

පාලි පිටක සමාජය

Pali Text Society

SAMANTAPĀSĀDIKĀ

BUDDHAGHOSA'S COMMENTARY ON
THE VINAYA PĪṬAKA

EDITED BY

J. TAKAKUSU

PH.D. (LEIPZIG), D. LITT., M.A. (LONDON)

FORMERLY HON. PROFESSOR, TOKYO IMPERIAL UNIVERSITY; MEMBER IMPERIAL ACADEMY,
TOKYO

AND

MAKOTO NAGAI

D. LITT. (TOKYO)

PROFESSOR, TOKYO IMPERIAL UNIVERSITY

ASSISTED BY

KOGEN MIZUNO

BUNGAKUSHI (TOKYO)

VOL. VII

LONDON

PRINTED FOR THE PALI TEXT SOCIETY

by

CEYLON DAILY NEWS PRESS, LAKE HOUSE, MACCALLUM ROAD,
COLOMBO, CEYLON

1947

SAMANTAPĀSĀDIKĀ

BUDDHAGHOSA'S COMMENTARY ON THE
VINAYA PITAKA

Pali Text Society

SAMANTAPĀSĀDIKĀ

BUDDHAGHOSA'S COMMENTARY ON
THE VINAYA PITAKA

EDITED BY

J. TAKAKUSU

PH.D. (LEIPZIG), D. LITT., M.A. (LONDON)

FORMERLY HON. PROFESSOR, TOKYO IMPERIAL UNIVERSITY; MEMBER IMPERIAL ACADEMY,
TOKYO

AND

MAKOTO NAGAI

D. LITT. (TOKYO)

PROFESSOR, TOKYO IMPERIAL UNIVERSITY

ASSISTED BY

KOGEN MIZUNO

BUNGAKUSHI (TOKYO)

VOL. VII

LONDON

PRINTED FOR THE PALI TEXT SOCIETY

by

THE CEYLON DAILY NEWS PRESS, LAKE HOUSE, MACCALLUM ROAD,
COLOMBO, CEYLON

1947

The cost of this volume has been
donated by

Mr. and Mrs. M. Walter Salgado
of “Srinagar ”, Panadura, Ceylon
in memory of

the late Mr. and Mrs. M. M. Salgado
of Panadura, and of the late
Mr. M. A. Perera of “Swarnagiri ”,
Pananura.

nibbānapaccayo hotu

Samantapāsādikā Nāma Vinayatthakathā

PARIVĀRA-VANĬANĀ

NAMO TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀ-
SAMBUDDHASSA

I

Visuddhaparivārassa parivāro ti bhāsane,
dhammakkhandhasarīrassa khandhakānaṃ anantarā,
saṅghaṃ yo sammāruho¹, tassa pubbāgataṃ nayaṃ
hitvā dāni karissāmi anuttānaṃ atthavaṇṇanaṃ.

Tattha *yan tena bhagavatā.....pe.....paññattan* ti ādinayap-
pavattāya tāva pucchāya ayaṃ saṅkhepattho: yo so bhagavā
sāsanassa ciraṭṭhitikatthaṃ Dhammasenāpatinā saddham-
magāravabahuṃānavegasamussitaṃ añjaliṃ sirasmiṃ paṭi-
ṭhapetvā yācito dasa atthavase paṭicca vinayapaññattiṃ
paññapeti, *tena bhagavatā* tassa tassa sikkhāpadassa paññatti-
kālaṃ *jānatā*, tassā tassā sikkhāpadapaññattiyā dasa attha-
vase *passatā*, api ca pubbenivāsādīhi jānatā, dibbena cakkhunā
passatā, tīhi vijjāhi chahi vā pana abhiññāhi jānatā,
sabbattha appaṭihaṭena samantacakkhunā passatā, sabba-
dhammajānanasamatthāya paññāya jānatā, sabbasattānaṃ
cakkhuvisayātītāni tirokuṭṭādigatāni cāpi rūpāni ativisuddh-
ena maṃsacakkhunā ca passatā, attahitasādhikāya sammāhipa-
daṭṭhānāya paṭivedhapaññāya jānatā, parahitasādhikāya

¹ B2. sammāruho.

karuṇāpadaṭṭhānāya desanāpaññāya passatā, arahatā sammā-sambuddhena yaṃ paṭhamam pārājikam paññattam, taṃ kattha paññattam, kaṃ ārabbhā paññattam. kismim vatthusmim paññattam.

atthi tattha paññatti.....pe ...ken' ābhatan ti pucchāvissaj-jane¹ payantena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammā-sambuddhena paṭhamam pārājikan ti idaṃ kevalam pucchāya āgatass' ādipadassa paccuddharaṇamattam eva. Kattha paññattan ti Vesāliyā paññattam. kaṃ ārabbhā ti Sudinnaṃ Kalandaputtaṃ ārabbhā ti evam ādinā pana nayena puna pi ettha ekekaṃ padaṃ pucchitvā va vissajjitam. ekā paññatti ti yo pana bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya pārājiko hoti asaṃvāso ti ayaṃ ekā paññatti. dve anupaññattiyo ti antamaso tiracchānagatāya pīti ca sikkham appaccakkhāyā² ti ca makkaṭi-Vajjiputtakavatthūnaṃ vasena vuttā imā dve anupaññattiyo. ettāvatā atthi tattha paññatti anupaññatti anuppaññapannattīti imissā pucchāya dve koṭṭhāsā vissajjitā honti. tatiyaṃ vissajjetum anuppannapaññatti tasmim n' atthī ti vuttam. ayañ hi anuppannapaññatti nāma anuppanne dose paññattā. sā atṭha garudhammasena bhikkhunīnaṃ yeva āgatā, aññatra n' atthi, tasmā vuttam anuppannapaññatti tasmim n' atthī ti. sabbatthapaññatti ti majjhimadese c'eva paccanta-janapadesu ca sabbattha paññatti. vinayadharapañcamena gaṇena upasampadā, guṇaṅguṇūpāhanā, dhuvanhānaṃ³, cammattharaṇan ti imāni hi cattāri sikkhāpadāni majjhimadese yeva paññatti, etth' eva etehi āpatti hoti, na paccantimajanapadesu. sesāni sabbān' eva sabbatthapaññatti nāma. sādharmaṇapaññatti ti bhikkhūnañ c'eva bhikkhunīnañ ca sādharmaṇapaññatti. suddhabhikkhūnam eva hi suddhabhikkhūnaṃ vā paññattam sikkhāpadaṃ asādhāraṇapaññatti nāma hoti. idaṃ pana bhikkhuṃ ārabbhā uppanne vatthusmim yā pana bhikkhunī chandaso methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya antamaso tiracchānagatena pi pārājikā hoti asaṃvāsa ti

¹ B2. visajjane.

² B2. apacca°.

³ B2. dhūva°.

bhikkhunīnam pi paññattam. vinitakathāmattam eva, hi tāsam n' atthi, sikkhāpadam pana atthi. tena vuttam *sādhāraṇapaññattī* ti. ubhatopaññattiyam pi es' eva nayo. byañjanamattam eva hi ettha nānam. bhikkhūnam bhikkhunīnam pi sādhāraṇattā sādhāraṇa-paññatti. ubhinnaṃ pi paññattattā *ubhatopaññattī* ti. atthe pana bhedo n' atthi. *nidānogadhaṇ* ti yassa siyā āpatti so āvikareyyāti ettha sabbāpattīnam anupaviṭṭhattā nidānogadham. nidāne anupaviṭṭhan ti attho. *dutiyena uddesenā* ti nidānogadham nidānapariyāpannam pi samānam. tatr' ime cattāro pārājikā dhammā ti ādinā dutiyen' eva uddesena uddesam āgacchati. *catunnam vipattīnan*¹ ti sīlavipattiādīnam. paṭhamā hi dve āpattikkhandhā *sīlavipatti* nāma. avasesā pañca ācāravipatti² nāma. micchādiṭṭhi ca antaggāhikadiṭṭhi ca diṭṭhivipatti² nāma. ājīvaḥetu-paññattāni cha sikkhāpadāni ājīvavipatti² nāma. iti imāsam catunnam vipattīnam¹ idaṃ pārājikaṃ sīlavipatti² nāma hoti. *ekena samuṭṭhānenā* 'ti dvaṅgikena ekena samuṭṭhānena. ettha hi cittaṃ aṅgaṃ hoti. kāyena pana āpattiṃ āpatti āpajjatiṃ. tena vuttam *kāyato ca cittato ca samuṭṭhātī* ti.

dvīhi samatthehī ti āpanno 'si ti sammukhā pucchiyamāno āma āpanno 'mhī ti paṭijānāti tāvad eva bhaṇḍana-kalaha-viggahā vūpasantā honti sakkā ca hoti taṃ puggalaṃ apānetvā uposatho vā pavāraṇā vā kātun ti. iti *sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena cā* ti dvīhi samatthehi *sammati*, na ca tappaccayā koci upaddavo hoti. yaṃ pana upari paññattivaggena katamena samathena *sammati* ti vuttam, taṃ samatham otāretvā anāpatti³ kātum na sakkā ti imam attham sandhāya vuttam. *paññattivīnayo* ti yo pana bhikkhū ti ādinā nayena vuttamātikā paññattivīnayo ti attho. *vibhattī* ti padabhājanīyaṃ vuccati. *vibhattī* ti vibhaṅgass' ev' etaṃ nāmaṃ. *asaṃvaro* ti vītikkamo. *saṃvaro* ti avītikkamo. *yesam vattatī* ti yesam vinayapiṭakaṇ ca aṭṭhakathā ca sabbā paṇṇā ti attho. *ke dhārentī* ti ke etaṃ paṭha-

¹ B2. vipattīnam.² B2. °vipatti.³ B2. anāpattiṃ.

maṇḍapārājikam pālito ca atthato ca dhārenti. na hi sakkā sabbam vinayapiṭakam ajānantena etassa attho jānitun ti. *Ken' ābhatan* ti idam paṭhamāpārājikam pālivasena ca atthavasena ca yāva ajjatanam kalam kena ānītan ti. *param-parābhatan* ti paramparāya ānītam.

idāni yāya paramparāya ānītam, tam dassetum *Upāli Dāsako cā* ti ādinā nayena porāṇakehi mahātherehi gāthāyo ṭhapitā. tattha yaṃ vattabbam, tam nidāna-vaṇṇanāyaṃ eva vuttam. iminā nayena dutiyapārājikādi-pucchāvissajjanesu pi vinicchayo veditabbo ti.

Mahāvibhaṅge paññattivāra-vaṇṇanā niṭṭhitā

Ito param methunam dhammam paṭisevanto kati āpattiyo āpajjati ti ādippabhedo katāpattivāro, methunam dhammam paṭisevantassa āpattiyo catunnam vipattīnam kati vipattiyo bhajanti ti ādippabhedo vipattivāro, methunam dhammam paṭisevantassa āpattiyo sattannam āpattikkhandhānam katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā ti ādippabhedo saṅgahavāro, methunam dhammam paṭisevantassa āpattiyo channam āpattisamutṭhānānam katihi samutṭhānehi samutṭhanti ti ādippabhedo samutṭhānavāro, methunam dhammam paṭisevantassa āpattiyo catunnam adhikaraṇānam katamam adhikaraṇan ti ādippabhedo adhikaraṇavāro, methunam dhammam paṭisevantassa āpattiyo sattannam samathānam katihi samathehi sammanti ti ādippabhedo samathavāro, tad anantaro samuccayavāro ti ime sattavārā uttānatthā eva. tato param methunam dhammam paṭisevanapaccayā pārājikam kattha paññattan ti ādinā nayena puna paccayavasena eko paññattivāro, tassa vasena purimasadisā eva katāpattivārādayo sattavārā ti evaṃ apare pi aṭṭhavārā vuttā, te pi uttānatthā eva. iti ime aṭṭha purimā aṭṭhā ti Mahāvibhaṅge soḷasavārā dassitā.

II

tato param ten' eva nayena Bhikkhunīvibhaṅge pi soḷasavārā āgatā ti evaṃ ime ubhato-vibhaṅge dvattiṃsavārā

pāḷinayen' eva veditabbā. na h' ettha kiñci pubbe avinichitaṃ nāma atthi.

III

tad anantarāya pana samuṭṭhānakathāya *anattā* *iti nicchayā* ti anattā iti nicchitā. *sabhāgadhammānan* ti aniccā-kārādihi sabhāgānaṃ saṅkhatadhammānaṃ. *nāmamattaṃ na nāyatī* ti nāmamattam pi na paññāyati. *dukkhāhānin* ti dukkhaghātaṃ. *Khandhakāya* ca *Mātikā* ti Khandhakāyā ca Mātikā ti attho. ayam eva vā pāṭho. *samuṭṭhānaniyato katan* ti samuṭṭhānaṃ niyato kataṃ niyatakataṃ niyatasamuṭṭhānan ti attho. etena bhūtārocana¹-corīvuṭṭhāpana' ananuññāta-sikkhāpadattayassa saṅgaho paccetabbo. etāneva hi tīṇi sikkhāpadāni niyatasamuṭṭhānāni. aññehi saddhiṃ asambhinnasamuṭṭhānāni. *sambhedaṃ nidānañ c' aññan* ti aññam pi sambhedañ ca nidānañ ca. tattha sambhedavacanena samuṭṭhānasambhedassa gahaṇaṃ paccetabbam. tāni hi tīṇi sikkhāpadāni ṭhapetvā sesāni sambhinnasamuṭṭhānāni. nidānavacanena sikkhāpadānaṃ paññattidesasaṅkhātānaṃ nidānaṃ paccetabbam. *sutte dissanti uparī* ti sikkhāpadānaṃ samuṭṭhānaniyamo sambhedo nidānañ ti imāni tīni suttamhi eva dissanti paññāyantī ti attho. tattha ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti kāyato ca cittato cā ti ādimhi tāva purimanayen' ²eva samuṭṭhānaniyamo ca sambhedo ca dissanti. itaraṃ pana nidānaṃ nāma.

Vesāliyā Rājagahe Sāvattiyā ca Ālavī

Kosambiyā ca Sakkesu Bhaggesu ca paññattā 'ti
evam upari dissati. parato āgate sutte dissatīti veditabbam.

Vibhaṅge dvīsū 'ti gāthāya ayam attho: yaṃ sikkhāpadaṃ dvīsu Vibhaṅgesu paññattaṃ. uposathadivase bhikkhū ca bhikkhuniyo ca *uddisanti*, tassa *yathā ñāyaṃ samuṭṭhānaṃ pavakkhāmi*, taṃ *me suṇāṭhā* 'ti. *sañcarittānubhāsanañ cā* ti sañcarittañ ca samanubhāsanañ ca. *atirekañ ca cīvaran* ti

¹ B2. orocanā.

² B2. purimanaye samu°.

atirekacīvaram kaṭṭhinan ti attho. *lomāni padasodhammo* ti eḷakalomāni ca padasodhammo ca. *bhūtaṃ*¹ *saṃvidhānena cā* ti bhūtārocanañ ca saṃvidahitvā addhānappaṭipajjanañ ca. *theyyadesanacoriñ cā* ti theyyasattho ca chattapāṇissa agilānassa dhammadesanā ca corivutṭhāpanañ ca. *ananuññātāya terasā* ti mātāpītusāmikehi ananuññātāya saddhiṃ imāni terasa samuṭṭhānāni honti. *sadisā idha dissare* ti idha Ubhatovibhaṅge etesu terasa samuṭṭhānasīsesu ekekasmim aññāni pi sadisāni samuṭṭhānāni dissanti. idāni tāni dassetuṃ *methunaṃ sukkasaṃsaggo* ti ādi vuttaṃ. tattha *methunan* ti idaṃ tāva paṭhamapārājikaṃ nāma ekaṃ samuṭṭhānasīsaṃ. sesāni tena sadisāni. tattha *sukkasaṃsaggo cā* ti sukkavissatṭhi² c' eva kāyasaṃsaggo ca. *aniyatā paṭhamikā* ti paṭhamam aniyatasikkhāpadaṃ. *pubbupaparipācitā* ti jānaṃ pubbupagataṃ bhikkhun ti sikkhāpadañ ca bhikkhunīparipācitapiṇḍapātasikkhāpadañ ca. *raho bhikkhuniyā sahā* ti bhikkhuniyā saddhiṃ rahonisajjasikkhāpadañ ca. *sabhojane raho dve cā* ti sabhojane kule anupakhajja-nisajjasikkhāpadañ ca dve rahonisajjasikkhāpadāni ca. *aṅguli uduke hasan* ti aṅgulipatodakañ ca uduke hasadhammasikkhāpadañ ca. *pahāre uggire c' evā* ti pahāradānasikkhāpadañ ca talasattikauggiraṇasikkhāpadañ ca. *tepaññāsā ca sekhiyā* 'ti parimaṇḍalanivāsanādīni khuddakavaṇṇanāvāsāne vuttāni tepaññāsasekhiyasikkhāpadāni ca. *adhakkhagāmāvassutā*³ 'ti bhikkhunīnaṃ adhakkhakasikkhāpadañ ca gāmantaragamānaṃ avassutā avassutassa hatthato khādanīyabhojanīyagahaṇasikkhāpadañ ca. *talamatṭhañ ca suddhikā* ti talaghātakam jatumatṭham udakasuddhikādiyanañ ca. *vassaṃ vutthā ca ovādan* ti vassaṃ vutthā chappañcayojanāni sikkhāpadañ ca ovādāya āgamanasikkhāpadañ ca. *nānubandhe pavattinī* ti yā pana bhikkhunī vutṭhāpitam dve pavatṭiniṃ dve vassāni nānubandheyyā ti vuttasikkhāpadañ ca. *ime sikkhā* ti imā sikkhāyo. līṅgavipariyāyo kato. *Kāyamānasikā kātā* ti kāyacittasamuṭṭhāna katā.

¹ B2. bhūta.² B2. °visatthi.³ B2. adhakkham gāmā°.

adinnan ti idaṃ tāva adinnādānan ti vā dutiyapārājikaṃ
 ti vā ekaṃ samuṭṭhānasisaṃ. sesāni tena sadisāni. tattha
viggahuttarin ti manussaviggaha-uttarimanussasikkhāpadāni.
duṭṭhulla attakāminin ti duṭṭhullavācāattakāmapāricariya-
 sikkhāpadāni. *amūlā aññabhāgiyā* ti dve duṭṭhadosasik-
 khāpadāni. *aniyatā dutiyikā* ti dutiyaṃ aniyata-sikkhā-
 padaṃ. *acchinde pariṇāmane* ti sāmaṃ cīvaraṃ datvā
 acchindanañ ca saṅghikalābhassa attano pariṇāmanañ
 ca. *musā-omasa-pesunā* ti musāvādo ca omasavādo ca
 bhikkhupesunñāñ ca. *duṭṭhulla-paṭhavīkhaṇe* ti duṭṭhullā-
 patti ārocaṇāñ ca paṭhavīkhaṇāñ ca. *bhūtaṃ aññāya*
ujjhāpe ti bhūtagāma-aññavādaka-ujjhāpanaka-sikkhāpa-
 dāni. *nikkaḍḍhanaṃ siñcanañ cā* ti vihārato nikkad-
 ḍhanañ ca udakena tiṇādi siñcanañ ca. *āmisahetu bhuttāvi*
 ti āmisahetu bhikkhuniyo ovaḍantī ti sikkhāpadañ ca bhuttāvi
 anatirittena khādaniyādinā pavāraṇa-sikkhāpadañ ca. *ehi*
anādari bhiṃsā ti eh' āvuso gāmaṃ vā ti sikkhāpadañ ca
 anādariyañ ca bhikkhubhiṃsāpanakañ ca. *apanidhe ca*
jīvitān ti pattādīnaṃ apanidhāna-sikkhāpadañ ca sañcicca
 paṇaṃ jīvitā voropanañ ca. *jānaṃ sappāṇakaṃ kamman*
 ti jānaṃ sappāṇakaudaka-sikkhāpadañ ca puna kammāya
 ukkoṭanañ ca. *ūnasamvāsanāsanā* ti ūnavīsativassa-sikkhā-
 padañ ca ukkhittakena saddhiṃ samvāsa-sikkhāpadañ ca
 nāsitakasāmaṇerasambhoga-sikkhāpadañ ca. *sahadhammi-*
kaṃ vilekhā ti sahadhammikaṃ vuccamāna-sikkhāpadañ ca
 vilekhāya samvattantīti āgata-sikkhāpadañ ca. *moho amū-*
lakena cā ti mohanake pācittiya-sikkhāpadañ ca amūlakena
 saṅghādisesena anuddhaṃsana-sikkhāpadañ ca. *kukkucca*
dhammikaṃ cīvaraṃ datvā ti kukkucca upadahanañ ca
 dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā khīyanañ ca
 cīvaraṃ datvā khīyanañ ca. *pariṇāmeyya puggale* ti saṅghi-
 kaṃ lābhaṃ puggalassa pariṇāmana-sikkhāpadaṃ. *kin te*
akālaṃ acchinde ti kin te ayye eko purisapuggalo karissatīti
 āgata-sikkhāpadañ ca akālacīvaraṃ kālacīvaran ti adhiṭ-
 ṭhahitvā bhājana-sikkhāpadañ ca bhikkhuniyā saddhiṃ
 cīvaraṃ parivattetvā acchindana-sikkhāpadañ ca. *duggahi*

nirayena cā ti duggahitena duppadhāritena¹ param ujjhā-
 pana-sikkhāpadañ ca nirayena vā brahmacariyena vā abhisa-
 pana-sikkhāpadañ ca. *gaṇaṃ vibhaṅga dubbalaṇ* ti gaṇassa
 cīvaralābhaṃ antarāyaṃ kareyyā ti ca dhammikaṃ cīvara-
 vibhaṅgaṃ paṭibāheyyā ti ca dubbalaṇcīvarapaccāsāya cīvara-
 kālasamayaṃ atikkameyyā ti ca vutta-sikkhāpadāni. *kathi-
 nāphās' upassayan* ti dhammikaṃ kathinuddhāraṃ paṭibā-
 heyya bhikkhuniyā sañcicca aphāsuṃ kareyya bhikkhuniyā
 upassayaṃ datvā kupitā anattamanā nikkadḍheyya vā ti
 vutta-sikkhāpadāni. *akkosa caṇḍi macchari* ti bhikkhuṃ
 akkoseyya vā paribhāseyya vā caṇḍikatā gaṇaṃ paribhāseyya
 kule maccharinī assā ti vutta-sikkhāpadāni. *gabbhiniñ²
 ca pāyantiyā* ti gabbhiniṃ vuṭṭhāpeyya pāyantim vuṭṭhāpeyyā
 ti vutta-sikkhāpadāni. *dve vassā sikkhāsaṅghenā* ti dve
 vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ
 vuṭṭhāpeyya sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ saṅghena asam-
 mataṃ vuṭṭhāpeyyā ti vutta-sikkhāpadāni. *tayo c' eva
 gihigatā* ti ūnadvādasavassaṃ gihigataṃ paripuṇṇadvā-
 dasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhi-
 tasikkhaṃ dve vassāni sikkhitasikkhaṃ saṅghena asam-
 matan ti vutta-sikkhāpadāni. *kumārībhūtā tisso* ti ūnavīsati-
 vassaṃ kumārībhūtan ti ādinā nayena vuttā tisso. *ūna-
 dvādasasammatā* ti ūnadvādasavassā vuṭṭhāpeyya paripuṇṇa-
 dvādasavassā saṅghena asammatā vuṭṭhāpeyyā ti vutta-
 sikkhāpadadvayaṃ. *alaṃ tāva sokāvāsaṇ³* ti alaṃ tāva te
 ayye vuṭṭhāpitenā ti ca caṇḍim sokāvāsaṃ sikkhamānaṃ
 vuṭṭhāpeyyā ti ca vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *chandā anu-
 vassā ca dve* ti pārivāsikachandadānena sikkhamānaṃ
 vuṭṭhāpeyya anuvassaṃ vuṭṭhāpeyya ekaṃ vassaṃ dve
 vuṭṭhāpeyyā ti vutta-sikkhāpadattayaṃ. *samuṭṭhānā tikā
 katā* ti tikasamuṭṭhānakatā.

sañcari kuṭi vihāro ti sañcarittam saññācīkāya kuṭikaraṇaṃ
 mahallakavihāra karaṇaṇ ca. *dhovanañ ca paṭiggaho* ti

¹ B2. dupadhāritena.

² B2. gabbhinī.

³ B2. sokavassan.

aññātikāya bhikkhuniyā purāṇacīvara-dhovāpanaṇ ca cīvarapaṭiggahaṇaṇ ca. *viññatt' uttari abhihaṭṭhun* ti aññātakam gahapati cīvaraviññāpanam tatuttarisādiyanasikkhāpadaṇ ca. *ubhinnaṇ dūtakena cā* ti cīvaracetāpannam upakkhaṭam hoti ti āgatasikkhāpadadvayaṇ ca dūtena cīvaracetāpannapahita-sikkhāpadaṇ ca. *kosiyasuddha¹ dve bhāgā chabbassāni nisīdanan* ti kosiyamissakam santhatan ti ādīni pañcasikkhāpadaṇi. *riñcanit rūpikā² c' evā* ti Vibhaṅge riñcanti uddesan ti āgataṇ eḷakalomadhovāpana-rūpiyapaṭiggahaṇa-sikkhāpadaṇ ca. *ubho nānappakārakā* ti rūpiyasamvohāra-kaya-vikkaya-sikkhāpadadvayaṇ. *ūnabandhanavassikā* ti ūnapañcabandhanapatta-sikkhāpadaṇ ca vassikasāṭika-sikkhāpadaṇ ca. *suttaṇ vikaṇṇanena cā* ti suttaṇ viññāpetvā cīvaravāyāpanaṇ ca tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikaṇṇapājjanaṇ ca. *dvāradānasibbāni cā* ti yāva dvāraḥkosā aggaḷaṭṭhapanāya³ aññātikāya bhikkhuniyā cīvaram dadeyya cīvaram sibbeyyā ti vutta-sikkhāpadattayaṇ *pūvapaccaya-joti cā⁴* ti pūvehi vā manthehi vā abhihaṭṭhum pavāraṇa-sikkhāpadaṇ cātumāsapaccayappavāraṇā jotisaṁādahana-sikkhāpadaṇi ca. *ratanam sūci⁵ mañco ca tūlam⁶ nisīdanakaṇḍu ca vassikā ca sugatenā* ti ratanasikkhāpadaṇ c' eva sūciḥarasikkhāpadādīni ca satta sikkhāpadaṇi. viññatti aññaṇ cetāpanā dve saṅghikā mahājanikā dve puggalā lahukā garū ti yā pana bhikkhunī aññaṇ viññāpetvā aññaṇ viññāpeyyā ti ādīni nava sikkhāpadaṇi. *dve vighāsā sātikā cā* ti uccāram vā passāvam vā saṅkāram vā vighāsam vā tirokuṭṭe vā tiropākāre vā chaḍḍeyya vā chaḍḍāpeyya vā harite chaḍḍeyya vā chaḍḍāpeyya vā ti evaṇ vuttāni dve vighāsa-sikkhāpadaṇi ca udakasāṭikā-sikkhāpadaṇ ca. *samaṇacīvarena cā* ti samaṇacīvaram dadeyyā ti idaṇ etaṇ sandhāya vuttaṇ.

bhedānuvattī-dubbaca-dūsa-duṭṭhulla-diṭṭhi cā ti saṅgha-bhedānuvattaka-dubbaca-kuladūsaka-duṭṭhullapaṭicchādanadiṭṭhappaṭinissajjana-sikkhāpadaṇi. *chandam ujjhaggikā dve*

¹ B2. kālasuddha.

² B2. rūpikaṇ.

³ B2. aggaḷa°.

⁴ B2. puva°.

⁵ B2. suci°.

⁶ B2. tulaṇ.

cā ti chandaṃ adatvā gamana-sikkhāpadaṃ ujjhaggikāya antaraghare gamana-nisīdana-sikkhāpadadvayañ ca. *dve ca saddā* ti appasaddo antaraghare gamissāmi nisīdissāmīti sikkhāpadadvayañ ca. *na byāhare* ti na sakabaleṇa¹ mukhena byāharissāmīti sikkhāpadaṃ. *chamā nīcāsane thānaṃ pacchato uppathena* *cā* ti chamāyaṃ nisīditvā nīcāsane nisīditvā thītena nisinnassa pacchato gacchantena purato gacchantassa uppathena gacchantena pathena gacchantassa dhammadesana-sikkhāpadāni. *vajjānuvattigahaṇā* ti vajjapaṭicchādana-ukkhittānuvattaka-hatthagahaṇādi saṅkhātāni tīni pārājikāni. *osāre paccācikkhaṇā* ti anapaloketvā kārakasāṅghaṃ aññāya gaṇassa chandaṃ osāreyyā ti ca buddhaṃ paccakkhāmīti ca vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *kismiṃ saṃsaṭṭhā dve vadhī* ti kismiñ cid eva adhikaraṇe paccākatā ti ca bhikkhuniyo pan' eva saṃsaṭṭhā viharantī ti ca yā pana bhikkhunī evaṃ vadeyya saṃsaṭṭhā 'va ayye tumhe viharathā ti ca attānaṃ vadhītvā vadhītvā rodeyyā ti ca vutta-sikkhāpadāni. *visibbe dukkhitāya cā* ti bhikkhuniyā cīvaraṃ visibbetvā vā visibbāpetvā vā ti ca dukkhiṭaṃ saha-jīvinin ti ca vutta-sikkhāpadadvayaṃ *puna saṃsaṭṭhā na vūpasame* ti saṃsaṭṭhā vihareyya gahapatinā vā gahapati-puttena vā ti evaṃ puna vutta-saṃsaṭṭhasikkhāpadañ ca eh' ayye imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamehīti vuccamānā sādhu ti paṭissuṇitvā sā pacchā anantarāyikinī n' eva vūpasameyyā ti vutta-sikkhāpadañ ca. *ārāmañ ca pavāraṇā* ti' jānaṃ sabhikkhukaṃ ārāmaṃ anāpucchā paviseyyā ti ca ubhato saṅghe tīhi thānehi na pavāreyyā ti ca vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *anvaḍḍhasaha-jīvinin dve* ti anvaḍḍhamāsaṃ bhikkhuniyā bhikkhusaṅghato dve dhammā paccāsisitabbā ti vutta-sikkhāpadañ ca saha-jīvinin vuṭṭhāpetvā dve vassāni n' eva anuggaṇheyya saha-jīvinin vuṭṭhāpetvā n' eva vūpakāseyyā ti vutta-sikkhāpadadvayañ ca. *cīvaraṃ anubandhanā* ti sace me tvaṃ ayye cīvaraṃ dassasi ev'āhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmīti ca sace maṃ tvaṃ ayye dve vassāni anubandhissasi ev'āhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmīti ca vutta-sikkhāpadadvayaṃ.

¹ B2. sakabalena.

ubbhaṭaṃ kathinaṃ tīṇī ti niṭṭhitacīvarasmim bhikkhunā ubbhatasmim kathine ti vuttāni ādito va tīṇi sikkhāpadāni. *paṭhamam pattaḥhesajjan* ti dasāhaparamam atirekapatto ti vutta-paṭhamapattasikkhāpadañ cā paṭisāyanīyāni bhesajjāni ti vutta-sikkhāpadañ ca. *accekañ cā pi sāsāṅkan* ti accekacīvara-sikkhāpadañ ca tad anantaram eva sāsāṅkasikkhāpadañ ca. *pakkamantena ca duve* ti tampakkamanten' eva uddhareyyā ti bhūtagāmaṃvagge vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *upassayaṃ paramparaṃ* ti bhikkhunupassayaṃ gantvā bhikkhuniyo ovadeyyā ti ca paramparabhojane pācittiyaṃ ti ca vuttasikkhāpadadvayaṃ. *anatirittam nimantanā* ti anatirittam khādaniyaṃ vā ti ca nimantito sabhatto samāno ti ca vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *vikappa-rañño vikāle* ti sāmam cīvaraṃ vikappetvā ti ca rañño khattiyassā ti ca vikāle gāmaṃ paviseyyā ti ca vutta-sikkhāpadattayaṃ. *vosāsāraññakena cā* ti vosāsamānarūpā ṭhitā ti ca tathārūpesu āraññakesu senāsanesu pubbe appaṭisaṃviditan ti ca vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *ussayā sannicayañ cā* ti ussayaṃvādikā ti ca pattasannicayaṃ kareyyā ti ca vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *pure pacchā vikāle cā* ti yā pana bhikkhunī purebhattam kulāni upasaṅkamitvā ti ca pacchābhattam kulāni upasaṅkamitvā ti ca vikāle kulāni upasaṅkamitvā ti ca vutta-sikkhāpadattayaṃ. *pañcāhikā saṅkamanī* ti pañcāhikā saṅghāṭicāraṃ atikkameyyā ti ca cīvarasaṅkamanīyaṃ dhāreyyā ti ca vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *dve āvasathena cā* ti āvasathacīvaraṃ anissajjitvā¹ paribhuñjeyya āvasatham anissajjitvā¹ cārikaṃ pakkameyyā ti ca evaṃ āvasathena saddhiṃ vutta-sikkhāpadāni ca dve. *pasākhe āsane c' evā* ti pasākhe jātaṃ gaṇḍaṃ vā ti ca bhikkhusa purato anāpucchā āsane nisīdeyyā ti ca vutta-sikkhāpadadvayaṃ.

elakalomā dve seyyā ti elakaloma-sikkhāpadañ c' eva dve ca sahaseyya-sikkhāpadāni. *āhacca piṇḍabhojanan* ti āhacca pādaka-sikkhāpadañ ca āvasathapiṇḍabhojana-sikkhāpadañ ca. *gaṇa-vikāla-sannidhī* ti gaṇabhojana-vikālabhojana-san-

¹ B2. adissajjitvā.

nidhikāraka-sikkhāpadattayaṃ. *dantaṇṇen' acelakā* rti dantaṇṇa-sikkhāpadañ ca 'acelaka-sikkhāpadañ ca. *uyyuttam senam uyyodhī* ti uyyuttam senam dassanāya gaccheyya senāya vaseyya uyyodhikaṃ vā...pe...anīkadassanam vā gaccheyyā ti vutta-sikkhāpadattayaṃ. *surā orena nhāyanā* ti surāpāna-sikkhāpadañ ca orenaddhamāsanhāna-sikkhāpadañ ca. *dubbaṇṇe dve desanikā* ti tiṇṇam dubbaṇṇakarāṇānan ti vutta-sikkhāpadañ ca vuttāvasesa-pāṭidesaniyadvayañ ca. *lasuṇupaṭiṭṭhe naccanā* ti lasuṇa-sikkhāpadam bhikkhussa bhuñjantassa pāṇiyena vā vidhūpanena vā upaṭiṭṭheyyā ti vutta-sikkhāpadam naccam vā gītaṃ vā vāditam vā dassanāya gaccheyyā ti vutta-sikkhāpadañ ca. ito param pāliṃ virajjhivā likhanti. yathā pana attham vaṇṇayissāma, evaṃ ettha anukkamo veditabbo. *nhānam attharaṇam seyyā* ti naggā nhāyeyya ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭeyyum ekamañce tuvaṭṭeyyun ti vutta-sikkhāpadattayaṃ. *antoratṭhe tathā bahī* ti antoratṭhe sāsāṅkasammate tiroratṭhe sāsāṅkasammate ti vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *antovassam cittāgāran* ti antovassam cārikaṃ pakkameyya rājāgāram vā cittāgāram vā...pe ...pokkharaṇiṃ vā dassanāya gaccheyyā ti vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *āsandiṃ suttakan tanā* ti āsandiṃ vā pallaṅkaṃ vā paribhuñjeyya suttaṃ kanteyyā ti vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *veyyāvaccam sahatthā cā* ti gihiveyyāvaccam kareyya agārikassa¹ vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā sahatthā khādaniyam vā bhojaniyam vā dadeyyā ti vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *abhikkhukāvāsena cā*² 'ti abhikkhuke āvāse vassam vaseyyā ti idam etaṃ sandhāya vuttaṃ. *chattam yānañ ca saṅghāṇin* ti chattupāhanam dhāreyya yānena yāyeyya saṅghāṇiṃ dhāreyyā ti vutta-sikkhāpadattayaṃ. *alaṅkāra-gandha-vāsitan* ti itthālaṅkāram dhāreyya gandhacuṇṇakena nhāyeyya vāsitakena piṇṇākena nhāyeyyā ti vutta-sikkhāpadattayaṃ. *bhikkhunī* ti ādinā bhikkhuniyā ummaddāpeyyā ti ādini cattāri sikkhāpadāni vuttāni. *asaṅkaccikā āpatti* ti asaṅkaccikā gāmaṃ paviseyya pācittiyaṃ ti evaṃ vuttaāpatti ca. *cattārīsā*

¹ B2. āgāri°.² B2. vā

catuttarī ti etāni sabbāni pi catucattālīsa sikhāpadāni vuttāni. *kāyena na vācācittena kāyacittena na vācato* ti kāyena c' eva kāyacittena ca samuṭṭhahanti, na vācācittena na vācato ti attho. *dve samuṭṭhānikā sabbe samā elakalomikā* ti idam uttānattham eva.

pad'aññatra asammata ti padaso dhammaṃ mātugāmassa chappañcavācāhi dhammaṃ deseyya aññatra viññunā purisaviggahena asammato bhikkhuniyo ovadeyyā ti vutta-sikkhāpadattayaṃ. *tathā atthaṅgate* sūriye ovadeyyā ti idam etaṃ sandhāya vuttaṃ. *tiracchānavijjā dve* ti tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇeyya vāceyyā ti evaṃ vutta-sikkhāpadadvayaṃ. *anokāso ca pucchanā* ti anokāsakataṃ bhikkhuṃ paṇhaṃ puccheyyā ti idam etaṃ sandhāya vuttaṃ.

addhānaṃ nāvaṃ paṇītan ti bhikkhuniyā saddhiṃ saṃviddhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjeyya ekaṃ nāvaṃ abhirūheyya paṇītabhojanāni agilāno attano atthāya viññāpetvā bhuñjeyyā ti vutta-sikkhāpadattayaṃ. *mātugāmena saṃhare* ti mātugāmena saddhiṃ saṃviddhāya gamanañ ca sambādhe lomaṃ saṃhareyyā ti vutta-sikkhāpadañ ca. *dhaññaṃ nimantitā c' evā* ti dhaññaṃ viññāpetvā vā ti ca nimantitā vā pavāritā vā khādaniyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā ti ca vutta-sikkhāpadañ ca. *aṭṭha cā* ti bhikkhunīnaṃ vuttā aṭṭha pāṭidesaniyā vā.

theyyasatthaupassutī ti theyyasatthena saddhiṃ saṃviddhāya ekaddhānamaggagamanañ ca upassuti tiṭṭhanañ ca. *sūpaṃ viññāpanena cā* ti idam sūpodana-viññattim¹ sandhāya vuttaṃ. *rattī channañ ca okāsan* ti rattandhakāre appadīpe² paṭicchanne okāse ajjhokāse purisena saddhin ti evaṃ vutta-sikkhāpadattayaṃ. *byūhena sattaman* ti idam tadanantaraṃ eva rathikāya vā byūhe³ vā siṅghāṭake⁴ vā purisena saddhin ti āgata-sikkhāpadaṃ sandhāya vuttaṃ.

dhammadesanā samuṭṭhānāni *chatta-daṇḍa-sattha-āvudha-pāduka-upāhana-yāna-sayana-pallatthika-veṭhita-ogunṭhitā*

¹ B2. supo°.

³ B2. viyūhe.

² B2. apadīpe.

⁴ B2. omits siṅghāṭake vā.

ekādasā-uttānān' eva. evaṃ tāva sambhinna-samuṭṭhānaṃ .
 veditabbaṃ. niyata-samuṭṭhānaṃ pana tividhaṃ, taṃ eke-
 kass' eva sikkhāpadassa hoti, taṃ viṣuṃ yeva dassetuṃ
bhūtaṃ kāyena jāyati ti ādi vuttaṃ. taṃ uttānaṃ eva.
nettidhammānulomikaṃ ti Vinayapāḷidhammassa anulomaṃ ti.
 samuṭṭhānasāsa-vaṇṇanā niṭṭhitā

IV

Idāni āpattiādikoṭṭhāsesu kosallajanānatthāṃ *kati āpattiyo*
 ti ādinā nayena mātikaṃ ṭhapetvā niddesa-paṭiniddesavasena
 vibhaṅgo vutto. tattha *kati āpattiyo* ti mātikāya ca vibhaṅge
 ca āgatāpatti-pucchā. esa nayo dutiyapade pi. kevalaṇ h'
 ettha āpattiyo eva rāsivasena khandhā ti vuttā. *vinīta-*
vatthūnī ti tāsāṃ āpattinaṃ vinayapucchā. vinītaṃ vinayo
 vūpasamo ti idaṇ hi atthato ekaṃ. vinītāni yeva vinītavatt-
 thūnī ti ayam ettha padattho. idāni yesu sati āpattiyo honti,
 asati na honti, te dassetuṃ *kati agāravā* ti pucchādvayaṃ.
 vinītavatthūnīti ayaṃ pana tesāṃ agāravānaṃ vinaya-
 pucchā. yasmā pana tā āpattiyo vipattiṃ¹ āpattā nāma
 n'atthi, tasmā *kati vipattiyo*¹ ti ayaṃ āpattinaṃ vipatti-
 bhāvapucchā.¹ *kati āpattisamuṭṭhānānī* ti tāsāṃ yeva āpat-
 tinaṃ samuṭṭhānapucchā. *vivādamūlāni anuvādamūlānī* ti
 imā vivādādhikaraṇaṃ anuvādādhikaraṇaṃ ti āgatānaṃ
 vivādānuvādānaṃ mūlapucchā. *sāraṇīyā dhammā* ti vivā-
 dānuvādamūlānaṃ abhāvakaradhammapucchā. *bheda-kara-*
vatthūnī ti ayaṃ bhedanaṣṣvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ ti
 ādisu vuttabhedakarapucchā. *adhikaraṇānī* ti bhedakara-
 vatthūsu sati uppajjanadhammapucchā. *samathā* ti tesāṃ
 yeva vūpasamanadhammapucchā. *pañca āpattiyo* ti māti-
 kāya āgatavasena vuttā. *sattā* ti vibhaṅge āgatavasena.
 ārakā etehi ramatī ti *ārati*. ābhuso² vā ratīti *ārati*. vinā
 etehi ramatī ti *virati*. paccekāṃ paccekāṃ viratī ti *paṭi-*
virati. veraṃ maṇati vināsetī ti *veramaṇī*. na etāya ete

¹ B2. vipa° for vipa°.

² B2. ābhūso.

āpattikkhandhā kariyantī ti *akriyā*. yaṃ etāya asati āpat-
 tikkhandhakaranaṃ uppajjeyya, tassa paṭipakkhato *aka-
 ranam*. āpattikkhandhaajjhāpattiyā paṭipakkhato *anajjhā-
 patti*. velanato *velā*. velanato vināsanato ti attho. niyyānaṃ
 sinoti bandhati nivāreti ti setu. āpattikkhandhānam etaṃ
 adhivacanaṃ. so¹ setu etāya paññattiyā hanatī ti *setughāto*.
 sesa vinītavatthuniddesesu pi es' eva nayo. buddhe agāra-
 vādīsu yo buddhe dharamāne upaṭṭhānaṃ na gacchati,
 parinibbuto cetiyaṭṭhānaṃ bodhiṭṭhānaṃ na gacchati, cetiyaṃ
 vā bodhiṃ vā na vandati, cetiyaṅgaṇe sachatto saupāhano
 carati, n'atth' etassa *buddhe gāravo* ti veditabbo. yo pana
 sakkonto yeva dhammasavanaṃ na gacchati, sarabhaññaṃ
 na bhaṇati, dhammakathaṃ na katheti, dhammasavanaggaṃ
 bhinditvā gacchati, vikkhitto vā anādaro vā nisīdati, n' atth'
 etassa *dhamme gāravo*. yo thera-nava-majjhimesu cittikāraṃ
 na paccupaṭṭhāpeti, uposathāgāra-vitakkamālakādīsu' kāya-
 pāgabbhiyaṃ dasseti, yathā vuḍḍhaṃ na vandati, n' atth'
 etassa *saṅghe gāravo*. tisso sikkhā samādāya asikkhamāno
 yeva pana *sikkhāya agāravo* ti veditabbo. pamāde ca sati
 vippavāse tiṭṭhamāno yeva appamādalakkhaṇaṃ abrūha-
 yamāno *appamāde agāravo* ti veditabbo. tathā āmisapaṭi-
 sandhāraṃ dhammapaṭisandhāraṃ ti imaṃ duvidhaṃ paṭi-
 sandhāraṃ akaronto yeva *paṭisandhāre agāravo* ti veditabbo.
 gāravaniddese vutta-vipariyāyena attho veditabbo. vivāda-
 mūla-niddese satthari pi agāravo ti ādīnaṃ buddhe agāravā-
 dīsu vuttanayen' eva attho veditabbo. *appatisso* ti anīcavutti
 na satthāraṃ jeṭṭhakaṃ katvā viharati. *ajjhattam vā* ti
 attano santāne vā attano pakkhe vā sakāya-parisāyā ti attho.
bahiddhā vā ti parasantāne vā parapakkhe vā. *tatra tumhe*
 ti tasmim ajjhattabahiddhābhede saparasantāne vā sapara-
 parisāya vā. *pahānāya vāyameyyāthā* ti mettābhāvanādihi
 nayehi pahānatthaṃ vāyameyyātha. mettābhāvanādinayena
 hitaṃ ajjhattam pi bahiddhāpi pahīyati. *anavassavāyā*
 ti appavattibhāvāya. *sandiṭṭhiparāmāsī* ti sakam eva diṭṭhiṃ
 parāmasati yaṃ attanā diṭṭhigataṃ idaṃ eva saccan ti

¹ B2. corrected to saṃsetuṃ.

gaṇhāti. *ādhānagāhī* ti daḥagāhī. anuvādamūlaniddeso kiñcāpi vivādamūlaniddesen' eva samāno, atha kho aṭṭhārasa bhedakaravatthūni nissāya vivadantānaṃ kodhupanāhādayo vivādamūlāni. tathā vivadantāpanasīlavipattiādīsu añña-taravipattiṃ āpajjitvā asuko bhikkhu asukaṃ nāma vipattiṃ āpanno ti vā pārājikaṃ āpanno 'si saṅghādisesaṃ āpanno 'sī ti vā anuvadanti, evaṃ anuvadantānaṃ kodhupanāhādayo anuvādamūlāni ti ayam ettha viseso.

sāraṇīyadhammaniddese mettācittena kataṃ kāyakammaṃ *mettaṃ kāyakammaṃ* nāma. *āvi c' eva raho cā* ti sammukhā ca parammukhā ca. tattha navakāṇaṃ cīvarakammādisu sahā-yabhāvagamaṇaṃ sammukhā kāyakammaṃ n ā m a. therānaṃ pana pādadhovana-bijana-vātadānādibhedam pi sabbaṃ sāmīcīkammaṃ sammukhā mettāṃ kāyakammaṃ nāma. ubhayehi pi dunnikkhittānaṃ dārubaṇḍādīnaṃ tesu avamaññaṃ akatvā attanā dunnikkhittānaṃ viya paṭisāmaṇaṃ parammukhā mettā kāyakammaṃ nāma. *ayam pi dhammo sāraṇīyo* ti ayam mettā kāyakammasaṅkhāto dhammo saritabbo satījanako. yo naṃ karoti taṃ puṇḍalāṃ yesaṃ kato hoti, te pasannacittā aho sappuriso ti anussaranti ti adhippāyo. *piyakaraṇo* ti taṃ puṇḍalāṃ sabrahmacārīnaṃ piyaṃ karoti. *garukaraṇo* ti taṃ puṇḍalāṃ sabrahmacārīnaṃ garuṃ karoti. *saṅgahāyā* ti ādisu sabrahmacārīhi saṅgahetabbabhāvāya tehi saddhiṃ avivādāya samaggabhāvāya ekībhāvāya ca saṃvattati. *mettaṃ vacīkammaṃ* ti ādisu Devatthero Tissatthero ti evaṃ paggayhavacanaṃ sammukhā mettāṃ vacīkammaṃ nāma. vihāre asante pana taṃ paṭipucchantassa kuhiṃ amhākaṃ Devatthero kuhiṃ amhākaṃ Tissatthero kadā nu kho āgamissatī ti evaṃ mamāyana-vacanaṃ parammukhā mettāṃ vacīkammaṃ nāma. mettā-sineha-siniddhāni pana nayanāni ummilitvā pasannena mukhena olokanaṃ sammukhā mettāṃ manokammaṃ nāma. Devatthero Tissatthero arogo hotu abyābādho ti saman-nāharaṇaṃ parammukhā mettāṃ manokammaṃ nāma. *appaṭivibhattabhogī* ti n' eva āmisāṃ paṭivibhajitvā bhuñjati na puṇḍalāṃ. yo hi ettakaṃ paresaṃ dassāmi, ettakaṃ

attanā bhuñjissāmi, ettakaṃ vā asukassa ca asukassa ca dassāmi, ettakaṃ attanā bhuñjissāmī ti vibhajitvā bhuñjati, ayaṃ paṭivibhattabhogī nāma. ayaṃ pana evaṃ akatvā ābhataṃ piṇḍapātaṃ therāsanato paṭṭhāya datvā gahitā-vasesaṃ bhuñjati. *sīlavantehī* ti vacanato dussīlassa adātum pi vaṭṭati. sāraṇīyadhammapūraṇena pana sabbesaṃ dātābham evā ti vuttaṃ. gilāna-gilānupaṭṭhāka-āgantuka-gamika-cīvarakammādipasutānaṃ viceyya dātum pi vaṭṭati. na hi ete vicinitvā dentena puggalavibhāgo kato hoti. īdisānañ hi kicchālābhattāviseso kātabbo yevā ti ayaṃ karoti. akhaṇḍānī ti ādisu yassa sattasu āpattikkhandhesu ādimhi vā ante vā sikkhāpadaṃ bhinnāṃ hoti tassa sīlaṃ pariyante chinna-sāṭako viya khaṇḍaṃ nāma. yassa pana vemajjhe bhinnāṃ tassa majjhe chiddasāṭako viya chiddaṃ nāma hoti. yassa paṭipāṭiyā dve tīṇi bhinnāni tassa piṭṭhiyaṃ vā kucchiyaṃ vā uṭṭhitena visabhāgavaṇṇena kālarattādīnaṃ aññatrasarīravaṇṇagāvā viya sabalaṃ, nāma hoti. yassa antaran-tarā bhinnāni tassa antarantarā visabhāgavaṇṇa-bindu-vicīṭrā gāvī viya kammāsaṃ nāma hoti. yassa pana sabbena sabbāṃ abhinnāni sīlāni tassa *tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni* nāma honti. *tāni* pan' etāni bhujjissabhāvakaraṇato' *bhujjissāni*, viññūhi pasatṭhattā *viññūpasatṭhāni*, taṇhādiṭṭhīhi aparāmatṭhattā *aparāmatṭhāni*, upacārasamādhim appanāsamādhim vā saṃvattayantīti *samādhisaṃvattanikāni* ti vuccanti. *sīlasāmaññagato viharatī* ti tesu tesu disābhāgesu viharantehi kalyāṇasīlehi bhikkhūhi saddhim samānabhāvūpagatasīlo viharati. *yāyaṃ diṭṭhī* ti maggasampayuttā sammādiṭṭhi. *ariyā* ti niddosā. *niyyātī* ti *niyyānikā*. *takkarassā* ti yo tathā kārī hoti. *dukkhakkhayāyā* ti sabbadukkhassa khayatthaṃ. sesaṃ yāva samathabheda pariyosānā uttānattham eva.

V

Upasampadaṃ pucchissaṃ ti upasampadakkhandhakaṃ pucchissaṃ. *sanidānaṃ saniddesaṃ* ti nidānena ca niddesena

ca saddhiṃ pucchāmi. *samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo* ti yāni tattha samukkaṭṭhāni uttamāni padāni vuttāni. tesam samukkaṭṭhapadānaṃ uttamapadānaṃ saṅkhepato kati āpattiyo hontī ti. yena hi yena padena yā yā āpatti paññattā, sā sā tassa tassa padassa āpatti ti vuccati. tena vuttam samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo ti. *dve āpattiyo* ti ūnavīsativassam upasampādentassa pācittiyam. sesesu sab-bapadesu dukkaṭam. *tisso* ti nassante te vinassante te ko tehi attho ti bhedapurekkhārānaṃ uposathakaraṇe thullaccayaṃ, ukkhittakena saddhiṃ uposathakaraṇe pācittiyam, sesesu dukkaṭan ti evaṃ uposathakkhandhake *tisso āpattiyo*. *ekā* ti vassūpanāyikakkhandhake *ekā dukkaṭāpatti* yeva. *tisso* ti bhedapurekkhārassa pavārayato thullaccayaṃ, ukkhittakena saddhiṃ pācittiyam, sesesu dukkaṭan ti evaṃ pavāraṇakkhandhake pi *tisso āpattiyo*. *tisso* ti vacchatarim ugga-hitvā mārentānaṃ pācittiyam, rattena cittena aṅgajātam chupane thullaccayaṃ, sesesu dukkaṭan ti evaṃ cammasam-yutte pi *tisso āpattiyo*. bhesajjakkhandhake pi samantā dvaṅgule thullaccayaṃ, bhojjayāguyā pācittiyam, sesesu dukkaṭan ti evaṃ *tisso āpattiyo*. kathinaṃ keva'am paññattim eva, n'atthi tattha āpatti. cīvarasamyutte kusacīravākacīresu thullaccayaṃ, atirekakīvare nissaggiyam, sesesu dukkaṭan ti imā *tisso āpattiyo*. Campeyyake *ekā dukkaṭāpatti* yeva. Kosambaka-kammakkhandhaka-pārivāsika-samuccayakkhandhakesu pi *ekā dukkaṭāpatti* yeva. Samathakkhandhake chandaḍāyako khiyyati khiyyanakaṃ pācittiyam, sesesu dukkaṭan ti imā *dve āpattiyo*. khuddakavatthuke attano aṅgajātam chindati thullaccayaṃ, romanthe¹ pācittiyam, sesesu dukkaṭan ti imā *tisso āpattiyo*. senāsanakkhandhake garubhaṇḍavissajjane thullaccayaṃ, saṅghikā viharā nikkaḍḍhane pācittiyam, sesesu dukkaṭan ti imā *tisso āpattiyo*. saṅghabhede bheda-kānuvattakānaṃ thullaccayaṃ, gaṇa-bhojane pācittiyān ti imā *dve āpattiyo*. samācāraṃ pucchisan ti vutte vattakkhandhake *ekā dukkaṭāpatti* yeva, sā sabbavattesu anādariyena hoti. tathā pātimokkhaṭṭhapane.

¹ B2. romaṭṭhe.

bhikkhunikkhandhake appavāraṇāya¹ pācittiyaṃ, sesesu dukkaṭṭhaṃ ti dve āpattiyo. Pañcasatikā-sattasatikasu kevalaṃ dhammo saṅgahaṃ āropito, n'atthi tattha āpatti ti.

Khandhakapucchā-vaṇṇanā niṭṭhitā

VI

Āpattikarā dhammā jānitabbā 'ti ādimhi ekuttarikanaye āpattikarā dhammā nāma cha āpatti-samuṭṭhānāni. etesañ hi vasena puggalo āpattiṃ āpajjati, tasmā āpattikarā ti vuttā. *anāpattikarā* nāma satta samathā. *āpatti jānitabbā* 'ti tasmiṃ sikkhāpade ca vibhaṅge ca vuttā āpatti jānitabbā. *anāpatti* ti anāpatti bhikkhu asādiyantassā ti ādinā nayena anāpatti jānitabbā. *lahukā* ti lahukena vinayakammena visujjhanato pañcavidhā āpatti. *garukā* ti garukena vinayakammena visujjhanato saṅghādisesā āpatti. kenaci ākārena anāpattibhāvaṃ upanetuṃ asakkuṇeyyato pārājikāpatti ca. *sāvasesā* 'ti ṭhapetvā pārājikaṃ sesā. *anavasesā* ti pārājikāpatti. dve āpattikkhandhā *duṭṭhullā*. avasesā *aduṭṭhullā*. sappatikammaḍukaṃ sāvasesaḍukasadisam. desanāgāminidukaṃ lahukaḍukasasaṅgahitaṃ. *antarāyikā* ti satta pi āpattiyo sañcicca vītikkantā saggantarāyañ c'eva mokkhanantarāyañ ca karonti ti antarāyikā. ajānantena vītikkantā pana paññatti vajjāpatti n' eva saggantarāyaṃ na mokkhanantarāyaṃ karoti ti *anantarāyikā*. antarāyikaṃ āpannassāpi desanāgāminiṃ desetvā vuṭṭhānagāminito vuṭṭhāya suddhipattassa sāmaṇerabhūmiyaṃ ṭhitassa ca avārito saggamokkhamaggo ti. *sāvajjapaññatti* ti lokavajjā *anavajjapaññatti* ti paṇṇattivajjā. *kriyato samuṭṭhitā* nāma yaṃ karonto āpajjati pārājikāpatti viya. *akriyato* ti yaṃ akaronto āpajjati cīvara-anadhiṭṭhānāpatti viya. *kriyākriyato* ti yaṃ karonto ca akaronto ca āpajjati kuṭikārāpatti viya. *pubbāpatti* ti paṭhamam āpannāpatti. *aparāpatti* ti pārivāsikādīhi pacchā āpannāpatti. *pubbāpattīnaṃ antarāpatti* nāma mūla-visuddhiyā antarāpatti. *aparāpattīnaṃ antarāpatti* nāma

¹ B2. apavā°.

agghavisuddhiyā antarāpatti. Kurundiyaṃ pana pubbāpatti nāma paṭhamam āpannā. aparāpatti nāma mānattārahakāle āpannā. pubbāpattinam antarāpatti nāma parivāse āpannā. aparāpattinam antarāpatti nāma mānattacāre āpannā ti vuttam. idam pi ekena pariyāyena yujjati. *desitā gaṇanūpikā* nāma yā dhuranikkhepaṃ katvā puna na āpajjissāmī ti desitā hoti. *agaṇanūpikā* nāma yā dhuranikkhepaṃ akatvā saussāhen'eva cittaena aparisuddhena desitā hoti. ayañ hi desitagaṇanam na upeti. aṭṭhame vatthusmiṃ bhikkhuniyā pārājikam eva hoti. *paññatti jānitabbā* ti ādisu navasu padesu paṭhamapārājikapucchāya vuttanayen' eva vinicchayo veditabbo. *thullavijjā* ti thulladose paññattā garukāpatti. *athullavajjā* ti lahukāpatti. *gihipaṭisaṃyuttā*¹ ti Suddhammattherassa āpatti. yā ca dhammikassa paṭissavassa asaccāpane āpatti. avasesā na gihipaṭisaṃyuttā. pañcānantariyakammāpatti *niyatā*. sesā *aniyatā*. *ādikaro* ti Sudinnattherādi ādikammiko. *anādikaro* ti makkaṭi-samaṇādi anupaññattikārako. *adhiiccāpattiko* nāma yo kadāci karahaci āpattiṃ āpajjati. *abhiñhāpattiko* nāma yo niccam āpajjati. *codako* nāma yo vatthunā vā āpattiyā vā param codeti. yo pana evam codito ayaṃ *cuditako* nāma. pañcadasasu dhammesu appatiṭṭhahitvā abhūtena vatthunā codento *adhammacodako* nāma. tena tathā codito *adhammacuditako* nāma. vipariyāyena dhammacodaka-cuditakā veditabbā. micchattaniyatehi vā sammattaniyatehi vā dhammehi samannāgato *niyato*. viparito *aniyato*. sāvakā *bhabbāpattikā* nāma. buddhā ca paccekabuddhā ca *abhabbāpattikā* nāma. ukkhepaniyakammakato *ukkhittako* nāma. avasesa-catubbidha-tajjanīyādikammakato *anukkhittako* nāma. ayañ hi uposatham vā pavāraṇam vā dhammaparibhogam vā āmisaparibhogam vā na kopeti. Mettiyaṃ bhikkhunim nāsetha, dūsako nāsetabbo, kaṇṭako samaṇuddeso nāsetabbo ti e v a ṃ līṅga-daṇḍakammasaṃvāsanāsanāhi nāsitabbo *nāsitako* nāma. sesā sabbe *anāsita*kā. yena saddhim uposathā-diko saṃvāso atthi ayaṃ *samānasaṃvāsako*. itaro nānā-

¹ B2. °paṭiyuttā.

saṃvāsako. so kamma-nānāsaṃvāsako laddhi-nānāsaṃvāsako ti duvidho hoti. *ṭhapanam jānitabban* ti ekaṃ bhikkhave adhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanan ti ādinā nayena vuttaṃ pātimokkhaṭṭhapanam jānitabban ti attho. ekaka-vaṇṇanā niṭṭhitā

Dukesu sacittakā *āpatti saññāvimokkhā*. acittakā *no saññāvimokkhā*. *laddhasamāpattikassa āpatti* nāma bhūtārocanāpatti. *aladdhasamāpattikassa āpatti* nāma abhūtārocanāpatti. *saddhamma-paṭisaṃyuttā* nāma padasodhammādikā. *asaddhamma-paṭisaṃyuttā* nāma duṭṭhullavācāpatti. *saparikkhāra-paṭisaṃyuttā* nāma nissaggiyavattuno anissajjitvā paribhoge, pattacīvarānaṃ nidahane,¹ kiliṭṭhacīvarānaṃ adhovane, malaggahitapattassa apacane ti evaṃ ayuttaparibhoge āpatti. *paraparikkhāra-paṭisaṃyuttā* nāma saṅghikamañcapāṭhādīnaṃ *ajjhokāse* saṅtharaṇaāṇāpucchāgamanādīsu *āpajjitabbā āpatti*. *sapuggala-paṭisaṃyuttā* nāma mudupiṭṭhakassa lambissa² ūrunā aṅgajātaṃ pellantassā ti ādinā nayena vuttāpatti. *parapuggala-paṭisaṃyuttā* nāma methunadhamma-kāyasamsagga-pahāradānādīsu vuttāpatti. sikharaṇī 'sī ti *saccaṃ bhaṇanto garukam āpajjati*. sampajāna-musāvāde pācittiyaṃ ti *musā bhaṇanto lahukam*. abhūtārocane *musā bhaṇanto garukam* bhūtārocane *saccaṃ bhaṇanto lahukam*. saṅghakammaṃ vaggam karissāmī ti antosīmāya ekamante nisīdanto *bhūmigato āpajjati* nāma. sace pana aṅgulimattam pi ākāse tiṭṭheyya na āpajjeyya. tena vuttaṃ *no vehāsaḡato* ti. vehāsaḡuṭṭiyā āhacca pādaḡam mañcam vā piṭṭham vā abhinisīdanto *vehāsaḡato āpajjati* nāma. sace pana taṃ bhūmiyaṃ paññāpetvā nipajjeyya³ na āpajjeyya. tena vuttaṃ *no bhūmigato* ti. gamiyo gamiyavattaṃ apūretvā gacchanto *nikkhamanto āpajjati* nāma, *no pavisanto*. āgantuko āgantukavattaṃ apūretvā sachattupāhano pavisanto *pavisanto āpajjati* nāma, *no nikkhamanto*. ādiyanto *āpajjati* nāma bhikkhunī atigambhīraṃ udakasuddhi-

¹ B2. niddahane.² B2. lampissa.³ B2. nippajjeyya.

kaṃ ādiyamānā dubbaṇṇakaraṇaṃ anādiyitvā cīvaraṃ paribhuñjanto pana *anādiyanto āpajjati* nāma. mūgabbatādīni titthiyavatādīni samādiyanto *samādiyanto āpajjati* nāma. pārivāsikādayo pana tajjanīyādikammakatā vā attano vattaṃ asamādiyanto āpajjanti. te sandhāya vuttaṃ atthāpatti *na samādiyanto āpajjati* ti. aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ sibbanto vejjakamma-bhaṇḍagārikakamma-cittakammāni vā karonto *karonto āpajjati* nāma. upajjhāyavattādīni akaronto *akaronto āpajjati* nāma. aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ dadamāno *dento āpajjati* nāma. saddhivihārika-antevāsikānaṃ cīvarādīni adento *adento āpajjati* nāma. aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ gaṇhanto *paṭiggaṇhanto āpajjati* nāma. na bhikkhave ovādo na gaḥetabbo ti vacanato ovādaṃ agaṇhanto *na paṭiggaṇhanto āpajjati* nāma. nissaggiyavattathuṃ¹ anissajjitvā paribhuñjanto *paribhogena āpajjati* nāma. pañcāhikaṃ saṅghāṭicāraṃ atikkāmayamānā *aparibhogena āpajjati* nāma. sahaḡāraseyyaṃ *rattim āpajjati* nāma, no divā. dvāraṃ asaṃvaritvā paṭisalliyanto *divā āpajjati*, *no rattim*. ekaratta-charatta-sattāha-dasāha-māsātikkamesu vutta-āpattim āpajjanto *aruṇugge āpajjati* nāma. pavāretvā bhuñjanto *na aruṇugge āpajjati* nāma. bhūtagāmaṇ c'eva aṅgaajātaṇ ca chindanto *chindanto āpajjati* nāma. kese vā nakhe vā na chindanto *na chindanto āpajjati* nāma. āpattim chādento *chādento āpajjati* nāma. tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā āgantabbaṃ, na tv'eva naggena āgantabbaṃ, yo āgaccheyya āpatti dukkaṭassā 'ti imaṃ pana āpattim *na chādento āpajjati* nāma. kusacīrādīni dhārento *dhārento āpajjati* nāma. ayaṃ te bhikkhu patto yāva bhedanāya dharetabbo ti imaṃ āpattim na dhārento *na dhārento āpajjati* nāma. *attanā va attānaṃ nānāsaṃvāsakaṃ karoti* ti ekasīmāyaṃ dvisu saṅghesu nisinnesu ekasmiṃ pakkhe nisiditvā parapakkhassa laddhim gaṇhanto yasmim pakkhe nisinno tesam attanā va attānaṃ nānāsaṃvāsakaṃ karoti nāma. yesaṃ santike nisinno tesam gaṇapūraḡ hutvā kammaṃ kopeti, itaresaṃ hatthapāsaṃ anāgatattā. samānasaṃvāsake pi es'

¹ B2. nisaggiya^o.

eva nayo. yesaṃ hi so laddhiṃ roceti, tesam samānasamvāsako hoti. itaresam nānāsamvāsako. *sattāpattiyo sattāpattikkhandhā* 'ti āpajjitabbato āpattiyo. rāsaṭṭhena khandhā 'ti evaṃ dve yeva nāmāni hontī ti nāmavasena dukam dassitaṃ. *kammena vā salākaggāhena vā* ti ettha uddeso c' eva kammaṇ ca ekaṃ. vohāro c eva anusāvanā ca salākaggāho ca ekaṃ. ¹vohārānusāvana-salākaggāhā pubbabhāgā. kammaṇ c'eva uddeso ca pamāṇaṃ.¹ *addhānahīno* nāma ūnavī-sativasso. *aṅgahīno* nāma hatthacchindādibhedo. *vatthu-vipanno* nāma paṇḍako tiracchānagato ubhatobyañjanako ca. avasesā theyyasamvāsakādayo aṭṭha abhabbapuggalā *karaṇadukkatako* nāma. dukkaṭakriyā dukkaṭakammā imasmim yeva attabhāve katena attano kammena abhabbaṭṭhānam pattā 'ti attho. *aparipūro* nāma aparipuṇṇa-pattacī-varo. *no ca yācati* nāma upasampadam na yācati. *alajjissa ca bālassa cā* 'ti alajjī sace pi tipīṭako hoti, bālo ca sace pi saṭṭhivasso hoti ubho pi nissāya na vatthabbaṃ. *bālassa ca lajjissa cā* 'ti ettha bālassa tvaṃ nissayaṃ gaṇhā 'ti āṇāya pi nissayo dātabbo. lajjissa pana yācantass'eva. *sātisāran* ti sadosaṃ, yaṃ ajjhācaranto āpattiṃ āpajjati. *kāyena paṭikkosanā* nāma hatthavikārādīhi paṭikkosanā. *kāyena paṭijānātī* ti hattha-vikārādīhi paṭijānātī. *upaghātikā*² nāma upaghāto. *sikkhūpaghātikā*³ nāma sikkhūpaghāto³ *bhogūpaghātikā* nāma paribhogūpaghāto. tattha tisso sikkhā asikkhato sikkhūpaghātikā 'ti veditabbā. saṃghikaṃ vā puggalikaṃ vā dupparibhogam bhuñjato bhogūpaghātikā ti veditabbā. *dve venayikā* 'ti dve atthāvinayasiddhā. *paññattaṃ* nāma sakale vinayapiṭake kappiyākappiyavasena paññattaṃ. *paññattānulomaṃ* nāma catūsu mahāpadesesu daṭṭhabbaṃ. *setughāto* ti paccayaghāto. yena cittaena akappiyaṃ kareyya, tassa cittassāpi anuppādanan ti attho. *mattakāritā* 'ti mattāya pamāṇena karaṇaṃ, pamāṇe ṭhānan ti attho. *kāyena āpajjatī* ti kāyadvārikaṃ kāyena āpajjati. *vacīdvārikaṃ vācāya*. *kāyena kvuṭṭhātī* ti tiṇavatthārakasa-

1—1 B2. omits these words

2 B2. upaghātikā.

3 B2. bhikkhū° by mistake.

mathe vināpi desanāya kāyen' eva vuṭṭhāti. desetvā vuṭṭhahanto pana *vācāya vuṭṭhāti. abbhantaraparibhogo* nāma ajjhoharaṇaparibhogo. *bāhiraparibhogo* nāma sīsamakkhanādi. *anāgataṃ bhāraṃ vahaṭi* ti athero vasamāno therehi vahitabbam bījanagāha-dhammajjhesanādi bhāraṃ vahaṭi, taṃ nittharituṃ vīriyaṃ ārabhati.¹ *āgataṃ bhāraṃ na vahaṭi* ti thero therakiccaṃ na karoti. anujānāmi bhikkhave therena bhikkhunā sāmaṃ vā dhammaṃ bhāsituṃ paraṃ vā ajjhesituṃ. anujānāmi bhikkhave dherādheyyaṃ² pātimokkhan ti evam ādi sabbam parihāpeti ti attho. *na kukkucāyitabbam kukkucāyatī* ti na kukkucāyitabbam kukkucāyitvā karoti. *kukkucāyitabbam na kukkucāyatī* ti kukkucāyitabbam na kukkucāyitvā karoti. etesaṃ dvinnaṃ divā ca ratto ca āsavā vaḍḍhanti ti attho. anantara-
duke pi vuttapaṭipakkhavasena³ attho veditabbo. sesaṃ tattha tattha vuttanayattā uttānam evā ti.

duka-vaṇṇanā niṭṭhitā.

Tikesu. *atth' āpatti tiṭṭhante bhagavati āpajjati* ti atthi āpattiṃ yaṃ tiṭṭhante bhagavati āpajjati ti attho. es' eva nayo sabbattha. tattha lohituppādāpattiṃ tiṭṭhante āpajjati. etarahi kho pan' Ānanda bhikkhū aññamaññaṃ āvusovādena samudācaranti. na vo mam' accayena evaṃ samudācaritabbam. navakena Ānanda bhikkhunā thero bhikkhu bhante ti vā āyasmā ti vā samudācaritabbo ti vacanato theram āvusovādena samudācaraṇapaccayā *āpattiṃ parinibbute bhagavati āpajjati, no tiṭṭhante*. imā dve āpattiyo thapetvā avasesā *dharante pi bhagavati āpajjati parinibbute pi*. pavāretvā anatirittaṃ bhuñjanto āpattiṃ *kāle āpajjati, no vikāle*. vikālabhojanāpattiṃ pana *vikāle āpajjati, no kāle*. avasesā *kāle c' eva āpajjati vikāle ca*. sahaḡāraseyyaṃ *rattiṃ āpajjati*. dvāraṃ asaṃvaritva paṭisallīyanaṃ *divā*. sesā *rattiñ c' eva divā ca*. dasavasso'mhi atirekadasavasso'mhī ti bālo byatto parisam upaṭṭhapento *dasavasso āpajjati, na*

¹ B2. ārabhati.

² B2. therātheyyaṃ.

³ B2. vipakkhavasena.

ūnadasavasso. ahaṃ paṇḍito byatto ti navo vā majjhimo vā parisam upaṭṭhapento ūnadasavasso āpajjati, no dasavasso. sesā āpatti dasavasso c' eva āpajjati ūnadasavasso ca. pañcavasso 'mhī ti bālo abyatto anissāya vasanto pañcavasso āpajjati. ahaṃ paṇḍito byatto ti navako anissāya vasanto ūnapañcavasso āpajjati. sesam pañcavasso c' eva āpajjati ūnapañcavasso ca. anupasampannam padaso dhammam vācento mātugāmassa dhammam desento evarūpam āpattim kusalacitto āpajjati. pārājika-sukkavissatṭhikāyasamsagga-duṭṭhulla-attakāmapāricariya-duṭṭhadosasaṅghabheda-pahāradāna-talasattikādibhedam akusalacitto āpajjati. asaṅcicca sahaḡāraseyyādim abyākatacitto āpajjati yaṃ arahā va āpajjati sabbam abyākatacitto va āpajjati. methunadhammādibhedam āpattim sukhavedanā samaṅgī āpajjati. duṭṭhadosādibhedam dukkhavedanā samaṅgī yaṃ sukhavedanā samaṅgī āpajjati, taṃ yeva majjhatto hutvā āpajjanto adukkhamasukhavedanā samaṅgī āpajjati. tayo paṭikkhepā ti buddhassa bhagavato tayo paṭikkhepā. catūsu paccayesu mahicchatā asantuṭṭhitā kilesasallekhana-paṭipattiyā¹ agopāyanā. imehi tayo dhammā buddhena bhagavatā paṭikkhitā. appicchatādayo pana tayo buddhena bhagavatā anuññātā. tena vuttam tayo anuññātā 'ti. dasavasso 'mhī ti' parisam upaṭṭhapento pañcavasso 'mhī ti nissayam agaṇhanto bālo āpajjati, na paṇḍito. ūnadasavasso byatto 'mhī ti bahussutattā parisam upaṭṭhapento ūnapañcavasso ca nissayam agaṇhanto paṇḍito āpajjati, no bālo. avasesam paṇḍito c' eva āpajjati bālo ca. vassam anupagacchanto kāḷe² āpajjati, no juṇhe. mahāpavāraṇāya apavārento juṇhe āpajjati, no kāḷe². avasesam kāḷe² c' eva āpajjati juṇhe ca. vassūpagamanam kāḷe² kappati, no juṇhe. mahāpavāraṇāya pavāraṇā juṇhe kappati, no kāḷe. sesam anuññātakam kāḷe c' eva kappati juṇhe ca. kattikapuṇṇamāsiyā pacchime pāṭipadadivase vikappetvā ṭhapitam vassikasāṭikam nivāsento hemante āpajjati. Kurundiyam pana kattikapuṇṇamāsadivase apaccuddharitvā hemante āpaj-

¹ B2. °samlekhana.² B2. kāle.

jatīti vuttam, tam pi suvuttam. cātumāsam adhiṭṭhātum
 tato param vikappetun ti hi vuttam. atirekamāse sese
 gimhāne pariyesanto atirekaḍḍhamāse sese katvā nivāsento
 ca *gimhe āpajjati* nāma. satiyā vassikasāṭikāya naggo
 kāyam ovassāpento *vasse āpajjati* nāma. pārisuddhiuposa-
 tham vā adhiṭṭhānuposatham vā karonto *saṅgho āpajjati*.
 suttuddesañ ca adhiṭṭhānuposathañ ca karonto *gaṇo āpajjati*.
 ekako suttuddesaṃ pārisuddhiuposathañ ca karonto *puggalo*
āpajjati. pavāraṇāya pi es' eva nayo. saṅghuposatho ca
 saṅghapavāraṇā ca saṅghass' eva kappati. gaṇuposatho ca
 gaṇapavāraṇā ca gaṇass' eva kappati. adhiṭṭhānuposatho
 ca adhiṭṭhānapavāraṇā ca puggalass' eva kappati. pārā-
 jikam āpanno 'mhiti ādini bhaṇanto *vatthum chādeti, na*
āpattim. methunam dhammam paṭisevin ti ādini bhaṇanto
āpattim chādeti, no vatthum. yo n'eva vatthum na āpattim
 āroceti, ayam *vatthuñ c'eva chādeti āpattiñ ca*. paṭicchādeti
 ti *paṭicchādi*. jantāgharam eva paṭicchādi *jantāgharpaṭic-*
chādi. itarāsu pi es' eva nayo. dvāram pidahitvā anto
 jantāghare ṭhitena parikammam kātum vaṭṭati. udake
 otiṇṇenāpi etad eva vaṭṭati. ubhayattha khāditum bhuñji-
 tum vā na vaṭṭati. vatthapaṭicchādi sabbakappiyatāya
 paṭicchannena sabbam kātum vaṭṭati. *vahantī* ti yanti
 niyyanti. nindam vā paṭikkosam vā na labhanti. *canda-*
maṇḍalam abbhā-mahikā-dhūma-raja-rāhuvimuttam *vivaṭam*
 yeva *virocati*, na tesu aññatarena *paṭicchannam*. tathā
sūriyamaṇḍalam. *dhammavinayo* pi vivaritvā vibhajitvā desi-
 yamāno va *virocati, no paṭicchanno*. aññena bhesajjena
 karaṇīyena aññam viññāpento *gilāno āpajjati*, na bhesajjena
 karaṇīyena. bhesajjam viññāpento *agilāno āpajjati*. avase-
 sam āpattim *gilāno c'eva āpajjati agilāno ca*. *anto āpajjati*
no bahī ti anupakhajjaseyyam kappento anto āpajjati, no
 bahi. *bahi āpajjati no anto* ti saṅghikam mañcādiṃ ajjhokāse
 santharitvā pakkamanto bahi āpajjati, no anto. avasesam
 pana *anto c'eva āpajjati bahi ca*. *antosīmāyan* ti āgantuko
 āgantukavattam adassetvā sachattupāhano vihāram pavisan-
 to upacārasīmam okkantamutto va āpajjati. *bahisīmāyā* 'ti ga-

miko dārubhaṇḍap ʔisāmanādi gamikavattam apūretvā pak-
kamanto upacārasīmam atikkantamatto¹ va āpajjati. avasesam
antosīmāya c' eva āpajjati bahisīmāya ca. sati vuḍḍhatāre
anajjhiṭṭho dhammam bhāsanto *saṅghamajjhe āpajjati* nāma.
gaṇamajjhe pi *puggalasantike* pi es' eva nayo. *kāyena vuṭṭhāti*
ti tiṇavatthāraka-samathena vuṭṭhāti. kāyam acāletvā vācā-
ya desentassa *vācāya vuṭṭhāti.* vacīsampayuttam kāyakri-
yam kátvā desentassa *kāyena vācāya vuṭṭhāti* nāma. saṅ-
ghamajjhe desanāgāminī pi vuṭṭhānagāminī pi vuṭṭhāti
gaṇapuggalamajjhe pana desanāgāminī yeva vuṭṭhāti. *āgāl-
hāya ceteyyā* 'ti āgālhāya dalhabhāvāya ceteyya. tajjanīya-
kammādikatassa vattam na pūrayato icchamāno saṅgho
ukkhepaniyakammam kareyyā 'ti attho. *alajjī ca hoti
bālo ca apakatatto cā* ti ettha bālo ayam dhammādhammam
na jānāti. apakatatto vā āpattānāpattim na jānāti ti ettā-
vatā kammam na kātabbam. bālabhāvamūlakam pana
apakatattabhāvamūlakañ ca āpattim āpannassa kammam
kātabban ti attho. *adhisīle sīlavipanno nāma* dve āpattik-
khandhe āpanno. *ācāravipanno* nāma pañca āpattikkhandhe
āpanno. *diṭṭhivipanno* nāma¹ antaggāhikāya diṭṭhiyā saman-
nāgato. tesam āpattim apassantānam appaṭikarontānam
diṭṭhiñ ca anissajjantānam yeva kammam kātabbam. *kāyiko
davo* nāma pāsakādīhi jūtakīlanādibhedo anācāro. *vācasiko
davo* nāma mukhālambara-karaṇādibhedo anācāro. *kāyika-
vācasiko* nāma¹ naccana-gāyanādibhedo dvīhi pi dvārehi
anācāro. *kāyiko anācāro* nāma kāyadvāre paññattasikkhā-
padavītikkamo. *vācasiko anācāro* nāma vacīdvāre paññat-
tasikkhāpadavītikkamo. *kāyikavācasiko* nāma dvāradvaye
pi paññattasikkhāpadavītikkamo. *kāyikena upaghātikenā*
ti kāyadvāre paññattassa sikkhāpadassa asikkhanena. yo
hi tam na sikkhati, so na¹ upaghāteti, tasmā tassa tam
asikkhanam kāyikam upaghātikan ti vuccati. sesa padad-
vaye pi es' eva nayo. *kāyikena micchājīvenā* ti jaṅghapesa-
nikādinā vā gaṇḍaphālanādinā vā vejjakammena. *vācasi-
kenā* ti sāsanauggahaṇaārocanādinā. tatiyapadam ubhaya-

¹ B2. nam.

sampayogavasena vuttaṃ. *alaṃ bhikkhu mā bhaṇḍanan* ti alaṃ bhikkhu mā bhaṇḍanaṃ kari, *mā kalahaṃ mā vivādaṃ* karīti attho. *na voharitabban* ti na kiñci vattabbaṃ. vadato pi hi tādisassa vacanaṃ na sotabbaṃ maññanti. *na kismiñci paccekatṭhāne* ti kismiñci bījanaggāhādike ekasmiṃ pi jeṭṭha-katṭhāne na *ṭhapetabbo* ti attho. *okāsakammaṃ karontassā* ti karotu āyasmā okāsaṃ ahaṃ taṃ vatthukāmo ti evaṃ okāsaṃ karontassa *nālaṃ okāsakammaṃ kātun* ti kiṃ tvam karissasīti okāso na kātabbo. *savacanīyaṃ n' ādātabban* ti vacanaṃ na ādātabbaṃ vacanaṃ pi na sotabbaṃ. yattha gahetvā gantukāmo hoti na tattha gantabban ti attho. *tih' aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno vinayo* ti yaṃ so jānāti so tassa vinayo nāma hoti, so na pucchitabbo ti attho. *anuyogo na dātabbo* ti idaṃ kappatīti pucchantassa pucchāya okāso na dātabbo, aññaṃ pucchā 'ti vattabbo. iti so n' eva pucchitabbo, nāssa pucchā sotabbā 'ti attho. *vinayo na sākacchātabbo* ti vinayapañho na sākacchitabbo, kappiyākappiyakathā na saṃsandetabbā. *idaṃ appahāyā* 'ti etaṃ brahmacāripaṭiññātādikam laddhiṃ avijahitvā. *suddham brahmacārin* ti khīṇāsavaṃ bhikkhum. *pātabyataṃ āpajjati* ti pātabyabhāvaṃ paṭisevanaṃ āpajjati. *idaṃ appahāyā* ti vacanato pana taṃ brahmacāripaṭiññātaṃ pahāya khīṇāsavaṃ musā mayā bhaṇitaṃ khamatha me ti khamāpetvā n' atthi kāmētudoso laddhiṃ vijahitvā gativisodhanaṃ kareyya. *akusalamūlānī* ti akusalāni c' eva mūlāni ca, akusalānaṃ vā mūlāni akusalamūlāni. kusalamūlesu pi es' eva nayo. duṭṭhu caritāni virūpāni vā caritāni *duccaritāni*. suṭṭhu caritāni sundarāni vā caritāni *sucaritāni*. kāyena karaṇa-bhūtena kataṃ duccaritaṃ kāyaduccaritaṃ. esa nayo sabbattha. sesaṃ tattha tattha vuttanayattā uttānam evā ti.

tikavaṇṇanā niṭṭhitā

Catukkesu *sakavācāya āpajjati paravācāya vuṭṭhātī* ti vacīdvārikaṃ padasodhammādibhedam āpattiṃ āpajjitvā tiṇavatthārakasamathaṭṭhānaṃ gato parassa kammavācāyā

vuṭṭhāti. *paravācāya āpajjati sakavācāya vuṭṭhātī* ti pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge parassa kammavācāya āpajjati. puggalassa santike desento sakavācāya vuṭṭhāti. *sakavācāya āpajjati sakavācāya vuṭṭhātī* ti vacīdvārikam padaso-dhammādibhedam āpattim sakavācāya āpajjati desetvā vuṭṭhāhanto pi sakavācāya vuṭṭhāti. *paravācāya āpajjati paravācāya vuṭṭhātī* ti yāvatatīyakam saṅghādisesam parassa kammavācāya āpajjati vuṭṭhahanto pi parassa parivāsakammavācādihi vuṭṭhāti. tato paresu kāyadvārikam *kāyena āpajjati*, desento *vācāya vuṭṭhāti*. vacīdvārikam *vācāya āpajjati*. tiṇavatthārake *kāyena vuṭṭhāti*. kāyadvārikam *kāyena āpajjati*. tam eva tiṇavatthārake *kāyena vuṭṭhāti*. vacīdvārikam *vācāya āpajjati*. tam eva desento *vācāya vuṭṭhāti*. saṅghikamañcassa attano paccattharaṇena anattato kāyasamphusane lomagananaya āpajjitabbāpattim sahaḡāraseyyāpattiṇ ca *pasutto āpajjati*. pabujjhivā pana āpannabhāvam ñatvā desento *paribuddho vuṭṭhāti*. jagganto āpajjitvā pana tiṇavatthārakasamathatthāne sayanto *paṭibuddho āpajjati pasutto vuṭṭhāti* nāma. pacchimapadadvayam pi vuttānusāren' eva veditabbam. acittakāpattim *acittako āpajjati* nāma. pacchā desento *sacittako vuṭṭhāti*. sacittakāpattim sacittako āpajjati nāma. tiṇavatthārakatthāne sayanto *acittako vuṭṭhāti*. sesapadadvayam pi vuttānusāren' eva veditabbam. yo sabhāgam āpattim deseti, ayam desanāpaccayā dukkaṭam āpajjanto pācittiyādīsu aññataram deseti, taṇ ca desento dukkaṭam *āpajjati*. tam pana dukkaṭam āpajjanto pācittiyādito vuṭṭhāti, pācittiyādito ca *vuṭṭhahanto tam āpajjati*. iti ekassa puggalassa ekam eva payogam sandhāya āpattim āpajjanto desetī ti idaṃ catukkam vuttan ti veditabbam. kammacatukke pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissaggāpattim *kammena āpajjati*. desento *akammena vuṭṭhāti*. vissatthīādīkam *akammena āpajjati* parivāsādinā *kammena vuṭṭhāti*. samanubhāsakammen'¹ eva āpajjati *kammena vuṭṭhāti*. sesam *akammena āpajjati akammena vuṭṭhāti*. parikkhāracatukke

¹ B2. obhāsanam kammena.

paṭhamo sakaparikkhāro, duttiyo saṅghiko va, tatiyo cetiyasantako, catuttho ghiparikkhāro. sace pana so patta-civaranavakammabhesajjānaṃ atthāya āhaṭṭo hoti. apā-puraṇaṃ dātuṃ anto ṭhapāpetuṃ ca vaṭṭati. sammukha-catukke pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissaggāpattiṃ saṅghassa *sammukhā āpajjati*. vuṭṭhānakāle pana saṅghena kiccaṃ n'atthi ti parammukhā vuṭṭhāti. vissaṭṭhiādikaṃ parammukhā āpajjati saṅghassa *sammukhā vuṭṭhāti*. samā-nubhāsaṇaṃ saṅghassa sammukhā eva āpajjati sammukhā vuṭṭhāti. sesaṃ sampajānaṃ usāvādādibhedaṃ parammukhā 'va āpajjati parammukhā 'va vuṭṭhāti. ajānantacatukkaṃ acittakacatukkasadisāṃ. *liṅgapātubhāvenā* 'ti sayitass' eva bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā liṅgaparivatte jāte saha-gāra-seyyāpatti hoti, idaṃ etaṃ paṭicca vuttaṃ. ubhinnaṃ pi pana asādhāraṇāpatti liṅgapātubhāvena vuṭṭhāti. saha-paṭi-lābhacatukke yassa bhikkhuno liṅgaṃ parivattati, so saha-liṅgapaṭilābhena paṭhamam uppannavasena seṭṭhabhāvena ca purimaṃ purisaliṅgaṃ jahati, pacchime itthiliṅge paṭiṭṭhāti. purisakutta-purisākārādivasena pavattā kāyavaci-viññattiyo paṭippassambhanti bhikkhū 'ti vā puriso ti vā evaṃ pavattā *paṇṇattiyo nirujjhanti*. yāni bhikkhunihi asādhāraṇāni chacattālisa sikkhāpadāni, tehi anāpatti yeva hoti. duttiyacatukke pana yassā bhikkhuniyā liṅgaṃ parivattati, sā pacchā samuppattiyā vā hinabhāvena vā pacchi-masaṅkhyam gataṃ itthiliṅgaṃ jahati, vuttappahārena puri-man ti saṅkhyam gate purisaliṅge paṭiṭṭhāti. vuttaviparītā viññattiyo paṭippassambhanti bhikkhuni ti vā itthi ti vā evaṃ pavattā paṇṇattiyo pi nirujjhanti. yāni bhikkhūhi asādhāraṇāni soṭaṃ tiṃsaṃ ca sikkhāpadāni, tehi anāpatti yeva hoti. *cattāro samukkaṃsā* 'ti cattāro mahāpadesā. te hi bhagavatā anuppanne vatthumhi sayam ukkaṃsitvā ukkhipitvā ṭhapitattā samukkaṃsā 'ti vuccanti. *paribhogā* ti ajjhoharaṇi ya paribhogā. udakaṃ pana akālikattā appaṭiggahitakaṃ vaṭṭati. yāvakālikādini appaṭiggahitakāni ajjhoharitaṃ na vaṭṭati. *cattāri mahāvikaṭāni* kālodissattā yathā vutte kāle vaṭṭanti. upāsako sīlavā ti pañca vā

dasa vā silāni gopayamāno. āgantukādicatukke sachattupāhano sasīsaṃ pāruto vihāraṃ pavisanto tattha vicaranto ca āgantuko va āpajjati, no āvāsiko. āvāsikavattaṃ akaronto pana āvāsiko āpajjati, no āgantuko. sesaṃ kāyavacīdvārikam āpattiṃ ubho pi āpajjanti. asādhāraṇaṃ āpattiṃ *n' eva āgantuko āpajjati no āvāsiko*. gamiyacatukke pi gamiyavattaṃ apūretvā gacchanta gamiko āpajjati, no āvāsiko. āvāsikavattaṃ akaronto pana āvāsiko āpajjati, no gamiko. sesaṃ ubho pi āpajjanti. asādhāraṇaṃ ubho pi *n' āpajjanti*. vatthunānattatādicatukke catunnaṃ pārājikānaṃ aññaṃaññaṃ *vatthunānattatā* va hoti, *na āpattinānattatā*. sabbāpi hi sā pārājikāpatti yeva. saṅghādisesādīsu pi es' eva nayo. bhikkhussa ca bhikkhuniyā ca aññaṃaññaṃ kāyasamsagge bhikkhussa saṅghādiseso, bhikkhuniyā pārājikaṃ ti evaṃ *āpattinānattatā* va hoti, *na vatthunānattatā*. ubhinnaṃ pi hi kāyasamsaggo 'va vatthu. tathā lasuṇakhādane bhikkhuniyā pācittiyam, bhikkhussa dukkaṭaṃ ti evaṃ ādinā p' ettha nayena yojanā veditabbā. catunnaṃ pārājikānaṃ terasahi saṅghādisesehi saddhiṃ *vatthunānattatā c' eva āpattinānattatā ca*. evaṃ saṅghādisesādinam aniyatādīhi. ādito paṭṭhāya cattāri pārājikāni ekato āpajjantānaṃ bhikkhubhikkhunīnaṃ *n' eva vatthunānattatā no āpattinānattatā*. viṣuṃ āpajjantesu pi sesāsādhāraṇāpattiyo āpajjantesu pi es' eva nayo. vatthusabhāgādicatukke bhikkhussa ca bhikkhuniyā ca kāyasamsagge *vatthusabhāgatā, no āpattisabhāgatā*. catūsu pārājikesu *āpattisabhāgatā, no vatthusabhāgatā*. esa nayo saṅghādisesādīsu. bhikkhussa ca bhikkhuniyā ca catūsu pārājikesu *vatthusabhāgatā c' eva āpattisabhāgatā ca*. esa nayo sabbāsu sādharmaṇāpattīsu. asādhāraṇāpattiyam *n' eva vatthusabhāgatā n' āpattisabhāgatā*. yo hi purimacatukke paṭhamapaṇho so idha dutiyo. yo ca tattha dutiyo so idha paṭhamo. tatiyacatutthesu nānākaraṇaṃ *n' atthi*. upajjhāyacatukke saddhivihārikassa upajjhāyena kattabbavattassa akaraṇe *āpattiṃ upajjhāyo āpajjati, no saddhivihāriko*. upajjhāyassa kattabbavattaṃ akaronto *saddhivihāriko āpajjati, no upajjhāyo*. sesaṃ ubho

pi āpajjanti. asādhāraṇaṃ ubho pi n' āpajjanti. ācariya-catukke pi es' eva nayo. ādiyantacatukke pādaṃ vā atirekapādaṃ vā sahatthā ādiyanto garukaṃ āpajjati. ūnaka-pādaṃ gaṇhāhi ti āṇattiyā aññaṃ payojento lahukaṃ āpajjati. etena nayena sesapadattayaṃ veditabbaṃ. abhivādanārahacatukke bhikkhunaṃ tāva bhattagge navama-bhikkhunito paṭṭhāya upajjhāyāpi abhivādanārahā, no paccutṭhānārahā.¹ avisesena ca vipakatabhojanassa bhikkhussa yo koci vuḍḍhataro. saṭṭhivassassāpi pārivāsikassa samīpagato tadahupasampanno pi paccutṭhānāraho, no abhivādanāraho. appaṭikkhittesu ṭhānesu vuḍḍho navakassa abhivādanāraho c' eva paccutṭhānāraho ca. navako pana vuḍḍhassa n' eva abhivādanāraho na paccutṭhānāraho. āsanārahacatukkassa paṭhamapadaṃ purimacatukke duttiyapadena duttiyapadañ ca paṭhamapadena atthato sadisaṃ. kālacatukke pavāretvā bhuñjanto kāle āpajjati, no vikāle. vikālabhojanāpattiṃ vikāle āpajjati, no kāle. sesaṃ kāle c' eva āpajjati vikāle ca. asādhāraṇaṃ n' eva kāle no vikāle. paṭiggahita-catukke purebhattaṃ paṭiggahitāmisam kāle kappati, no vikāle. pānakaṃ vikāle kappati punadivasamhi no kāle. sattāhakālikaṃ yāvajjivikaṃ kāle c' eva kappati vikāle ca. attano attano kālātitaṃ yāvakālikādittayaṃ akappiyamaṃsaṃ uggahitakaṃ appaṭiggahitakañ ca n' eva kāle kappati no vikāle. paccantimacatukke samudde sīmaṃ bandhanto paccantimesu janapadesu āpajjati, no majjhimesu. pañcavaggena gaṇena upasampādentō guṇaṅguṇūpāhanaṃ dhuvanānaṃ² cammattharaṇāni ca majjhimesu janapadesu āpajjati, no paccantimesu. imāni cattāri idha na kappanti ti vadanto pi paccantimesu āpajjati. idha kappanti ti vadanto pana majjhimesu āpajjati. sesāpattiṃ ubhayattha āpajjati. asādhāraṇaṃ na katthaci āpajjati. duttiyacatukke pañcavaggena gaṇena upasampadādi catubbidham pi vatthu paccantimesu janapadesu kappati. idaṃ kappati ti dīpetuṃ pi tatth' eva kappati, no majjhimesu, idaṃ na kappati ti dīpetuṃ pana majjhimesu janapadesu kappati, no paccanti-

¹ B2. paccupaṭṭhānārahā.² B2. dhūvan°.

mesu. sesaṃ anujānāmi bhikkhave pañca loṇānī ti ādi anuññātakam ubhayattha kappati. yaṃ pana akappiyan ti paṭikkhittam taṃ ubhayatthāpi na kappati. antoādicatukke anupakhajjaseyyādiṃ anto āpajjati, no bahi. ajjhokāse saṅghikamañcādīni nikkhipitvā pakkhamanto bahi āpajjati, no anto. sesaṃ anto c' eva bahi ca. asādhāraṇam n' eva anto na bahi. antosīmādicatukke āgantuko vattam apūrento antosīmāya¹ āpajjati. gamiyo bahisīmāya. musāvādādiṃ antosīmāya ca bahisīmāya ca āpajjati. asādhāraṇam na katthaci. gāmacatukke antaragharapaṭisaṃyuttam sekhiyapaññattim gāme āpajjati, no araññe. bhikkhunī aruṇam uṭṭhāpayamānā araññe āpajjati, no gāme. musāvādādiṃ gāme c' eva āpajjati araññe ca. asādhāraṇam na katthaci. cattāro pubbakiccā 'ti sammajjanī padīpo ca udakam āsanena cā 'ti idaṃ catubbidham pubbakaraṇan ti vuccatīti vuttam. chandapārisuddhi utukkhānam bhikkhugaṇanā ca ovādo ti ime pana cattāro pubbakiccā ti veditabbā. cattāro patta-kallā 'ti uposatho yāvatikā ca bhikkhū kammappattāto āgatā honti sabhāgāpattiyo na vijjanti vajjanīyā ca puggalā tasmim na honti pattakallan ti vuccatīti. cattāri anañña-pācittiyaṇi ti etad eva paccayaṃ karitvā anaññaṃ pācittiyaṇ ti evaṃ vuttāni anupakhajjaseyyākappanasikkhāpadaṃ, eh' āvuso gāmaṃ vā 'ti sikkhāpadaṃ, sañcicca kukkucca upadahanam, upassutitiṭṭhanan² ti imāni cattāri. catasso bhikkhusammutiyo ti ekarattam pi ce bhikkhu ticivarena vippravaseyya aññatra bhikkhusammutiya, aññaṃ navam santhatam kārāpeyya aññatra bhikkhusammutiya, tato ce uttari vippravaseyya aññatra bhikkhusammutiya, duṭṭhullam āpattim anupasampannassa āroceyya aññatra bhikkhusammutiya ti evaṃ āgatā terasahi sammutihi muttā sammutiyo. gilānacatukke aññabhesajjena karaṇīyena lolatāya aññaṃ viññāpento gilāno āpajjati. abhesajjakaraṇīyena bhesajjam viññāpento agilāno āpajjati. musāvādādiṃ ubho pi. asādhāraṇam ubho pi n' āpajjanti. sesaṃ sabbattha uttānam evā 'ti.

catukkavaṇṇanā niṭṭhitā

¹ Bz. °sīmāyam.

² Bz. upassutim tiṭṭhanan.

Pañcakesu *pañca puggalā niyatā* 'ti ānantariyānam ev' etam gahaṇam. pañcacchedanakā āpatti nāma pamāṇā-tikkante mañcapīṭha-nisīdana-kaṇḍupaṭicchādi vassikasā-ṭikāsu sugatacīvare ca veditabbā. *pañcah' ākārehī* ti alajjitā aññānatā kukkucapakatātā akappiye kappiyasaññitā kappiye akappiyasaññitā 'ti imehi pañcahi. *pañca āpattiyo musāvāda-paccayā* ti pārājika-thullaccaya-dukkata-saṅghādisesa-pācittiyā. *anāmantacāro* ti santam bhikkhum anāpucchā purebhattam pacchābhattam kulesu cārittam āpajjeyyā ti imassa āpucchitvā cārassa abhāvo. *anadhiṭṭhānan* ti gaṇabhojane aññatra samayā ti vuttam samayam adhiṭṭhahitvā bhojanam adhiṭṭhānam nāma. tathā akaraṇam anadhiṭṭhānam. *avikappanā* nāma yā paramparabhojanehi vikappanā vuttā, tassā akaraṇam. imāni hi pañca-piṇḍapātikassa dhutaṅgen' eva paṭikkhittāni. *ussaṅkitapariśaṅkito* ti ye passanti ye suṇanti, tehi ussaṅkito c'eva pariśaṅkito ca. api ca akuppa-dhammo khīṇāsavo pi samāno, tasmā agocarā pariharitabbā. na hi etesu sandissamāno ayasato vā garahato vā muccati. *sosānikan* ti susāne patitakam. *pāpaṇikan* ti āpaṇadvāre patitakam. *thūpacīvaran*¹ ti vammikam parikkhipitvā bali-kammakatam. *ābhisekikan* ti nhānaṭṭhāne vā rañño abhi-sekaṭṭhāne vā chaḍḍitacīvaram. *gatapaṭiyāgatan*² ti susānam netvā puna ānītakam. pañca mahācorā uttarimanussa-dhamme vuttā. *pañcāpattiyo kāyato samuṭṭhantī* ti paṭhamena āpattisamuṭṭhānena pañca āpattiyo āpajjati. bhikkhu kappiyasaññī saññācīkāya kuṭim karotī ti evam antara-peyyāle vuttāpattiyo pañca āpattiyo. *kāyato ca vācato cā* ti tatiyena āpatti samuṭṭhānena pañcāpattiyo āpajjati. bhikkhu kappiyasaññī saṃvidahitvā kuṭim karotī ti evam tatth' eva vuttā āpattiyo. *desanāgāminiyo* ti ṭhapetvā pārājikaṃ ca saṅghādisesaṃ ca avasesā. *pañcakammānī* ti tajjanīya-niyasa-pabbājanīya-paṭisāraṇīyāni cattāri ukkhepanīyaṃ ca tividham pi ekan ti pañca. *yāvatatīyake pañcā* 'ti ukkhittānuvattikāya bhikkhuniyā yāvatatīyam samanubhāsanāya appaṭinissajjanti yā pārājikam thullaccayam dukkaṭan ti

¹ B2. thupa°.² B2. Bp. bhata° corrected to gata°.

tisso. bheda-kānuvattakādi samanubhāsanāsu saṅghādiseso. pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge pācittiyaṃ. *adinnaṇ* ti aññaena adinnaṃ. *aviditaṇ* ti paṭiggaṇhāmīti cetanāya abhāvena aviditaṃ. *akappaṭiyaṇ* ti pañcahi samanakappehi akappaṭiyakataṃ. yaṃ vā paṇ' aññaṃ pi akappaṭiyamaṃsaṃ akappaṭiyabhojanaṃ. *akataṭṭirittan* ti pavāretvā atirittaṃ akataṃ. *samajjādānaṇ* ti naṭasamajjādi dānaṃ. *usabhadānaṇ* ti gogaṇassa antare usabhavissajjanaṃ. *cittakamma-dānaṇ* ti āvāsaṃ kāretvā tattha cittakammaṃ kāretuṃ vaṭṭati. idaṃ pana paṭibhānacittakammadānaṃ sandhāya vuttaṃ. imāni hi pañca kiñcāpi lokassa puññasammatāni, atha kho apuññāni akusalāni yeva. *uppannaṃ paṭibhānaṇ* ti ettha paṭibhānaṇ ti kathetukamyatā vuccati. ime pañca duppaṭivinodayā ti na suppaṭivinodayā. upāyena pana kāraṇena anurūpāhi paccavekkhana-anusāsanādihi sakkā paṭivinodetun ti attho. *sakacittaṃ pasīdati* ti ettha imāni vatthūni. Kaṭaandhakāravāsī¹ Phussarevatthero kira cetiyaṇ-ṇaṃ sammajjitvā ekamaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ katvā sindu-vāra-kusuma-santhataṃ iva samavippakiṇṇavālikaṃ cetiyaṇ-ṇaṃ o l o k e n t o buddhārammaṇaṃ pītipāmojjaṃ uppādetvā atṭhāsi. tasmim khāṇe māro pabbatapāde nibbatta-kālamakkato viya hutvā cetiyaṇ-ṇaṃ gomayaṃ vippakiranto gato. therō na asakkhi arahattaṃ pāpuṇituṃ, sammajjitvā agamāsi. dutiyadivase pi jaraggavo hutvā tādisaṃ eva vippakāraṃ akāsi. tatiyadivase vaṅkapādaṃ manussatta-bhāvaṃ nimminītvā pādena parikasanto agamāsi. therō evarūpo vibhacchapuriso samantā yojanappamaṇesu gocaragāmesu n' atthi, siyā nu kho māro ti cintetvā māro 'si tvan ti āha. āma bhante māro 'mhi, na dāni te vañcetun asakkhīn ti. diṭṭhapubbo tayā tathāgato ti. āma diṭṭha-pubbo ti. māro hāma mahānubhāvo hoti, iṅha tāva buddhassa bhagavato attabhāvasadisāṃ attabhāvaṃ nimmināhi ti. na sakkā bhante tādisaṃ rūpaṃ nimminituṃ, api ca kho pana taṃ sarikkhakāṃ patirūpakaṃ nimminissāmī ti saka-attabhāvaṃ vijahitvā buddharūpasadisena attabhāvena

¹ B2. Kaṭaantakāra°.

aṭṭhāsi. thero māraṃ oloketvā ayaṃ tāva sarāgadosamoho evaṃ sobhati, kathaṃ nu kho bhagavā na sobhati sabbaso vītarāgadosamoho ti buddhārammaṇaṃ pītiṃ paṭilabhitvā vipassanaṃ vaḍḍhetvā arahattaṃ pāpuṇi. māro vañcito 'mhi tayā bhante ti āha. thero pi kiṃ atthi jaramāra tādisaṃ vañcetun ti āha. Lokantaravihāre pi Datto nāma dahara-bhikkhu cetiyaṅgaṇaṃ sammajjitvā olokento odāta-kasiṇaṃ paṭilabhi, aṭṭha samāpattiyo nibbattesi. tato vipassanaṃ vaḍḍhetvā phalattayaṃ sacchākāsi. *paracittaṃ pasīdati* ti ettha imāni vatthūni, Tisso nāma daharabhikkhu Jambukola-cetiyaṅgaṇaṃ sammajjitvā saṅkāra-chaḍḍaniṃ hatthena gahetvā va aṭṭhāsi. tasmim̐ khaṇe Tissadattatthero nāma nāvāto orūyha cetiyaṅgaṇaṃ olokento bhāvitacittena sammatṭhaṭṭhānan ti ñatvā pañhā sahaṣsaṃ pucchi. itaro sabbam̐ vissajjesi. aññatarasmim̐ pi vihāre thero cetiyaṅgaṇaṃ sammajjitvā vattaṃ paricchindi. Yonaka-visayato cetiyavandanakā cattāro therā āgantvā cetiyaṅgaṇaṃ disvā anto appavisitvā dvāre yeva ṭhatvā eko thero aṭṭha kappe anussari. eko soḷasa. eko vīsati. eko tiṃsa kappe anussari. *devatā attamanā hontī* ti ettha idaṃ vatthu. ekasmim̐ kira vihāre eko bhikkhu cetiyaṅgaṇaṃ ca bodhiyaṅgaṇaṃ ca sammajjitvā nhāyituṃ gato. devatā imassa vihārassa katakālato paṭṭhāya evaṃ vattaṃ pūretvā sammattṭhapubbo bhikkhu n'atthī ti pasannacittā pupphahatthā aṭṭhaṃsu. thero āgantvā kataragāmaṃ vāsikā 'ttha 'ti āha. bhante idh' eva vasāma, imassa vihārassa katakālato paṭṭhāya evaṃ vattaṃ pūretvā sammattṭhapubbo bhikkhu n' atthī ti tumhākaṃ ca bhante vatte pasīditvā pupphahatthā ṭhitā 'mhā 'ti devatā āhaṃsu. *pāsādikasaṃvattanikaṃ* ti ettha idaṃ vatthu. ekaṃ kira amaccaputtaṃ Abhayattheraṃ ca ārabha ayaṃ kathā udapādi kiṃ nu kho amaccaputto pāsādiko Abhaya-thero ti ubho pi ne ekasmim̐ ṭhāne olokessāmā 'ti ñātakā amaccaputtaṃ alaṅkaritvā Mahācetiyaṃ vandāpessāmā ti agamaṃsu. theramātā 'pi pāsādikaṃ cīvaraṃ kāretvā puttassa paṇiṇi, putto me kese chindāpetvā imaṃ cīvaraṃ pārūpitvā bhikkhusaṃghaparivuto Mahācetiyaṃ vandatū 'ti.

amaccaputto ñātiparivuto pācīnadvārena cetiyaṅgaṇaṃ ārūḷho. Abhayatthero bhikkhusaṅghaparivuto dakkhiṇadvārena cetiyaṅgaṇaṃ ārūhitvā cetiyaṅgaṇe tena saddhiṃ samāgantvā āha, kiṃ tvam āvuso mahallakattherassa samaṭṭhaṭṭhāne kacavaram chaḍḍetvā mayā saddhiṃ yugaggāhaṃ gaṇhāsī ti. atītattabhāve kira Abhayatthero Mallakatthero nāma hutvā gocaragāme cetiyaṅgaṇaṃ sammajji. amaccaputto mahāupāsako hutvā sammaṭṭhaṭṭhāne kacavaram gaḥetvā chaḍḍesi. *satthusāsanaṃ kataṃ* hotī ti idaṃ sammajjanavattaṃ nāma buddhehi vaṇṇitaṃ, tasmā taṃ karontena satthusāsanaṃ kataṃ hoti. tatr' idaṃ vatthu, āyasmā kira Sāriputto Himavantam gantvā ekasmiṃ pabbhāre asammajjitvā'va nirodhaṃ samāpajjitvā nisīdi. bhagavā āvajjanto therassa asammajjitvā nisinnabhāvaṃ ñatvā ākāsenā gantvā therassa purato asammaṭṭhaṭṭhāne pādāni dassetvā paccāgañchi. therō samāpattito vuṭṭhito bhagavato pādāni disvā balava-hirottappaṃ paccupaṭṭhāpetvā jaṇṇukehi patiṭṭhāya asammajjitvā nisinnabhāvaṃ vata me satthā aññāsi, saṃghamajjhe dāni codanaṃ kāressāmī ti dasabalassa santikaṃ gantvā vanditvā nisīdi. bhagavā kuhiṃ gato 'si Sāriputtā' 'ti vatvā na patirūpaṃ dāni te mayhaṃ anantare ṭhāne ṭhatvā vicarantassa asammajjitvā nisīditun ti āha. tato paṭṭhāya therō gaṇṭhikapāṭimuñcanaṭṭhāne pi tiṭṭhanto pādena kacavaram viyūhitvā va tiṭṭhati. *attano bhāsa-pariyantaṃ na uggaṇhāti* ti imasmiṃ vatthusmiṃ ettakaṃ suttaṃ upalabbhati, ettako vinicchayo, ettakaṃ suttañ ca vinicchayañ ca vakkhāmī ti evaṃ attano bhāsapariyantaṃ na uggaṇhāti. ayaṃ codakassa purimakathā, ayaṃ pacchimakathā, ayaṃ cuditaḥassa purimakathā, ayaṃ pacchimakathā, ettakaṃ gayhupagaṃ, ettakaṃ na gayhupagaṃ ti evaṃ anuggaṇhanto pana parassa bhāsapariyantaṃ na uggaṇhāti nāma. *āpattiṃ na jānāti* ti pārājikaṃ vā saṅghādisesaṃ vā ti sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ nānākaraṇaṃ na jānāti. *mūlan* ti dve āpattiyā mūlāni kāyo ca vācā ca, tāni *na jānāti*. *samudayan* ti cha āpattisaṃmuṭṭhānāni āpatti-

samudayo nāma, tāni *na jānāti*. pārājikādīnaṃ vatthum na jānāti ti pi vuttaṃ hoti. *nirodhan* ti ayaṃ āpattidesanāya nirujjhati vūpasammati, ayaṃ vuṭṭhānenā 'ti evaṃ āpatti-nirodham *na jānāti*. satta samathe ajānanto pana *āpatti-nirodhagāmini-paṭipadam* *na jānāti*. adhikaraṇapañcake adhikaraṇaṃ nāma cattāri adhikaraṇāni. *adhikaraṇassa mūlaṃ* nāma tettiṃsa mūlāni vivādādhikaraṇassa dvādasa mūlāni, anuvādādhikaraṇassa cuddasa, āpattādhikaraṇassa cha, kiccādhikaraṇassa ekaṃ. tāni parato āvibhavissanti. *adhikaraṇa-samudayo* nāma adhikaraṇasamuṭṭhānaṃ. vivādādhikaraṇaṃ aṭṭhārasa bhedakaravatthūni nissāya uppajjati. anuvādādhikaraṇaṃ catasso vipattiyo. āpattādhikaraṇaṃ sattāpattikkhandhe. kiccādhikaraṇaṃ cattāri, saṅghakiccāni ti imaṃ vibhāgaṃ na jānāti ti attho. *adhikaraṇa-nirodham* *na jānāti* ti dhammena vinayena satthusāsanena mūlāmūlaṃ gantvā vinicchayasamataṃ pāpetum na sakkoti. idaṃ adhikaraṇaṃ dvīhi, idaṃ catūhi, idaṃ tīhi, idaṃ ekena samathena sammati ti evaṃ satta samathe ajānanto pana *adhikaraṇanirodhagāmini-paṭipadam* *na jānāti* nāma. *vatthum* *na jānāti* ti idaṃ pārājikassa vatthu, idaṃ saṅghādisesassā ti evaṃ sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ vatthum na jānāti. *nidānan* ti sattannaṃ nidānānaṃ idaṃ sikkhāpadaṃ ettha paññattaṃ, idaṃ etthā ti *na jānāti*. *paññattim* *na jānāti* ti tasmim tasmim sikkhāpade paṭhamapaññattim na jānāti. *anupaññattī* ti punappunaṃ paññattim *na jānāti*. *anusandhivacanapathan* ti kathānusandhivinicchayānusandhivasena vatthum *na jānāti*. *ñattim* *na jānāti* ti sabbena sabbaṃ ñattim na jānāti. *ñattiyā karaṇaṃ* *na jānāti* ti ñattikiccaṃ na jānāti. osāraṇādīsu navasu ṭhānesu ñattikammaṃ nāma hoti. ñattidutiyañatticatutthakammesu ñattiyā kammappatto hutvā tiṭṭhatīti na jānāti. 'na *pubba-kusalo hoti* na *aparakusalo*¹ ti pubbe kathetabbañ ca pacchā kathetabbañ ca na jānāti. ñatti nāma pubbe ṭhapetabbā, pacchā na ṭhapetabbā 'ti pi na jānāti. *akālaññū ca hotī* ti kālaṃ na jānāti. anajjhiṭṭho ayācito bhāsati, ñattikālaṃ pi

¹ 132. 2kusalo hotī ti.

ñattikhettam pi ñattiokāsam pi na jānāti. *mandattā momūhattā* 'ti kevalaṃ aññāṇena momūhabhāvena dhutaṅge ānisaṃsaṃ ajānitvā. *pāpiccho* ti tena araṇṇavāsenā paccayaalābhaṃ patthayamāno. *pavivekan* ti kāyacittaupadhivivekaṃ. *idamatthitan* ti imāya kalyāṇāya paṭipattiya attho etassā ti idamatthi. idamatthiṇo bhāvo idamatthitā. taṃ *idamatthitaṃ yeva nissāya*, na aññaṃ kiñci lokāmisā ti attho. *uposathaṃ na jānāti* ti navavidhaṃ uposathaṃ na jānāti. *uposathakammaṃ* ti adhammena vaggādibhedāṃ catubbidhaṃ uposathakammaṃ na jānāti. *pātimokkhan* ti dve mātikā na jānāti. *pātimokkhuddesaṃ* ti sabbam pi navavidhaṃ pātimokkhuddesaṃ na jānāti. *pavāraṇaṃ* ti navavidhaṃ pavāraṇaṃ na jānāti. *pavāraṇakammaṃ* uposathakamma-sadisā eva. apāsādikapañcake *apāsādikaṃ* ti kāyaduccaritādi akusalakammaṃ vuccati. *pāsādikaṃ* ti kāyasucaritādi kusalakammaṃ vuccati. *ativelan* ti velaṃ atikkamma bahutaraṃ kālaṃ kulesu appaṃ vihare ti attho. *otāro* ti kilesānaṃ anto otaraṇaṃ. *saṅkiliṭṭhan* ti duṭṭhullāpatti-kāyasamsaggādibhedāṃ. visuddhipañcake pavāraṇāggahāṇena navavidhāpi pavāraṇā vedittabbā. sesaṃ sabbattha uttānaṃ evā ti.

pañcaka-vaṇṇanā niṭṭhitā.

Chakkesu *cha sāmiciyo* ti so ca bhikkhu anabbhito te ca bhikkhū gārayhā ayaṃ tattha sāmici, yuñjant' āyasmanto sakaṃ mā vo sakaṃ vinassā ti ayaṃ tattha sāmici, ayaṃ te bhikkhu patto yāva bhedaṇāya dhāretabbo ti ayaṃ tattha sāmici, tato nīharitvā bhikkhūhi saddhiṃ saṃvibhajitabbam¹ ayaṃ tattha sāmici, aññātabbāṃ paripucchitabbāṃ paripaṇhitabbāṃ ayaṃ tattha sāmici, yassa bhavissati so harissati ti ayaṃ tattha sāmici, iti imā bhikkhu-pātimokkhe yeva cha sāmiciyo. *chacchedanākā* ti pañcake vuttā pañca bhikkhunīnaṃ udakasāṭikāya saddhiṃ 'cha. *chah' ākārehī* ti alajjitā aññānatā kukkucayakatatā akappiye kappiyasaññitā kappiye akappiyasaññitā satisammosā 'ti. tattha ekaratta-chāratta-sattāhātikkamādisu āpattiṃ satisammo-

¹ B2.° vibhajji°

sena āpajjati. sesaṃ vuttanayam eva. *cha ānisaṃsā vina-yadhare* 'ti pañcake vuttā pañca tass' ādheyyo¹ uposatho ti iminā saddhiṃ cha. *cha paramānī* ti dasāha-paramaṃ atirekacīvaraṃ dhāretabbaṃ, māsaparamaṃ tena bhikkhunā taṃ cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ, santaruttaraparamaṃ tena bhikkhunā tato cīvaraṃ sādītābbaṃ, chakkhattuparamaṃ tuṇhībhūtena uddissaṭṭhātabbaṃ, navaṃ pana bhikkhunā santhataṃ kārāpetvā chabbassāni dhāretabbaṃ chabbassa-paramatā dhāretabbaṃ, tiyojanaparamaṃ sahatthā dhāretabbāni, dasāhaparamaṃ atirekapatto dhāretabbo, sattāhaparamaṃ sannidhikāraṃ paribhuñjitabbāni, chārattaparamaṃ tena bhikkhunā tena cīvarena vippavasitabbaṃ, catukkaṃsaparamaṃ, aḍḍhateyakāṃsaparamaṃ, dvaṅgulapabbaparamaṃ ādātābbaṃ, aṭṭhaṅgulaparamaṃ mañcapaṭipādakaṃ, aṅgulaparamaṃ² dantakaṭṭhan ti iti imāni cuddasa paramāni. tattha paṭhamāni cha ekaṃ chakkaṃ. tato ekaṃ apanetvā sesesu ekekaṃ pakkipitvā ti ādinā nayena aññāni pi chakkāni kātābbaṃ. *cha āpattiyo* ti tīni chakkāni antarapeyyāle vuttāni. *cha kammāni* ti tajjanīyanīyasa-pabbājanīya-paṭisāraṇīyāni cattāri, āpattiyā adassane ca appaṭikacce ca vuttadvayam pi ekaṃ, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ekaṃ ti cha. *nahāne* ti oren' aḍḍhamāsaṃ nhāne. vippakatacīvaraādi chakkadvayaṃ kathinakkhandhake niddiṭṭhaṃ. sesaṃ sabbattha uttānam evā ti.

chakka-vaṇṇanā niṭṭhitā

Sattakesu *satta sāmiciyo* ti pubbe vuttesu chasu sā ca bhikkhunī anabbhitā tā ca bhikkhuniyo gārayhā ayaṃ tattha sāmici ti imaṃ pakkipitvā satta veditabbā. *satta adhammika paṭiññātakaraṇā* ti bhikkhu-pārājikaṃ ajjhāpanno hoti pārājikena codiyamāno saṅghādisesaṃ ajjhāpanno 'mhī ti paṭijānāti, taṃ sa igho saṅghādisesena kāreti, adhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ ti evaṃ Samathakkhandhake niddiṭṭhā. dhammikāpi tatth' eva niddiṭṭhā. *sattannam anāpatti sattāhakaraṇīyena gantun* ti Vassūpanāyikakkhandhake

¹ B2. ātheyyo.

² B2. aṭṭhaṅgula°.

vuttaṃ. *sattānisaṃsā vinayadhare* ti tass' ādheyyo uposatho pavāraṇā 'ti imehi saddhiṃ pañcake vuttā pañca satta honti. *satta paramānī* ti chakke vuttāni yeva sattakavasena yojetabbāni. *katacīvaran* ti ādini dve sattakāni Kathinakkhandhake niddiṭṭhāni. bhikkhussa na hoti āpatti daṭṭhabbā bhikkhussa hoti paṭikātabbā 'ti imāni tīṇi sattakāni dve adhammikāni, ekaṃ dhammikaṃ. tāni tīṇi pi Campeyyake niddiṭṭhāni. *asaddhammā* ti asataṃ dhammā, asanto vā dhammā, asobhaṇā hīnā lāmakā 'ti attho. *saddhammā* 'ti sataṃ buddhādīnaṃ dhammā, santo vā dhammā, sundharo uttamā ti attho. sesaṃ sabbattha uttānam evā ti.

sattaka-vaṇṇanā niṭṭhitā

Aṭṭhakesu *aṭṭhānisaṃse* ti na mayaṃ iminā bhikkhunā saddhiṃ uposathaṃ karissāma, vinā iminā bhikkhunā uposathaṃ karissāma, na mayaṃ iminā bhikkhunā saddhiṃ pavāressāma,¹ saṅghakammaṃ karissāma, āsane nisīdissāma, yāgupāne nisīdissāma, bhattagge nisīdissāma, ekacchanne vasissāma, yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ aṇḍalīkammaṃ sāmīcīkammaṃ karissāma, vinā iminā bhikkhunā karissāmā ti evaṃ Kosambakakkhandhake vutte ānisaṃse. 'dutiya aṭṭhake pi es' eva nayo. tam pi hi evam eva Kosambakakkhandhake vuttaṃ *aṭṭha yāvata-tīyakā* ti bhikkhūnaṃ terasake cattāro bhikkhunīnaṃ sattarasake bhikkhūhi asādhāraṇā cattāro ti aṭṭha. *aṭṭhah' ākārehi kulāni dūsetī* ti kulāni dūseti puppehena vā phalena vā cuṇṇena vā mattikāya vā dantakaṭṭhena vā velūyā vā vejjikāya vā jaṅghapesanikena vā ti imehi aṭṭhahi. *aṭṭha mātīkā* Cīvarakkhandhake, aparā aṭṭha Kathinakkhandhake vuttā. *aṭṭhahi asaddhammehī* ti lābhena alābhena yase na ayasena sakkārena asakkārena pāpicchatāya pāpamittatāya. *aṭṭha lokadhammā* nāma lābhe sārāgo alābhe paṭivirodho, evaṃ yase ayase paṃsāya nindāya. sukhe sārāgo dukkhe paṭivirodho ti. *aṭṭhaṅgiko musāvādo* ti vinidhāya

¹ B2. pavārissāma.

saññan ti iminā saddhiṃ pāliyaṃ āgatehi sattahī ti aṭṭhahi
aṅgehi aṭṭhaṅgiko. *aṭṭha uposathaṅgānī* ti

pāṇaṃ na hane na c' ādinnam ādiye,
musā na bhāse na ca majjapo siyā.
abrahmacariyā virameyya methunā,
rattiṃ na bhuñjeyya vikālabhojanaṃ.
mālaṃ na dhāraye na ca gandham ācare,
mañce chamāyañ ca vasayetha santhate.
etañ hi aṭṭhaṅgikam āh' uposathaṃ,
buddhena dukkhan>tagunā pakāsitan ti.

evaṃ vuttānī. *aṭṭha dūteyyaṅgānī* ti idha bhikkhave bhikkhu
sotā ca hoti sāvetā cā ti ādinā nayena saṅghabhedake
vuttānī. titthiyavattānī Mahākhandhake niddiṭṭhānī. ana-
tirittā ca atirittā ca pavāraṇasikkhāpade niddiṭṭhā. *aṭṭhan-
naṃ paccutṭhātabban* ti bhattagge vuḍḍhabhikkhunīnaṃ
āsanam pi tāsam yeva dātabbaṃ. *Upāsikā* 'ti Visākhā.
aṭṭhānisamsā vinayadhare ti pañcake vuttesu pañcasu tass'
ādheyyo uposatho pavāraṇā saṅghakamman ti ime tayo
pakkipitvā aṭṭha veditabbā. *aṭṭha paramānī* ti pubbe vut-
taparamān' eva aṭṭhakavasena yojetvā veditabbānī. *aṭ-
ṭhasu dhammesu sammā vattitabban* ti na pakatattassa bhik-
khuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā ti
ādinā nayena Samathakkhandhake niddiṭṭhesu aṭṭhasu.
sesaṃ sabbattha uttānam evā ti.

aṭṭhaka-vaṇṇanā niṭṭhitā

Navakesu *nava āghātavatthūnī* ti anatthaṃ me acarī ti
ādīni nava. *nava āghātaṭṭhavinayā* ti anatthaṃ me acari,
taṃ kut' ettha labbhā 'ti āghātaṃ ṭṭhavineti ti ādīni nava.
nava vinītavatthūnī ti navahi āghātavatthūhi ārati virati
ṭṭhivirati setughāto. *navahi saṅgho bhijjati* ti navannaṃ
vā Upāli atirekanavannaṃ vā saṅgharāji c' eva hoti saṅ-
ghabhedo cā ti. *nava paramānī* ti pubbe vuttaparamān'
eva navakavasena yojetvā veditabbānī. *nava taṇhāmūlakaṃ*
nāma taṇhaṃ ṭṭhicca pariyesanā, pariyesanaṃ ṭṭhicca lābho,
lābhaṃ ṭṭhicca vinicchayo, vinicchayaṃ ṭṭhicca chandarāgo,

chandarāgaṃ paṭicca ajjhosānaṃ, ajjhosānaṃ paṭicca pariggaho, pariggahaṃ paṭicca macchariyaṃ, macchariyaṃ paṭicca ārakkhā ārakkhādhikāraṇaṃ dūḍḍādāna-satthādāna-kalaha-viggaha-vivāda-tuvaṃtuvāṃ-pesuṇṇa-musāvādā. *navavidha mānā* ti seyyassa seyyo 'haṃ asmī ti mānādayo. *nava cīvarānī* ti ticīvaran ti vā vassikasāṭikā ti vā ti ādinā nayena vuttāni. *na vikappetabbānī* ti adhiṭṭhitakālato paṭṭhāya na vikappetabbāni. *nava adhammikāni dānānī* ti saṅghassa pariṇataṃ aññasamghassa vā cetiyassa vā puggalassa vā pariṇāmeti, cetiyassa pariṇataṃ aññassa cetiyassa vā saṅghassa vā puggalassa vā pariṇāmeti, puggalassa pariṇataṃ aññapuggalassa vā saṅghassa vā cetiyassa vā pariṇāmeti ti evaṃ vuttāni. *nava paṭiggahaparibhogā* ti etesaṃ yeva dānānaṃ paṭigghahā ca paribhogā ca. *tīni dhammikāni dānānī* ti saṅghassa ninnaṃ saṅghass' eva deti. cetiyassa ninnaṃ cetiyass' eva. 'puggalassa ninnaṃ puggalass' eva deti ti imāni tīni. paṭiggahaparibhogā pi tesāṃ yeva paṭiggahā ca paribhogā ca. *nava adhammikā paññattiyo* ti adhammavādī puggalo adhammavādī sambahuā adhammavādī saṅgho ti evaṃ tīni tikāni Samathakkhandhake niddiṭṭhāni. dhammikā paññattiyo pi dhammavādī puggalo ti ādinā nayena tatth' eva niddiṭṭhā. adhammakamme dve navakāni ovādavaggassa paṭhamasikkhāpada-niddese dukkaṭavasena vuttāni. dhammakamme dve navakāni tatth' eva pācittiya-vasena vuttāni. sesaṃ sabbattha uttānam evā ti.

navaka-vaṇṇanā niṭṭhitā

Dasakesu *dasa āghātavattūnī* ti navakesu vuttāni nava aṭṭhāne vā pana āghāto jāyatī ti iminā saddhiṃ dasa honti. *āghātaṭṭhavinayāpi* tattha vuttā nava aṭṭhāne vā pana āghāto jāyati taṃ kut' ettha labbhā ti āghātaṃ paṭivineti ti iminā saddhiṃ dasa veditabbā. *dasa vinītavattūnī* ti dasahi āghātavattūhi viratisaṅkhātāni dasa. *dasa vatthukā micchādiṭṭhī* ti n' atthi dinnan ti ādivasena veditabbā. atthi dinnan ti ādivasena *sammādiṭṭhi*. sassato loko ti ādinā vasena pana *antaggāhikā diṭṭhi* veditabbā *odasa micchattā* ti

micchādiṭṭhiādayo micchāvimuttipariyosānā. viparitā *sammattā*. *salākaggāhā* Samathakkhandhake niddiṭṭhā. *dasah' aṅgehi samannāgato* bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo ti sīlavā hoti ti ādinā nayena Samathakkhandhake vuttehi dasahi. *dasa ādinavā* rājantepurappavesane rājasikkhāpade niddiṭṭhā. *dasa dānavatthūnī* ti annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālā gandhaṃ vilepanaṃ seyyāvasathaṃ¹ padīpeyyaṃ. *dasa ratanānī* ti muttā-maṇi-veluriyādīni. *dasa paṃsukūlānī* ti sosānikaṃ pāpaṇikaṃ undūrakhāyitaṃ upacikkhāyitaṃ² aggidaḍḍhaṃ gokhāyitaṃ ajikākhāyitaṃ thūpacīvaraṃ ābhisekiyaṃ bhatapaṭiyābhatan³ ti etesu upasampannena ussukkaṃ kātabbaṃ. *dasa cīvaradhāraṇā* 'ti sabbanīlakāni cīvarāni dhārenti ti vuttavasena dasā ti Kuruṇḍiyaṃ vuttaṃ. Mahāaṭṭhakathāyaṃ pana navasu kappiyacīvaresu udakasāṭikaṃ vā saṅkaḁcikaṃ vā pakkhipitvā dasā ti vuttaṃ. *avandanīyapuggalā* Senāsanakkhandhake niddiṭṭhā. *dasa akkosavatthūni* omasavāde niddiṭṭhāni. *dasa ākārā* pesuññasikkhāpade niddiṭṭhā. *dasa sēnāsanānī* ti maṅco piṭhaṃ bhisī bibbohanaṃ cimilikā uttarattharaṇaṃ taṭṭikā cammakhaṇḍo nisīdanaṃ tiṇasanthāro paṇṇasanthāro ti. *dasa varāni yāciṃsū* ti Visākhā aṭṭha, Suddhodana-mahārājā ekaṃ, Jivako ekaṃ. yāgu-ānisaṃsā ca akappiyamaṃsāni ca Bhesajjakkhandhake niddiṭṭhāni. sesaṃ sabbattha uttānaṃ evā ti.

dasaka- vaṇṇanā niṭṭhitā

Ekādasakesu *ekādasā* 'ti paṇḍakādayo ekādasā. *ekādasā pādukā* ti dasa ratanamayā ekā kaṭṭhapādukā. tiṇapādukamuñjapāduka-pabbajapādukādayo pana kaṭṭhapāduka-saṅgaham eva gacchanti. *ekādasā pāttā* 'ti tambalohamayena vā dārumayena vā saddhiṃ dasā ratanamayā. *ekādasā cīvarānī* ti sabbanīlakādīni. *ekādasā yāvatatīyakā* ti ukkhittānuvattikā bhikkhūni-saṅghādisesā aṭṭha Ariṭṭho Caṇḍakālī ti. *ekālasa antarāyikā* nāma na 'si animittā ti ādayo.

¹ B2. ovasato.

² B2. oyikaṃ.

³ B2. gatapaṭiyāgatan.

ekādasā cīvarāni adhiṭṭhātabbāni ti ticīvaram vassikasāṭikā nisīdanam paccattharaṇam kaṇḍupaṭicchādi mukhapuñchanacoḷam parikkhāracoḷam udakasāṭikā saṅkaccikā ti. *na vikappetabbāni* ti etān' eva adhiṭṭhitakālato paṭṭhāya na vikappetabbāni, gaṇṭhikā ca vidhā ca suttamayena saddhim ekādasā honti. te sabbe Khuddakakkhandhake niddiṭṭhā. *pathaviyo* pathaviśikkhāpade niddiṭṭhā. *nissayaapaṭippassadhiyo* upajjhāyamhā pañca, ācariyamhā cha, evam ekādasā. avandiyapuggalān' aggena saddhim ekādasā. te sabbe Senāsanakkhandhake niddiṭṭhā. *ekādasā paramāni* pubbe vuttesu cuddasasu ekādasakavasena yojetvā veditabbāni. *ekādasā varāni* ti Mahāpajāpatiyā yācita-varena saddhim pubbe vuttāni dasa. *ekādasā sīmādosā* ti atikhuddakam sīmam sammannanti ti ādinā nayena kammavagge āgamisanti. *akkosaka-paribhāsake puggale ekādasādīnavā* nāma yo so bhikkhave bhikkhu akkosaka-paribhāsako sabrahmacārīnam ariyūpavādī, aṭṭhānam eṭam anavakāso yaṃ yo ekādasannam byasanānam aññataram byasanam na nigaccheyya. katamesam ekādasannam, anadhigatam nādhigacchati, adhigatā parihāyati, saddhammassa na vodāyati, saddhammesu vā adhimāniko hoti, anabhirato vā brahmacariyaṃ carati, aññataram vā saṅkiliṭṭham āpattiṃ āpajjati, sikkham vā paccakkhāya hināy' āvattati, gālham vā rogātaṅkam phusati, ummādam vā pāpuṇāti, cittakkhepaṃ vā āpajjati, sammūlho kalam karoti, kāyassa bheda paramaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati ti. ettha ca saddhammo ti buddhavacanam adhippetam. *āsevitāyā* ti ādito paṭṭhāya sevitāya. *bhāvitāyā* ti nipphādītāya, vaḍḍhitāya vā. *bahulīkatāyā* ti punappunam katāya. *yānikatāyā* 'ti suyuttayānasadisāya katāya. *vatthukatāyā* ti yathā paṭiṭṭhā hoti evam katāya. *anutṭhitāyā* ti anuanupavattitāya. *niccā* 'diṭṭhitāyā ti attho. *paricitāyā* ti samantato citāya sabbadisāsu citāya ācitāya bhāvitāya abhivaḍḍhitāyā ti attho. *susamāraddhāyā* ti suṭṭhu samāraddhāya vasībhāvaṃ upanītāyā 'ti attho. *na pāpakam supinan* ti pāpakam eva na *passati*, bhadraṃ pana vuḍḍhikāraṇabhū-

taṃ passati. *devatā rakkhantī* ti āraṃkha-devatā dhammikaṃ rakkaṃ paccupaṭṭhāpenti. *tuvaṭṭaṃ cittaṃ samādhīyati* ti khippaṃ cittaṃ samādhīyati. *uttari appaṭivijjhanto* ti met-tājhānato uttari arahattaṃ asacchikaronto sekkho vā puthujjano vā hutvā kālaṃ karonto Brahmaloṇupago hoti. sesaṃ sabbattha uttānaṃ evā ti. ekādasaka-vaṇṇanā pariyoṣānā ekuttarika-vaṇṇanā niṭṭhitā

VII

Upasathakammasa ko ādī ti ādīnaṃ pucchānaṃ vissajjane sāmaggī ādihi uposathaṃ karissāmā ti sīmaṃ sodhetvā chandapārisuddhiṃ āharitvā sannipatitānaṃ kāyasāmaggī ādi. *kriyā majjhe* ti pubbakiccaṃ katvā pātimokkha-osāraṇakriyā majjhe. *niṭṭhānaṃ pariyoṣānaṃ* ti tattha sabbeḥ' eva samaggehi sammodamānehi avivadamānehi sikkhitabban ti idaṃ pātimokkha-niṭṭhānaṃ pariyoṣānaṃ. *pavāraṇā-kammasa sāmaggī ādī* ti pavāraṇaṃ karissāmā 'ti sīmaṃ sodhetvā chandapavāraṇaṃ āharitvā sannipatitānaṃ kāyasāmaggī ādi. *kriyā majjhe* 'ti pavāraṇa-ñatti ca pavāraṇa-kathā ca majjhe. saṅgha-navakassa passanto paṭikarissāmī ti vacanaṃ pariyoṣanaṃ. tajjanīyakammādisu *vatthu*-nāma yena vatthunā kammāraho hoti, taṃ vatthu. *puggalo* ti yena taṃ vatthu kataṃ, so puggalo. *kammavācā pariyoṣānaṃ* ti kataṃ saṅghena itthannāmaṃsa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evaṃ etaṃ dhārayāmī ti evaṃ tassā tassā kammavācāya avasāna-vacanaṃ pariyoṣanaṃ. sesaṃ sabbattha uttānaṃ evā ti.

uposathādi vissajjana-vaṇṇanā niṭṭhitā

Atthavasappakaraṇe *dasa atthavase* ti ādisu yaṃ vattabbaṃ, taṃ paṭhamapārājika-vaṇṇanāyaṃ eva vuttaṃ. *yaṃ saṅghasutṭhu taṃ saṅghaphāsū* ti ādisu uparimaṃ uparimaṃ padaṃ heṭṭhimassa heṭṭhimassa padassa attho. *atthasataṃ dhammasatan* ti ādimhi pana yad etaṃ dasasu padesu ekekaṃ mūlaṃ katvā dasakkhattuṃ yojanāya

padasataṃ vuttaṃ. tattha pacchimassa pacchimassa padassa vasena atthasataṃ, purimassa purimassa vasena dhammasataṃ veditabbaṃ. atha vā ye dasa atthavase paṭicca tathāgatenā sāvakaṇaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. ye pubbe paṭhamapārājika-vaṇṇanāyaṃ, tattha saṅghasuttaṃ nāma saṅghassa sutṭhubhāvo sutṭhud evā ti āgataṭṭhāne viya sutṭhu bhante ti vacanasampannicchanabhāvo, yo ca tathāgataṃ vacanaṃ sampannicchati, tassa taṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya hoti, tasmā saṅghassa sutṭhu bhante ti mama vacanaṃ sampannicchanatthaṃ paññapessāmi asampannicchane ādīnaṃ sampannicchane ānisaṃsaṃ dassetvā, na balakkārena abhibhavitvā ti etaṃ atthaṃ āvikaronto¹ āha saṅghasuttaṃ hutāyā 'ti evaṃ ādinā nayaṇa vaṇṇitā. tesāṃ idha dasakkhattuṃ āgataṭṭā atthasataṃ, tadatthajotakānaṃ ca padānaṃ vasena dhammasataṃ veditabbaṃ. idāni atthajotakānaṃ niruttīnaṃ vasena niruttisataṃ, dhammabhūtānaṃ niruttīnaṃ vasena niruttisatan ti *dve niruttisatāni*. atthasate ñāṇasataṃ, dhammasate ñāṇasataṃ, dvīsu niruttisatesu dve ñāṇasatāni ti *cattāri ñāṇasatāni* ca veditabbāni.

atthasataṃ dhammasataṃ dve ca niruttisatāni cattāri ñāṇasatāni atthavase pakaraṇe 'ti hi yaṃ vuttaṃ, idaṃ etaṃ paṭicca vuttan ti.

iti Samantapāsādikāya Vinaya-saṃvaṇṇanāyaṃ
Mahāvagga-vaṇṇanā niṭṭhitā.

VIII

Ekasāsaṃ cīvaram katvā ti ekasmiṃ aṃsakūṭe cīvaram katvā. sādhuṃ uttarāsaṅgaṃ katvā ti attho. *paggaṇhitvāna añjalīna* ti dasanakkha-samodhāna-samujjalaṃ añjalīna ukkhipitvā. *āsisamānarūpo vā* ti paccāsisamānarūpo viya. *kissa tvaṃ idhamāgato* ti kena kāraṇena kim atthaṃ paṭṭhayaṃāno tvaṃ idha āgato. ko evaṃ āha, sammāsambuddho. kaṃ evaṃ āha, āyasmantaṃ Upālīna. iti āyasmā Upālī

¹ B2. avikaronto.

bhagavantam upasaṅkamitvā *dvīsu vinayesū* ti imaṃ gātham pucchi. ath' assa bhagavā *bhaddako te ummaṅgo*¹ ti ādīni vatvā tam vissajjesi.² esa nayo sabbattha. iti ime sabbapañhe buddhakāle Upālitthero pucchi. bhagavā byākāsi. saṅgītikāle pana Mahākassapatthero pucchi, Upālitthero byākāsi. tattha *bhaddako te ummaṅgo*³ ti bhaddakā te pañhā. pañhā hi avijjandhakārato ummujjitvā t̥hitattā ummaṅgo³ ti vuccati. *tagghā* ti kāraṇatthe nipāto. yasmā maṃ pucchasi, tasmā *te*⁴ *aham akkhissan* ti attho. sampāṭicchanaatthe vā. *tagghā* ti hi iminā vacanam sampāṭicchitvā akkhissan ti āha. samādahitvā visibbenti sāmisenā sasitthakan ti imāni tīṇi yeva sikkhāpadāni Bhaggesu paññattāni. *yaṃ tam pucchimhā* ti yaṃ tvaṃ apucchimha. *akittayī* ti abhāsi. *no* ti amhākaṃ. *taṃ taṃ byākatan* ti yaṃ yaṃ puṭṭham, taṃ tad eva byākatam. *anaññathā* ti aññathā akatvā byākatam. *ye duṭṭhullā sā sīlavipattī* ti ettha kiñcāpi sīlavipatti nāma pañho n'atthi, atha kho duṭṭhullam vissajjetukāmatāy' etaṃ vuttam. catūsu hi vipattisu duṭṭhullam ekāya vipattiyā saṅgahitam. aduṭṭhullam tīhi vipattīhi saṅgahitam. tasmā ye duṭṭhullā sā sīlavipattī ti vatvā tam eva vitthārato dassetum *pārājikam saṅghādiseso sīlavipattī ti vuccatī* ti āha. idāni tissannaṃ vipattinaṃ vasena aduṭṭhullam dassetum *thullaccayan* ti ādim āha. tattha yo c' āyaṃ akkosati has' ādhippāyo ti idaṃ dubbhāsitassa vatthudassanattam vuttam. *abbācikkhantī* ti tath' āham bhagavatā dhammaṃ desitam ājānāmī ti vadantā abbhācikkhanti. *ayaṃ sā ājīvavipatti sammata* ti ayaṃ chahi sikkhāpadehi saṅghitā ājīvavipatti nāma catutthā vipatti sammata ti. ettāvatā aduṭṭhullan ti idaṃ vissajjitaṃ hoti. idāni ye ca yāvatatīyakā ti pañham vissajjetum *ekādasā* ti ādim āha. yasmā pana ye ca yāvatatīyakā ti ayaṃ pañho ekādasā yāvatatīyakā ti evaṃ saṅkhāvasena vissajjito. tasmā saṅkhānusandhivasen' eva kati chedanakānī ti ādike aññe antarā pañhe pucchi. tesam vissajjanattam *cha chedakānī* ti ādi vuttam. tattha

¹ B2. umaṅgo.² B2. visajjeti.³ B2. umaṅgo.⁴ B2. yeva aham.

*ekam bhedanakam ekam uddālanakam.*¹ *sodasa jānan ti paññattā* ti idam eva apubbam. sesam Mahāvagge vibhattam eva. yam pan' etam apubbam, tattha ekam bhedanakan ti sucigharam. ekam uddālanakan¹ ti tūlonaddha-mañca-pīṭham. *sodasā* ti soḷasa. *jānan ti paññattā* ti jānan ti evam vatvā paññattā, te evam veditabbā, jānam saṅghikam lābham pariṇatam attano pariṇāmeyya, jānam pubbupagatam bhikkhum anupakhajja nīsajjam kappeyya, jānam sappāṇakam udakam tiṇam vā mattikam vā siñceyya vā siñcāpeyya vā, jānam bhikkhunī-paripācitam piṇḍapātam bhuñjeyya, jānam assādanāpekkho bhuttasmim pācittiyam, jānam sappāṇakam udakam paribhuñjeyya, jānam yathādhammam nihitādhikaraṇam, jānam duṭṭhullam āpattim paṭicchādeyya, jānam ūnavisativassam puggalam upasampādeyya, jānam theyyasatthena saddhim, jānam tathāvādinā bhikkhunā akatānudhammena, jānam tathānāsitam samānuddesam, jānam saṅghikam lābham pariṇatam puggalassa pariṇāmeyya, jānam pārjjikam dhammam ajjhāpannam bhikkhunim n'eva attanā paṭicodessaṃ, jānam corim vajjham veditam anapaloketvā, jānam sabhikkhukam āramam anāpucchā paviseyyā ti. idāni sādharmaṇam asādhāraṇan ti imam purimapañham vissajjento *vīsam dvesatānī* ti ādim āha. tattha bhikkhunīhi asādhāraṇesu *cha saṅghādisesā* ti vissatṭhi kāyasamsaggo duṭṭhullam attakāma kuṭi vihāro ti. *dve aniyatehi aṭṭhā*² 'ti dvīhi aniyatehi saddhim aṭṭha. ime *nissaggiyāni dvādasā* 'ti :—

dhovanañ ca paṭiggaho koseyyasuddha dve bhāgā
chabbassāni nisīdanam dve lomā paṭhamo patto
vassikā ārañṇakena cā ti ime dvādasā.

dvevīsati khuddakā 'ti.

sakalo bhikkhunī vago paramparañ ca bhojanam
anatirittam abhihaṭam paṇitañ ca acelakam
vikāle gāmapaveso jānam³ duṭṭhullacchādanan
mātugāmena saddhiñ ca yāva anikkhantarājake

¹ B2. uddhālanakam

² B2. aṭṭhaman.

³ B2. ūnam for jānam.

'santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā vikāle gāmappavesanaṃ¹
nisīdane ca yā sikkhā vassikāyā ca sātikhā

dvāvisati imā sikkhā khuddakesu pakāsitā 'ti.

bhikkhūhi asādhāraṇesu pi *saṅghamhā dasa nissare* ti
saṅghamhā nissāriyatī ti evaṃ Vibhaṅge vuttā. mātikhāyaṃ
pana nissaraṇīyaṃ saṅghādisesan ti evaṃ āgatāni dasa.
nissaggiyāni dvādasā ti Bhikkhuni-vibhaṅge vibhattāni
nissaggiyān' eva. khuddakāpi tattha vibhattakhuddakā
eva. tathā cattāro pāṭidesaniyā. iti satañ c'eva tiṃsañ ca
sikkhā vibhaṅge bhikkhunīnaṃ bhikkhūhi asādhāraṇā.
sesaṃ imasmiṃ sādharmaṇāsādhāraṇa-vissajjane uttānam eva.
idāni vipattiyo ca yehi samatthehi sammantī ti idaṃ pañhaṃ
vissajjento *aṭṭh' eva pārājikā* 'ti ādim āha. tattha *durāsadā*
'ti iminā tesam sappaṭibhayataṃ dasseti. kaṇhasappādayo
viya hi ete durāsadā² durūpagamanā.² durāsajjanā² āpajji-
yamānā mūlacchedāya saṃvattanti. *tālavatthusamūpamā* 'ti
sabbam tālam uddharitvā tālassa vatthumattakaraṇena
samūpamā. yathā vathumattakato tālo na puna pākatiko
hoti, evaṃ na puna pākatikā honti. evaṃ sādharmaṇam
upamaṃ dassetvā puna ekekassa vuttaupamaṃ dassento
paṇḍupalāso ti ādim āha. *avirūḷhī bhavanti te* ti yathā ete
paṇḍupalāsādayo puna haritādibhāvena avirūḷhidhammā
honti, evaṃ pārājikāpi puna pakatisilābhāvena avirūḷhidham-
mā hontī ti attho. ettāvātā vipattiyo ca yehisamatthehi sam-
mantī ti ettha imā tāva aṭṭha pārājika-vipattiyo kehici sama-
thehi na sammantī ti evaṃ dassitaṃ hoti. yā pana vipattiyo
sammanti, tā dassetuṃ *tevīsati saṅghādisesā* 'ti ādi vuttaṃ.
tattha *tīhi samatthehī* ti sabbasaṅgāhika-vacanam etaṃ.
saṅghādisesāhi dvīhi samatthehi sammanti, na tiṇavatthāra-
kena. sesā tīhi pi sammanti. *dve uposathā dve pavāraṇā* ti
idaṃ bhikkhūnañ ca bhikkhunīnañ ca vasena vuttaṃ. vib-
hattimattadassanen' eva c'etaṃ vuttaṃ, na samatthehi
vūpasamanavasena. bhikkhu-uposatho bhikkhuni-uposatho
bhikkhu-pavāraṇā bhikkhunī-pavāraṇā 'ti imāpi hi catasso

¹—¹ B2. *omits* santaṃ—gāmappavesanaṃ.

² B2. *dū°* for *du°*.

vibhattiyo vibhajanānī¹ ti attho. *cattāri kammānī* ti adhammena vaggādīni uposathakammāni. *pañc' eva uddesā caturo bhavanti anaññathā* 'ti bhikkhūnañ ca uddesā bhikkhunīnaṃ caturo bhavanti aññathā na bhavanti. imā aparāpi vibhattiyo *āpattikkhandhā ca bhavanti satta adhikaraṇāni* cattārī ti imā pana vibhattiyo samatthehi sammanti, tasmā *sattahi samatthehi* ti ādim āha. atha vā dve uposathā dve pavāraṇā cattārī kammāni pañc' eva uddesā caturo bhavanti anaññathā 'ti imāpi catasso vibhattiyo nissāya nassante te vinassante te ti ādinā nayena yā āpattiyo āpajjanti, tā yasmā vuttapakāreh' eva samatthehi sammanti, tasmā taṃ mūlakānaṃ āpattinaṃ samathadassanaṭṭham pi tā vibhattiyo vuttā 'ti veḍitabbā. *kiccaṃ ekenā* ti kiccādhikaraṇaṃ ekena samathena *sammati*. evaṃ pucchānukkamena sabbapañhe vissajjetvā idāni āpattikkhandhā ca bhavanti sattā ti ettha saṅghita-āpattikkhandhānaṃ paṇḍekāṃ nibbacanamattaṃ dassento *pārājikan* ti ādim āha. tattha *pārājikan* ti gāthāya ayam attho, yad idaṃ puggalāpattisikkhāpadapārājikesu āpatti pārājikaṃ nāma vuttaṃ, taṃ āpajjanto puggalo yasmā pārājiko pārājayaṃ āpanno saddhammā cuto 'paraddho bhaṭṭho niraṅgato ca hoti anihate tasmim puggale puna uposatha-pavāraṇādi-bhedo *saṃvāso n' atthi*. ten' etaṃ *iti vuccatī* ti tena kāraṇena etaṃ āpattiṃ pārājikan ti vuccati. ayam h'ettha saṅkhepattho, yasmā pārājiko hoti, etena tasmā etaṃ pārājikan ti vuccati. dutiyagāthāya pi byañjanaṃ anādiyitvā attham attham eva dassetuṃ *saṅgho va deti parivāsan* ti ādi vuttaṃ. ayam pan' ettha attho, imaṃ āpattiṃ āpajjitvā vuṭṭhātukāmassa yaṃ taṃ āpattivuṭṭhānaṃ ādimhi c'eva parivāsadānatthāya ādito sese majjhe mānattadānatthāya mūlāya paṭikassanena vā saha mānattadānatthāya avasāne abbhānatthāya ca saṅgho icchitabbo. na h' ettha ekam pi kammaṃ vinā saṅghena sakkā kātun ti saṅgho ādimhi c'eva sese ca icchitabbo assā 'ti saṅghādiseso. tatiyagāthāya *aniyato* ti yasmā na niyato, tasmā aniyato. ayam āpattikkhandho ti attho. kiṃ kāraṇā *na niyato* ti.

¹ B2. vibhajja°.

anekamsikatam padam. yasmā idam sikkhāpadam anekam-sena katan ti attho. katham anekamsena. *tiṇṇam aññataram thānam.* tiṇṇam dhammānam aññatarena kāretabbo ti hi tattha vuttam, tasmā *aniyato ti pavuccati.* so āpattikkhandho aniyato ti vuccati. yathā ca tiṇṇam aññataram thānam, evam dvinnam dhammānam aññataram thānam yattha vuttam, so pi aniyato eva. catuttha-gāthāya *accayo tena samo n'atthi* ti desaṇāgāminīsu accayesu tena samo thūlo accayo n'atthi, *ten' etam ili vuccati,* thūlattā accayassa etam thullaccayan ti vuccatī ti attho. pañcama-gāthāya nissajjitvā na deseti *ten' etan* ti nissajjitvā desetabbo *nissaggiyan* ti vuccatī ti attho. chaṭṭha-gāthāya *pātetī kusalam dhamman* ti sañcicca āpajjantassa kusaladhammasaṅkhātam kusala-cittam pātetī, tasmā pātetī cittan ti pācittiyam. yaṃ pana cittam pātetī, tam yasmā ariyamaggaṃ aparajjhati citta-sammoha-kāraṇaṃ ca hoti, tasmā *ariyamaggaṃ aparajjhati cittasammohanatthānan* ti ca vuttam. paṭidesaniyagāthāsu gārayham āvuso dhammam āpajjin ti vutta-gārayhābhāva-kāraṇa-dassanattham eva *bhikkhu aññātaṃ santo* ti ādi vuttam. paṭidesetabbato pana sā āpatti paṭidesaniyā ti vuccati. dukkaṭa-gāthāya *aparaddham viraddhaṃ ca khalitan* ti sabbam etam *yaṃ ca dukkaṭan* ti ettha vuttassa dukkaṭassa pariyāyavacanam. yaṃ hi duṭṭhukatam virūpam vā katam, tam¹ dukkaṭam. tam pan' etam yathā satthārā vuttam, evam akatattā aparaddham. kusalam virajjhivā pavattattā viraddham, ariyavattapaṭipadam anārūhittā khalitam. *yaṃ manusso kare* ti idam pan' assa opamma-nidassanam tass' attho, yathā hi yaṃ loke manusso āvi vā yadi vā raho pāpam karoti, tam dukkaṭan ti pavedenti, evam idam pi buddhapaṭikuṭṭhena lāmakabhāvena pāpam, tasmā dukkaṭan ti veditabbam. dubbhāsita-gāthāya *dubbhāsitaṃ durābhaṭṭhan* ti duṭṭhu ābhaṭṭham bhāsitaṃ lapitan ti durābhaṭṭham. yaṃ durābhaṭṭham, tam dubbhāsitan ti attho. kiṃca bhiyyo *saṅkiliṭṭhaṃ ca yaṃ padam* saṅkiliṭṭham yasmā tam padam hoti ti attho. katham² *yaṃ ca viññū garahanti* yasmā ca

¹ B2. omits tam.² B2. katāyaṃ ca viññū.

naṃ viññū garahantī ti attho. *ten' etam iti vuccatī* ti tena saṅkiliṭṭhabhāvena ca viññūgarahanenāpi ca etam iti vuccati, dubbhāsitan ti evaṃ vuccatī ti attho. sekhiya-gāthāya *ādi c' etam caraṇaṇ cā* 'ti ādinā nayena sekhasa santakabhāvaṃ dīpeti. tasmā sekhasa idaṃ sekhiyaṃ ti ayam ettha saṅkhepattho. idaṃ garuka-lahukaṃ vā pi ti ādi pañhehi asaṅgahitassa handa vākyam suṇoma te ti iminā pana āyācanavacanena saṅgahitassa atthassa dīpanattham vuttan ti veditabbaṃ. *channam ativassatī* ti ādimhi pi es' eva nayo. tattha channam ativassatī ti gehaṃ tāva tiṇādīhi acchannaṃ ativassati. idaṃ pana āpattisaṅkhātam gehaṃ channaṃ ativassati. mūlāpattiṃ hi chādento aññaṃ navaṃ āpattiṃ āpajjati. *vivaṭam n' ātivassatī* ti gehaṃ tāva avivaṭam succhannaṃ nātivassati. idaṃ pana āpattisaṅkhātam gehaṃ vivaṭam nātivassati. mūlāpattiṃ hi vivaranto desanāgāminim desetvā vuṭṭhānagāminito vuṭṭhahitvā suddhante patiṭṭhāti, āyatiṃ samvaranto aññaṃ āpattiṃ n' āpajjati, *tasmā channaṃ vivaretha* ti tena kāraṇena desanāgāminim desento vuṭṭhānagāminito ca vuṭṭhahanto channaṃ vivaretha. *evaṃ tam n' ātivassatī* ti evañ c' etam vivaṭam n' ātivassatī ti attho. *gatimigānaṃ pavanan* ti ajjhokāse byagghādīhi paripātiyamānānaṃ migānaṃ pavanaṃ rukkhādigahanaṃ araṇñaṃ gatipaṭis-saraṇaṃ hoti. tam patvā te assāsentī. eten' eva nayena *ākāso pakkhīnaṃ gati*. avassaṃ upagamanaṭṭhena pana *vibhavo gati dhammānaṃ*, sabbesaṃ pi saṅkhatadhammānaṃ vināso¹ va² tesam gati. na hi te vināsaṃ agacchantā ṭhātum sakkonti, suciraṃ pi ṭhatvā pana *nibbānaṃ arahato gati*, khīṇāsavassa arahato anupādisesanibbānadhātu ekamsena gati ti attho.

gāthasaṅganika-vaṇṇanā niṭṭhitā

¹ B2. vivattaṃ.

² B2. omits 'va tesam.

IX

Adhikaraṇabhede ime dasa ukkoṭā ti adhikaraṇānaṃ ukkoṭetvā puna adhikaraṇaukkoṭeṇa samathānaṃ ukkoṭaṃ dassetuṃ vivādādhikaraṇaṃ ukkoṭento kati samathe ukkoṭetī ti ādim āha. tattha vivādādhikaraṇaṃ ukkoṭento dve samathe ukkoṭetī ti sammukhā-vinayaṃ ca yebhuyyasikaṃ ca ime dve ukkoṭeti paṭisedheti. paṭikkosatī ti attho. anuvādādhikaraṇaṃ ukkoṭento cattāro ti sammukhā-vinayaṃ sativinayaṃ amūlha-vinayaṃ tassapāpiyasikaṃ ti ime cattāro samathe ukkoṭeti. āpattādhikaraṇaṃ ukkoṭento tayo ti sammukhā-vinayaṃ paṭiññātakaraṇaṃ tiṇavatthārakaṃ ti ime tayo samathe ukkoṭeti. kiccādhikaraṇaṃ ukkoṭento ekaṃ ti sammukhā-vinayaṃ imaṃ ekaṃ samathaṃ ukkoṭeti. kati ukkoṭā 'ti ādi pucchānaṃ vissajjane pana dvādasasu ukkoṭesu akataṃ kamman ti ādayo tāva tayo ukkoṭā visesato dutiye anuvādādhikaraṇe labbhanti. anihataṃ kamman ti ādayo tayo paṭhame vivādādhikaraṇe labbhanti. avinicchitan ti ādayo tayo tatiye āpattādhikaraṇe labbhanti. avūpasantan ti ādayo tayo catutthe kiccādhikaraṇe labbhanti, api ca dvādasāpi ca ekekaṃ adhikaraṇe labbhanti yeva. tatthajātakam adhikaraṇaṃ ukkoṭetī ti yasmiṃ vihare mayhaṃ iminā patto gahito, cīvaraṃ gahitan ti ādinā nayena pattacīvarādīnaṃ atthāya adhikaraṇaṃ uppannaṃ hoti, tasmīṃ yena ca naṃ vihare āvāsikā sannipatitvā alaṃ āvuso ti attapaccatthike saññāpetvā pālimuttakavinicchayen' eva vūpasamenti, idaṃ tatthajātakam adhikaraṇaṃ nāma. Yenāpi vinicchayena samitaṃ, so pi eko samatho yeva. imaṃ ukkoṭentassāpi pācittiyam. tatthajātakam vūpasantan ti sace pana taṃ adhikaraṇaṃ nevāsikā vūpasametum na sakkonti, ath' añño vinayadharo āgantvā kiṃ āvuso imasmīṃ vihare uposatho vā pavāraṇā vā ṭhitā ti pucchati. tehi ca tasmīṃ kāraṇe kathite taṃ adhikaraṇaṃ Khandhakato ca Parivārato ca suttena vinicchinitvā vūpasameti, idaṃ tatthajātakam vūpasantaṃ nāma adhikaraṇaṃ. etaṃ ukkoṭentassāpi pācittiyam eva. antarāmagge 'ti te attapaccatthikā na mayaṃ etassa vinicchaye tiṭṭhāma, nāyaṃ vinaye kusalo, asukas-

mim nāma gāme vinayadharā therā vasanti, tattha gantvā vinicchinnissāmā ti gacchantā antarāmagge yeva taṃ kāraṇaṃ sallakkhetvā aññaṃaññaṃ vā saññāpentī aññā vā te bhikkhū nijjhāpentī, idaṃ pi vūpasantaṃ eva hoti. evaṃ vūpasantaṃ antarāmagge *adhikaraṇaṃ ukkoṭeti* yo, tassāpi pācittiyam eva. *antarāmagge vūpasantaṃ* ti na h'eva kho pana aññaṃaññaṃ saññattiyā vā sabhāgabhikkhunijjhāpanena vā vūpasantaṃ hoti, api ca kho paṭipathaṃ āgacchanto eko vinayadharo disvā kattha āvuso gacchathā ti pucchitvā asukaṃ nāma gāmaṃ iminā nāma kāraṇenā ti vutte alaṃ āvuso kiṃ tattha gatenā ti vutte tatth' eva dhammena vinayena taṃ adhikaraṇaṃ vūpasameti, idaṃ antarāmagge vūpasantaṃ nāma. etaṃ ukkoṭentassāpi pācittiyam eva. *tatthagataṃ* ti sace pana alaṃ āvuso kiṃ tattha gatenā ti vuccamānāpi mayam tatth' eva gantvā vinicchayaṃ pāpessāmā 'ti vinayadharassa vacanaṃ anādiyitvā gacchanti yeva, gantvā sabhāgānaṃ bhikkhūnaṃ etaṃ atthaṃ ārocentī. sabhāgā bhikkhū alaṃ āvuso saṅghasannipātaṃ nāma garukaṃ ti tatth' eva nisīdāpetvā vinicchinitvā saññāpentī, idaṃ pi vūpasantaṃ eva hoti. evaṃ vūpasantaṃ tatthagataṃ *adhikaraṇaṃ ukkoṭeti* yo, tassāpi pācittiyam eva. *tatthagataṃ vūpasantaṃ* ti na h' eva kho pana sabhāga-bhikkhūnaṃ suññattiyā vūpasantaṃ hoti, api ca kho saṅghaṃ sannipādetvā ārocitaṃ saṅghamajjhe vinayadharā vūpasamenti, idaṃ tattha kataṃ vūpasantaṃ nāma etaṃ ukkoṭentassāpi pācittiyam eva. *sativinayan* ti khīṇāsavassa dinnam sativinayaṃ *ukkoṭeti* pācittiyam eva. ummattakassa dinne amūḷhavinaye pāpussannassa dinnāya tassapāpiyasikāya¹ pi es' eva nayo. *tiṇavatthārakaṃ ukkoṭeti* ti saṃghena tiṇavatthārakasamathena vūpasamite adhikaraṇe āpatti nāma ekaṃ bhikkhu upasaṅkamitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggaḥetvā desiyamānā vuṭṭhātīyaṃ pan' etaṃ niddāyantassāpi āpatti vuṭṭhānaṃ nāma, etaṃ mayhaṃ na khamatī ti evaṃ vadanto pi tiṇavatthārakaṃ ukkoṭeti nāma, tassāpi pācittiyam eva. *chandāgatiṃ gacchanto adhikaraṇaṃ ukkoṭeti* ti vinayadharo hutvā attano

¹ B². °piyyasikāya.

iupajjhāyādīnaṃ atthāya adhammaṃ dhammo ti ādīni dīpetvā pubbe vinicchitaṃ adhikaraṇaṃ dvādasasu ukkoṭesu yena kenaci ukkoṭento chandāgatiṃ gacchanto adhikaraṇaṃ ukkoṭeti nāma. dvīsu pana attapaccatthikesu ekasmiṃ anattamaṃ me acarī ti ādinā nayena samuppann' āghāto tassa parājayaṃ āropanattamaṃ adhammaṃ dhammo ti ādīni dīpetvā pubbe vinicchitaṃ adhikaraṇaṃ dvādasasu ukkoṭesu yena kenaci ukkoṭento *dosāgatiṃ gacchanto adhikaraṇaṃ ukkoṭeti* nāma. mando pana momūho momūhattā eva adhammaṃ dhammo ti ādīni dīpetvā vuttanayen' eva ukkoṭento *mohāgatiṃ gacchanto adhikaraṇaṃ ukkoṭeti* nāma. sace pana dvīsu atthapaccatthikesu eko visamānikāya kammādīni gahanamicchādiṭṭhiṃ balavante ca pakkhantariye abhiññāte bhikkhunissitattā vuttavisamanissito gahananissito balavanissito ca hoti. tassa bhayena ayaṃ me jīvita-ntarāyaṃ vā brahmacariyantarāyaṃ vā kareyyā ti adhammaṃ dhammo ti ādīni dīpetvā vuttanayen' eva ukkoṭento *bhayāgatiṃ gacchanto adhikaraṇaṃ ukkoṭeti* nāma. *tadahupasaṃpanno* ti eko sāmaṇero byatto hoti bahussuto. so vinicchaye parājayaṃ patvā maṅkubhūte bhikkhū disvā pucchati, kasmā maṅkubhūtā 'tthā 'ti. te tassa taṃ adhikaraṇaṃ ārocenti. so te evaṃ vadeti, hotu bhante maṃ upasampādetha, ahaṃ taṃ adhikaraṇaṃ vūpasameśāmi ti. te taṃ upasampādenti. so dutiyadivase bheriṃ paharitvā saṅghaṃ sannipādeti. tato bhikkhūhi kena saṅgho sannipātito ti vutte mayā 'ti vadati. kasmā sannipātito ti. hiyyo adhikaraṇaṃ dubbinicchitaṃ, taṃ ahaṃ vinicchinissāmi ti. tvaṃ pana hiyyo kuhiṃ gato ti. anupasaṃpanno 'mhi bhante, ajja pana upasaṃpanno 'mhi ti. so vattabbo, idaṃ āvuso tumhādisānaṃ bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ tadahupasaṃpanno ukkoṭeti ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ ti. gaccha āpattiṃ deśehi ti. āgantuke pi es' eva nayo. *kārako* ti ekaṃ saṅghena saddhiṃ adhikaraṇaṃ vinicchinivā parivenagataṃ parājitā bhikkhū vadanti kissa bhante tumhehi evaṃ vinicchitaṃ adhikaraṇaṃ, nanu evaṃ vinicchinittabban ti. so kasmā paṭhamamaṃ yeva evaṃ na vaditthā 'ti

taṃ . adhikaraṇaṃ ukkoṭeti. evaṃ yo kāraṇo ukkoṭeti,
 tassāpi ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ. *chandadāyako* ti eko
 adhikaraṇavinicchaye chandaṃ datvā sabhāge bhikkhū
 parājayaṃ patvā āgate maṅkubhūte disvā sve dāni ahaṃ
 vinicchinnissāmī ti saṃghaṃ sannipādetvā kasmā sannipātesī
 ti vutte hiyyo adhikaraṇaṃ dubbhinnicchitaṃ, tam ahaṃ ajja
 vinicchinnissāmī ti. hiyyo pana tvaṃ kattha gato ti. chandaṃ
 datvā nisinno 'mhī ti. so vattabbo, idaṃ āvuso tumhādi-
 sānaṃ bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ chandadāyako
 ukkoṭeti ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ ti. gaccha āpattiṃ desehi
 ti. *vivādādhikaraṇaṃ kiṃnidānaṃ* ti ādisu kiṃ nidānaṃ
 assā 'ti kiṃnidānaṃ. ko samudayo assā 'ti *kiṃsamudayaṃ*.
 kā jāti assā 'ti *kiṃjātikaṃ*. ko pabhavo assā 'ti *kiṃpabhavaṃ*.
 ko sambhāro assā 'ti *kiṃsambhāraṃ*. kiṃ samuṭṭhānaṃ
 assā 'ti *kiṃsamuṭṭhānaṃ*. sabbān' etāni kāraṇa-vevacānāni
 yeva. *vivāda-nidānaṃ* ti ādisu pi aṭṭhārasa bhedakaravattu-
 saṅkhāto vivādo nidānaṃ etassā 'ti vivādanidānaṃ. vivā-
 daṃ nissāya uppajjanakavivādavasena' etaṃ vuttaṃ. anuvādo
 nidānaṃ assā 'ti *anuvādanidānaṃ*. idaṃ pi anuvādaṃ
 nissāya uppajjanaka-anuvādavasena vuttaṃ. āpatti-nidā-
 naṃ a s s ā 'ti *āpattinidānaṃ*. āpattādhikaraṇa-paccayā
 catasso āpattiyo āpajjanti ti e v a ṃ āpattiṃ nissāya
 uppajjanaka-āpattivasen' etaṃ vuttaṃ. kiccayaṃ nidānaṃ
 assā 'ti *kiccayanidānaṃ*. catubbidhaṃ saṅghakammaṃ
 kāraṇaṃ assā 'ti attho. ukkhittānuvattikāya bhikkhuniyā
 yāvatatiyaṃ samanubhāsanādīnaṃ kiccaṃ nissāya uppajja-
 naka-kiccānaṃ vasena' etaṃ vuttaṃ. ayaṃ catunnam pi
 adhikaraṇānaṃ vissajjanapakke ekapadayojanā. eten-
 ānusārena sabbapadāni yojetabbāni. dutiyapucchāya *hetu*
nidānaṃ ti ādimhi vissajjane navannaṃ kusalākusalābyākata-
 hetūnaṃ vasena hetunidānādītā veditabbā. tatiyapucchāya
 ,vissajjane byañjana-mattaṃ nāmaṃ. hetu yeva hi ettha
 paccayo ti vutto. mūlapucchāya vissajjane *dvādasa mūlāni*
 ti kodha-upanāha-yugalakādīni cha vivādamūlāni lobha-
 dosa-mohā tayo alobhādosāmohā tayo ti imāni ajjhattasantā-
 nappavattāni dvādasa mūlāni. *cuddasa mūlāni* ti tān' eva

dvādasa kāyavācāhi saddhiṃ cuddasa honti. *cha mūlāni* ti kāyādini cha samuṭṭhānāni. samuṭṭhānapucchāya vissajjane *aṭṭhārasa bhedakara-vatthūni samuṭṭhānāni*. tañ hi etesu aṭṭhārasasu bhedakara-vatthūsu samuṭṭhāti, etehi vā kāraṇabhūtehi samuṭṭhāti. ten' ass' etāni samuṭṭhānāni vucanti. esa nayo sabbattha. *vivādādhikaraṇaṃ āpattī* ti ādibhede ekena adhikaraṇena kiccādhikaraṇenā 'ti idaṃ yena adhikaraṇena sammanti, taṃ dassetuṃ vuttaṃ. na pan' etāni ekaṃsato kiccādhikaraṇen' eva sammanti. na hi puggalassa santike desentassa kiccādhikaraṇaṃ nāma atthi. *na katamena samathenā* 'ti sā va sesāpatti viya na sammanti. na hi sakkā sā desetuṃ, tato vuṭṭhāya suddhante patiṭṭhātuṃ. *vivādādhikaraṇaṃ* hoti anuvādādhikaraṇaṃ ti ādi nayo uttāno yeva. tato paraṃ *yattha sativinayo* ti ādikā sammukhāvinayaṃ amuñcivā cha yamakapucchā vuttā. *tāsaṃ vissajjanen'* eva attho pakāsito. *saṃsaṭṭhādi pucchānaṃ* vissajjane *saṃsaṭṭhā* ti sativinayakammavācā khaṇasmiṃ yeva dvinnam pi samathānaṃ siddhattā *sammukhāvinayo ti vā sativinayo ti vā ime dhammā saṃsaṭṭhā no visasaṭṭhā*. yasmā pana kadalikkhandhe pattavaṭṭinaṃ viya na sakkā tesam vinibhujjivā nānākaraṇaṃ dassetuṃ. tena vuttaṃ *na ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibhujjivā nānākaraṇaṃ paññāpetun* ti. esa nayo sabbattha. *kiṃ nidānā* 'ti pucchāvissajjane nidānaṃ nidānaṃ assā ti *nidānanidāno*. tattha *saṅghasammukhatā dhammasammukhatā vinayasammukhatā puggalasammukhatā* 'ti idaṃ *sammukhāvinayassa* nidānaṃ. sativepullappatto khīṇāsavo laddhupavādo *sativinayassa* nidānaṃ. ummattako bhikkhu *amūḷhavinayassa* nidānaṃ. yo ca deseti yassa ca deseti ubhinnaṃ sammukhībhāvo *paṭiññātakaraṇassa* nidānaṃ. bhaṇḍanaajātānaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametum asakkuṇeyyatā *yebhuyyasikāya* nidānaṃ. pāpussanno puggalo *tassapāpiyasikāya* nidānaṃ. bhaṇḍanaajātānaṃ bahuassāmaṇaka-ajjhācāro *tiṇavatthārakassa* nidānaṃ. hetupaccayavārā vuttanayā eva. malapucchāya vissajjanaṃ uttānaṃ eva. samuṭṭhānapucchāya

kiñcāpi sattannaṃ samathānaṃ *katame chattimsa samuṭṭhānā*¹ ti vuttaṃ, sammukhāvinayassa pana kammasaṅgahābhāvena samuṭṭhānābhāvato channaṃ yeva samathānaṃ cha samuṭṭhānāni vibhattāni. tattha *kammasa kriyā* 'ti ñatti veditabbā. *karaṇan* ti tassā yeva ñattiyā ṭhapetabbakāle ṭhapanāṃ. *upagamanan* ti sayāṃ upagamaṇaṃ. attanā yeva tassa kammasa karaṇan ti attho. *ajjhupagamanan* ti ajjhesanupagamaṇaṃ. aññaṃ saddhivihārikādikaṃ imaṃ kammaṃ karotī ti ajjhesanan ti attho. *adhivāsanā* 'ti ruccati me ekaṃ karotu saṅgho ti evaṃ adhivāsanā. chandadānan ti attho. *appaṭikkosanā* 'ti na me taṃ khamati mā evaṃ karoṭhā 'ti appaṭisedhanā. iti channaṃ chakkānaṃ vasena chattimsa samuṭṭhānā veditabbā. nānaṭṭhapucchā-vissajjanaṃ uttānaṃ eva. adhikaraṇapucchā-vissajjane *ayaṃ vivādo no adhikaraṇan* ti ayaṃ mātāputtādīnaṃ vivādo viruddhāvādattā vivādo nāma hoti. samathehi pana adhikaraṇīyatāya abhāvato adhikaraṇaṃ na hoti. anuvādādīsu pi es' eva nayo. sesaṃ sabbattha uttānaṃ evā ti.

adhikaraṇabheda-vaṇṇanā niṭṭhitā

X

Dutiya gāthasaṅgaṇīyaṃ *codanā* 'ti vatthuñ ca āpattiñ ca dassetvā *codanā*. *sāraṇā* 'ti dosasāraṇā. *saṅgho kim atthāyā* 'ti saṅgha-sannipāto kim atthāya. *matikammaṃ pana kissa kāraṇā* 'ti matikammaṃ vuccati mantaggahaṇaṃ taṃ kissa kāraṇā 'ti attho. *codanā sāraṇatthāyā* ti vuttappakārā *codanā* tena cuditaka-puggalena kata-dosasāraṇatthāya. *niggahatthāya sāraṇā* 'ti dosasāraṇā pana tassa puggalassa *niggahatthāya*. *saṅgho pariggahaṇatthāyā* 'ti tattha sannipatito saṅgho vinicchaya-pariggahaṇatthāya. dhammādhammaṃ tulanatthāya suvinicchita-dubbinicchitaṃ *jānatthāyā* 'ti attho. *matikammaṃ pana pāṭiyekkan* ti suttantikattherānañ ca vinayadharattherānañ ca mantag-

¹ B2. °ṭṭhānānī.

gahaṇaṃ pāṭekkaṃ pāṭekkaṃ vinicchaya-sanniṭṭhāpanat-
 thaṃ. *mā kho paṭighaṇ* ti cuditake vā codake vā kopāṃ mā
 janayi. *sace anuvijjako tuvaṇ* ti sace tvaṃ saṅghamajjhe
 otiṇṇaṃ adhikaraṇaṃ vinicchitūṃ nisinno vinayadharo.
viggāhikaṇ ti na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsī ti
 ādinayappavattaṃ. *anattasaṃhitā* ti yāya anattaṃ jana-
 yati parisaṅkhobhetvā uṭṭhapeti, evarūpiṃ kathaṃ mā
 abhaṇi. *sutte vinaye vā* 'ti ādisu suttaṃ nāma Ubhato-
 vibhaṅgo. vinayo nāma Khandhako. *anulomo* nāma Pari-
 vāro. *paññattaṃ* nāma sakalaṃ Vinaya-piṭakaṃ. anulo-
 mikaṃ nāma cattāro mahāpadesā. *anuyogavattaṃ nisā-*
methā 'ti anuyuñjanavattaṃ nisāmetha. *kusalena buddhi-*
matā katan ti chekena paṇḍitena ñāṇapāramippattena bha-
 gavatā nīharitvā ṭhapitaṃ. *suvuttaṇ* ti supaññattaṃ.¹
sikkhāpadānulomikaṇ ti sikkhāpadānaṃ anulomaṃ. ayaṃ
 tāva padattho. ayaṃ pan' ettha sādhippāya saṅkhepavaṇ-
 ṇanā, sace tvaṃ anuvijjako mā sahasā bhaṇi, mā anatta-
 saṃhitāṃ viggāhikakathaṃ bhaṇi. yaṃ pana kusaleṇa bud-
 dhimatā lokanāthena etesu suttādisu anuyogavattaṃ kataṃ
 supaññattaṃ sabbasikkhāpadānaṃ anulomaṃ taṃ nisā-
 mayataṃ upadhārehī ti. *gatiṃ na nāsento samparāyikaṇ* ti
 attano samparāyesu gatinibbatim anāsento anuyogavattaṃ
 nisāmaya. yo hi taṃ anisāmetvā anuyuñjati, so samparā-
 yikaṃ attano gatiṃ nāseti, tasmā tvaṃ anāsento nisāmaya
 'ti attho. idāni taṃ anuyogavattaṃ dassetūṃ *hitesī* ti ādim
 āha. tattha *hitesī* ti hitaṃ esanto gavesanto. mettaṇ ca
 mettāpubbabhāgaṇ ca upaṭṭhapetvā ti attho. *kālenā* ti
 yuttapattakālena. ajjhesitakāle yeva tava bhāre kate anu-
 yuñjā 'ti attho. *sahasā vohāraṃ mā padhāresi* ti yo etesaṃ
 sahasā vohāro hoti sahasā bhāsitaṃ taṃ mā apadhāresi mā
 gaṇhittha. *paṭiññānusandhitena kāraye* 'ti ettha anusandhitaṇ
 ti kathānusandhi vuccati, tasmā paṭiññānusandhinā kāraye.
 kathānusandhiṃ sallakkhetvā paṭiññāya kāraye 'ti attho.
 atha vā paṭiññāya ca anusandhitena ca kāraye. lajjim
 paṭiññāya kāraye, alajjim vattānusandhinā 'ti attho. tasmā

¹ B2. supaññāpitāṃ.

eva *paṭiññā lajjīsū* 'ti gātham āha. tattha *vattānusandhitena kāraye* 'ti vattānusandhinā kāraye. yā assa vattena saddhiṃ paṭiññā sandhiyati, tāya paṭiññāya kāraye 'ti attho. *sañciccā* 'ti jānanto āpajjati. *parigūhatī* ti nigūhati na deseti na vuṭṭhāti. *saccaṃ aham pi jānāmi* ti yaṃ tumhehi vuttaṃ, taṃ saccaṃ, aham pi naṃ evaṃ eva jānāmi. *aññañ ca tāhan* ti aññañ ca taṃ ahaṃ *pucchāmi*. *pubbāparaṃ na jānātī* ti purekathitañ ca pacchākathitañ ca na jānāti. *akovido* ti tasmimṃ pubbāpare akusalo. anusandhi-vacanapathaṃ na jānātī ti kathānusandhivacanam vinicchayānusandhi-vacanañ ca na jānāti. *sīlavipattiyā codetī* ti dvīhi āpattik-khandhehi codeti. *ācāraditṭhiyā* ti ācāravipattiyā c' eva diṭṭhivipattiyā ca. ācāravipattiyā codento pañcah' āpattik-khandhehi codeti. diṭṭhivipattiyā codento micchādiṭṭhiyā c' eva antaggāhikadiṭṭhiyā ca codeti. *ājīvena pi codetī* ti ājīva hetu paññatthehi chahi sikkhāpadehi codeti. sesaṃ sabbattha uttānam evāti.

dutiyagāthāsaṅgaṇika-vaṇṇanā niṭṭhitā

XI

Idāni evaṃ uppannāya codanāya vinayadharena kattabba-kiccaṃ dassetuṃ *anuvijjakenā* 'ti ādi āraddhaṃ. tattha *diṭṭhaṃ diṭṭhenā* 'ti gāthāya ayam attho, eken' eko mātu-gāmena saddhiṃ ekaṭṭhānato nikkhamanto vā pavisanto vā diṭṭho, so taṃ pārājikena codeti. itaro tassa dassanaṃ anujānāti. taṃ pana dassanaṃ *paṭicca pārājikaṃ na upeti* na paṭijānāti. evaṃ ettha yaṃ tena diṭṭhaṃ, taṃ tassa diṭṭho mayā 'ti iminā diṭṭhavacanena sameti. yasmā pana itaro taṃ dassanaṃ paṭicca dosaṃ na paṭijānāti, tasmā *asuddhaparisāṅkito* hoti, amūlakaparisāṅkito ti attho. tassa puggalassa suddho ahan ti paṭiññāya *tena* saddhiṃ *uposatho kātabbo*. sesagāthādvaye pi es' eva nayo. sesaṃ sabbattha uttānam evā ti.

anuvijjakakicca-vaṇṇanā niṭṭhitā

Codanāya ko ādī ti pucchānaṃ vissajjane *sacce ca akuppe cā* 'ti sacce paṭiṭṭhātabbaṃ akuppe ca. yaṃ kataṃ vā na kataṃ vā tad eva vattabbaṃ, na ca codake vā anuvijjake vā saṅghe vā kopo uppādetabbo. *otiṇṇānotiṇṇaṃ jānitabbaṃ* ti otiṇṇaṃ ca anotiṇṇaṃ ca vacanaṃ jānitabbaṃ. tatrāyaṃ jānanaṃ vidhi, ettakā codakassa pubbakathā, ettakā pacchimakathā, ettakā cuditakassa pubbakathā, ettakā pacchimakathā 'ti jānitabbā. codakassa pamāṇaṃ gaṇhitabbaṃ. cuditakassa pamāṇaṃ gaṇhitabbaṃ. anuvijjakassa pamāṇaṃ gaṇhitabbaṃ. anuvijjako appamattakam pi ahāpento āvuso samannāharitvā ujum katvā āharā ti vattabbo. saṅghena evaṃ paṭipajjitabbaṃ. *yena dhammena yena vinayena yena satthusāsanena taṃ adhikaraṇaṃ vūpasamati* ti ettha dhammo ti bhūtaṃ vatthu. vinayo ti codanā c' eva sāraṇā ca. satthusāsanā ti ṇattisampadā c' eva anusāvanasampadā ca. etena hi dhammena ca vinayena ca satthusāsanena ca adhikaraṇaṃ vūpasamati, tasmā anuvijjakena bhūtena vatthunā codetvā āpattiṃ sāretvā ṇattisampadāya c' eva anusāvanasampadāya ca taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbaṃ. *anuvijjakena evaṃ paṭipajjitabbaṃ*. sesaṃ ettha uttānaṃ eva. *uposatho kim atthāyā* ti ādipucchāvissajjanaṃ pi uttānaṃ eva. *avasānagāthāsu there ca paribhāsatī* ti avaṇṇaṃ karonto kiṃ ime jānanti ti paribhāsatī. *khato upahatindriyo* ti tāya chandādigāmitāya tena ca paribhāsanena attano attano khatattā khato. saddhādīnaṃ ca indriyānaṃ upahatattā upahatindriyo. *nirayaṃ gacchati dummedho na ca sikkhāya gāravo* ti so khato upahatindriyo paññāyābhāvato dummedho tīsu sikkhāsu asikkhanato na ca sikkhāya gāravo, kāyassa bhedā nirayaṃ eva upagacchati. tasmā *na c' āmisam' nissāya..... pe.....yathā dhammo tathā kare* ti. tassa attho; na ca āmisam nissāya care. cuditakacodakesu hi aññatarena dinnam cīvarādiāmisam gaṇhanto āmisam nissāya karoti, evaṃ na kareyya na ca nissāya puggalan ti ayaṃ me upajjhāyo vā ācariyo vā ti ādinā nayena chandādihi gacchanto puggalaṃ nissāya karoti, evaṃ na kareyya, atha kho ubho p' ete vivajjetvā yathā dhammo tṭhito tath' eva kareyyā 'ti. *upakaṇṇakaṃ*

jappeti ti evaṃ kathehi mā evaṃ kathayitthā ti kaṇṇamūle manteti. *jiṃhaṃ pekkhati* ti dosam eva gavesati. *vītiharati* ti vinicchayaṃ hāpeti. *kummaggaṃ sevati* ti āpattiṃ dīpeti. *akālena ca codeti* ti anokāse anajjhittṭho va codeti. *pubbāparaṃ na jānāti* ti purimakathaṃ ca pacchimakathaṃ ca na jānāti. *anusandhivacanapathaṃ na jānāti* ti kathānusandhi-vinicchayānusandhivasena vacanaṃ na jānāti. sesaṃ sabbattha uttānam evā ti.

codanākaṇḍa-vaṇṇanā niṭṭhitā

XII

Cūlasaṅgāme *saṅgāmāvacarena bhikkhunā* 'ti saṅgāmo vuccati adhikaraṇavinicchayatthāya saṅghasannipāto. tatra hi attapaccatthikā c' eva sāsana-paccatthikā ca uddhammaṃ ubbinayaṃ satthusāsanaṃ dīpentā samosaranti Vesālikā Vajjiputtakā viya. yo bhikkhu tesam paccatthikānaṃ laddhiṃ madditvā sakavādadīpanatthāya tattha avacarati ajjhogāhetvā vinicchayaṃ pavatteti. so saṅgāmāvacaro nāma Yasatthero viya. tena saṅgāmāvacarena bhikkhunā *saṅghaṃ upasaṅkamantena nīcacittena saṅgho upasaṅkhamitabbo*. *nīcacittena* 'ti mānaddhajaṃ nipātetvā nihatamānacittena. *rajo haraṇasamena* 'ti pādapuñchanasamena; yathā rajo haraṇassa saṅkiliṭṭhe vā asaṅkiliṭṭhe vā pāde puñchiyamānen' eva rāgo na doso, evaṃ iṭṭhāniṭṭhesu arajjantena adussantenā 'ti attho *yathāpatirūpe āsane* 'ti yathāpatirūpaṃ āsanaṃ ñatvā attano pāpuṇanaṭṭhāne therānaṃ bhikkhūnaṃ piṭṭhiṃ adassetvā nisīditabbaṃ. *anānā kathikenā* 'ti nānāvidhaṃ taṃ taṃ anattakathaṃ akathentena. *atiracchānakathikenā* 'ti diṭṭhasuta-mutam pi rājakathādikaṃ tiracchānakathaṃ akathentena. *sāmaṃ vā dhammo bhāsitaḥ* ti saṅghasannipātaṭṭhāne akappiyākappiya-nissitā vā rūpārūpapariccheda-samatthācāra-vipassanācāra-ṭṭhāna-nisajjavattādi-nissitā vā kathā dhammo nāma. evarūpo dhammo sayam vā bhāsitaḥ *paro vā ajjhesitaḥ*. yo bhikkhu tathārūpiṃ kathaṃ kathetuṃ pahoti, so vattabbo āvuso

saṅghamajjhamhi pañhe uppanne tvam katheyyāsī ti. *ariyo vā tuṇhībhāvo n'ātimaññitabbo* ti ariyā tuṇhī nisīdantā na bālaputhujjanā viya nisīdanti aññataram kammaṭṭhānam gahetvā va nisīdanti. iti kammaṭṭhāna-manasikāravasena tuṇhībhāvo ariyo tuṇhībhāvo nāma, so n'ātimaññitabbo, kim kammaṭṭhānānuyogenā 'ti nāvajānitabbo. attano patirūpaṃ kammaṭṭhānam gahetvā va nisīditabban ti attho. *na upajjhāyo pucchitabbo* ti ko nāmo tuyhaṃ upajjhāyo ti na pucchitabbo. esa nayo sabbattha. *na jāti* ti khattiyajātiyo tvam brahmajātiyo ti evaṃ jāti na *pucchitabbā*. *na āgamo* ti Dīghabhāṇako tvam Majjhimabhāṇako ti evaṃ āgamo na *pucchitabbo*. *kulapadeso* ti khattiyakulādivasen' eva veditabbo. *atr' assa pemaṃ vā doso vā* ti atra puggale etesaṃ karaṇānam aññataravasena pemaṃ vā bhaveyya doso vā. *no parisakappiyeṇā* 'ti parisakappakena parisānuvidhāyakena na bhavitabbaṃ. yaṃ parisāya ruccati tad eva cetetvā kappetvā na kathetabban ti attho. *na hatthamuddā dassetabbā* 'ti kathetabbe ca akathetabbe ca saññājananattham hatthavikāro na kātabbo. *attham anuvidhiyantenā* 'ti vinicchayapaṭivedham eva sallakkhentena idaṃ suttaṃ upalabbhati, imasmiṃ vinicchaye idaṃ vakkhāmi ti evaṃ paritulyantena nisīditabban ti attho. *na ca āsanā vuṭṭhātabban* ti na āsanā vuṭṭhāya sannipātamaṇḍale vicaritabbaṃ. vinayadhare uṭṭhitetabbā parisā uṭṭhahati. *na vītiḥātabban* ti na vinicchayo hāpetabbo. *na kummaggo sevitabbo* ti na āpatti dīpetabbā. *asāhāsikena bhavitabban* ti na sahasākārinā bhavitabbaṃ. sahasā duruttavacanam na kathetabban ti attho. *vacanakkhamenā* 'ti duruttavācam khamanasīlena. *hitaparisakkinā* 'ti hitesinā hitagavesinā karuṇā ca karuṇāpubbabhāgo ca upaṭṭhāpetabbo ti ayaṃ padadvaye pi adhippāyo. *anasuruttenā* 'ti na asuruttena. asuruttaṃ vuccati viggāhikakathāsāṅkhātaṃ asundaravacanam. taṃ na kathetabban ti attho. *attā pariggahetabbo* ti vinicchinituṃ vūpasametum sakkhissāmi nu kho no ti evaṃ attā pariggahetabbo. attano pamāṇam jānitabban ti atthā. *paro pariggahetabbo* ti lajjiyā nu kho ayaṃ parisā sakko

saññāpetum udāhu no ti evaṃ paro pariggahetabbo. *codako pariggahetabbo* ti dhammacodako nu kho no ti evaṃ codako¹ pariggahetabbo. *cuditako pariggahetabbo* ti dhammacuditako nu kho no ti evaṃ cuditako² pariggahetabbo. *adhamma-codako pariggahetabbo* ti tassa pamāṇaṃ jānitabbam. sesesu pi es' eva nayo. *vuttam āhāpentenā* ti codakacuditakehi vuttavacanam āhāpentena. *avuttam appakāsentenā* 'ti anosatam vatthum appakāsentena. *mando hāsetabbo* ti mando momūho paggaṇhitabbo nanu tvaṃ kulaputto ti uttejetvā anuyogavattam kathāpetvā tassa anuyogo gaṇhitabbo. *bhīrū assāsetabbo* ti yassa saṅghamajjham vā gaṇamajjham vā anosatapubbattā sārājjam uppajjati, tādiso mā bhāyi vissaṭṭho kathehi, mayam te upatthambhā bhavissāmā 'ti vatvāpi anuyogavattam kathāpetabbo. *caṇḍo nisedhetabbo* ti apasādetabbo tajjetabbo. *asuci vibhāvetabbo* ti alajjim pakāsetvā āpattim desāpetabbo. *ujumaddavenā* 'ti yo bhikkhu ujusīlavā 'kāyavaṅkādirahito, so maddaven' eva upacaritabbo. *dhammesu ca puggalesu cā* 'ti ettha yo dhammagaruko hoti, na puggalagaruko, ayam eva dhammesu ca puggalesu ca majjhatto ti veditabbo. *suttam saṃsandanatthāyā* 'ti ādisu tena ca pana evaṃ sabrahmacārīnam viya manāpagarubhāvanīyena anuvijjakena samudāhaṭesu suttādisu suttam saṃsandanatthāyā. āpattānāpattinam saṃsandanatthan ti veditabbam. *opammaṃ nidassanatthāyā* ti opammaṃ atthadassanatthāyā. attho viññāpanatthāyā 'ti attho jānāpanatthāyā. *paṭipucchā ṭhapanatthāyā* ti pucchā puggalassa ṭhapanatthāyā. *okāsakammaṃ codanatthāyā* 'ti vatthunā vā āpattiyā vā codanatthāyā. *codanā sārānatthāyā* 'ti dosādosam sarāpanatthāyā. *sārāṇā savacanīyatthāyā* 'ti dosā-dosa-sārāṇā savacanīyakaraṇatthāyā. *savacanīyam palibodhatthāyā* 'ti savacanīyam imamhā āvāsā param pi mā pakkamī ti evaṃ palibodhatthāyā. *palibodho vinicchayatthāyā* 'ti vinicchayam pāpanatthāyā. *vinicchayo santīraṇatthāyā* 'ti dosādosam santīraṇatthāyā tulanatthāyā. *santīraṇam ṭhānāṭhānagamanatthāyā* 'ti āpatti-anāpatti-

¹ B2. omits codako.² B2. omits cuditako.

anuyogavatta-gāthāsu paṭhama-gāthā vuttatthā eva.
vatthum vipattim āpattim nidānaṃ ākāra-akovidō pubbāparam
na jānāti ti vatthun ti ādinaṃ na jānāti padena sambandho.
akovidō ti padassa sace tādisako ti iminā sambandho. tasmā
 ayam ettha yojanā, yo bhikkhu-pārājikādinaṃ *vatthum* na
 jānāti, catubbidhaṃ *vipattim* na jānāti, sattavidhaṃ *āpattim*
 na jānāti, idaṃ sikkhāpadaṃ asukasmim nāma nagare
 paññattan ti evaṃ *nidānaṃ* na jānāti, idaṃ purimavacanam
 idaṃ pacchimavacanan ti *pubbāparam na jānāti*, idaṃ katam
 idaṃ akatan ti *katākatam* na jānāti. *samena cā* ti ten' eva
 pubbāparam ajānanassa samena aññāṇena katākatam na
 jānāti ti vuttaṃ hoti. evaṃ tava na jānāti padena saddhim
 sambandho veditabbo. yaṃ pan' etaṃ ākāra-kovidō ti
 vuttaṃ, tattha ākāra-akovidō ti kāraṇākāraṇe akovidō
 iti yvāyaṃ vatthuādini pi na jānāti. ākārassa ca akovidō
 sace tādisako bhikkhu appaṭikkho ti vuccati. *kammaṃ ca*
adhikaraṇaṃ cā ti imesam pi padānaṃ na jānāti ti paden'eva
 sambandho. ayam pan' ettha yojanā, tath' eva iti yvāyaṃ
 kammaṃ ca na jānāti, adhikaraṇaṃ ca na jānāti, sattappakāre
samathe cāpi akovidō, rāgādīhi pana ratto duṭṭho ca mūlho ca
 bhayena bhayā gacchati sammohena mohā gacchati. rattattā
 pana duṭṭhattā ca chandā dosā ca gacchati. param saññā-
 petum asaṃmatthatāya *na ca saññattikusalo*. kāraṇākāraṇa-
 dassane asaṃmatthatāya *nijjhattiyā ca akovidō*. attano parisā-
 disāya parisāya¹ laddhattā *laddhapakkho*. hiriya paribā-
 hirattā² *ahiriko*.. kāḷakehi kammehi samannāgatattā *kaṇha-*
kammo. dhammādariyapuggalādariyānaṃ abhavato *anādaro*.
sace tādisako bhikkhu appaṭikkho ti vuccati. na paṭikkhitabbo
 na oloketabbo, na sammannitvā issariyānipacca-jēṭṭhaṭkaṭ-
 ṭhāne ṭhaṭetabbo ti attho. sukkapakkha-gāthānaṃ pi yojanā-
 nayo vuttaṇayen' eva veditabbo ti.

cūlasaṅgāma-vaṇṇanā niṭṭhitā

¹ B2. *omits* parisāya.

² B2. °hīrattā.

XIII

Mahāsaṅgāme *vatthuto vā vatthum saṅkamatī* ti paṭhama-pārājikavatthumayā diṭṭhaṃ vā sutam vā 'ti vatvā puna pucchiyamāno na mayā paṭhamapārājikassa vatthu diṭṭham na sutam. dutiyapārājikassa vatthu diṭṭhaṃ vā sutam vā ti vadati. eten' eva nayena sesa-vatthu-saṅkamanam *vipattito vipattisaṅkamanam āpattito āpattisaṅkamanāṇ* ca veditabbam. yo pana n' eva mayā diṭṭhaṃ na sutan ti vatvā pacchā mayā p'etam diṭṭhaṃ vā sutam vā ti vadati. diṭṭhaṃ vā sutam vā'ti vatvā pacchā na diṭṭhaṃ na sutam vā'ti vadati. ayam avajānitvā paṭijānāti paṭijānitvā avajānāti ti veditabbo. es'¹ eva aññen' aññaṃ paṭicarati nāma. *vaṇṇāvaṇṇā* 'ti nīlādivaṇṇāvaṇṇavasena sukkavissatṭhi-sikkhāpadam vuttam. *dhanam anuppadānan* ti saṅcarittam vuttam. kāyasamsaggādittayam sarūpen' eva vuttam. iti imāni pañca methunadhammassa pubbabhāgo pubbapayogo ti veditabbāni. *cattāri apalokanakammānī* ti adhammena vaggādini. sesesu pi es' eva nayo. iti cattāri catukkāni soḷasa honti. *bahujanaahitāya paṭipanno hotī* ti vinayadharena hi evam chandādigatīyā adhikaraṇe vinicchite tasmim vihāre saṅgho dvidhā bhijjati, ovādūpajiviniyo bhikkhuniyo pi dve bhāgā honti, upāsakāpi upāsikāyo pi dāyakā² pi dāyikāyo pi.² tesam ārakkhadevatā pi tath' eva dvidhā bhijjanti. tato bhummadevatā ādiṃ katvā yāva Akaniṭṭha-brahmāno dvidhā honti. tena vuttam *bahujanaahitāya paṭipanno hoti.....pe.....dukkhāya devamanussānan* ti. *visamanissito* ti visamāniyāya-kammādini³ nissito. *gahana-nissito* ti micchādiṭṭhiantaggāhikadiṭṭhisāṅkhātam gahanam nissito. *balava-nissito* ti balavante abhiññāte bhikkhū⁴ nissito. *tassa avajānanto* ti tassa vacanam avajānanto. upayogatthe vā sāmivacanam. tam avajānanto ti attho. *yam atthāyā* 'ti yad atthāya. *taṃ atthan* ti so attho. sesam sabbattha uttānam evā 'ti.

mahāsaṅgāma-vaṇṇanā niṭṭhitā.

¹ B2. es' eva nayo aññen'

³ B2. visamānikāya-kam°.

^{2—2} B2. dārakāpi dārikāyo pi.

⁴ B2. bhikkhunissito.

XIV

Kathine *aṭṭha mātikā* 'ti Khandhake vuttā pakkamanantikādikā aṭṭha. palibodhānisamsāpi pubbe vuttā eva. *payogassāti* cīvaradhovanādiro sattavidhassa pubbakaraṇass' atthāya yo udakāharaṇādiko payogo kariyati, tassa payogassa. *katame dhammā anantarapaccayena paccayo* ti anāgatavasena anantarā hutvā katame dhammā paccayā hontī ti attho. *samanantarapaccayenā* 'ti suṭṭhuanantarapaccayena. anantarapaccayam eva āsannataram katvā pucchati. *nissaya-paccayenā* 'ti uppajjamānassa payogassa nissayam ādhārabhāvaṃ upagatā viya hutvā katame dhammā paccayā hontī ti attho. *upanissayapaccayenā* 'ti upetena nissayapaccayena. nissayapaccayam eva upagatataram katvā pucchati. *purejātapaccayenā* 'ti iminā paṭhamam uppannassa paccaya-bhāvaṃ pucchati. *pacchājātapaccayenā* 'ti iminā pacchā uppajjanakassa paccayabhāvaṃ pucchati. *sahjātapaccayenā* 'ti iminā apubbaṃ acarimaṃ uppajjamānānaṃ paccaya-bhāvāṃ pucchati. *pubbakaraṇassā* 'ti dhovanādino pubbakaraṇassa. *paccuddhārassā* 'ti purāṇasaṅghāṭiādinaṃ paccuddharaṇassa. *adhiṭṭhānassā* 'ti kathinacīvarādhiṭṭhānassa. *atthārassā* 'ti kathinatthārassa. *mātikānañ ca palibodhānañ ca* 'ti aṭṭhannaṃ mātikānaṃ dvinnaṃ palibodhānañ ca. *vatthassā* 'ti saṅghāṭiādino kathinassa vatthassa. sesaṃ vuttanayam eva. evaṃ yañ ca labbhati yañ ca na labbhati sabbam pucchitvā idāni yaṃ yassa labbhati tad eva dassento. *pubbakaraṇam payogassā* 'ti ādinā nayena vissajjanaṃ āha. tass' attho, yaṃ vuttaṃ payogassa katame dhammā 'ti ādi, tattha vuccate, *pubbakaraṇam payogassa anantara-paccayena paccayo, samanantaranissaya-upanissayapaccayena paccayo*. payogassa hi sattavidham pi pubbakaraṇam, yasmā tena payogena nipphādetabbassa¹ pubbakaraṇass' atthāya so payogo kariyati, tasmā imehi catūhi paccayehi paccayo hoti. purejātapaccayo pan' esa uddiṭṭhadhammesu ekadhammam pi na labhati. aññadatthu pubbakaraṇassa ayam purejātapaccayo hoti, payoge sati pubbakaraṇasa-

¹ B2. nippāde°.

nippajjanato. tena vuttaṃ *payogo pubbakaraṇassa purejā-tapaccayena paccayo* ti. *pacchājātapaccayaṃ* pana labhati. tena vuttaṃ *pubbakaraṇaṃ payogassa pacchājātapaccayena paccayo* ti. *pacchā* uppajjanakassa hi pubbakaraṇassa atthāya so *payogo* kariyati. *sahajātapaccayaṃ* pana *mātikā* palibodhānisamsasaṅkhāte *pannarasa dhamme* ṭhapetvā añño *payogādīsu* eko pi *dhammo* na labhati. te eva hi *pannarasa dhammā* saha *kathinatthārena* ekato nippajjanti ti aññamaññaṃ *sahajātapaccayā* honti. tena vuttaṃ *pannarasa dhammā sahajātapaccayena paccayo* ti. et n' upāyena sabba-padavissajjanāni veditabbāni. *pubbakaraṇaṃ* kimnidānaṃ ti ādīsu *pucchāvissajjanaṃ* uttānaṃ eva. *payogo* kimnidāno ti ādīsu *pucchā-dvayavissajjanesu* hetunidāno *paccayanidāno* ti ettha cha *cīvarāni* hetu c'eva *paccayo* cā 'ti veditabbāni. *pubbapayogādīnaṃ* hi *sabbesaṃ* tāri yeva *hetu tāni* *paccayo*. na hi *chabbidhe* *cīvare* asati *payogo* atthi, na *pubbakaraṇā-dīni*, tasmā *payogo hetu-nidāno* ti ādi vuttaṃ. *saṅghavāre vacībhedenā* 'ti imāya *saṅghāṭiyā* iminā *uttarāsaṅgena* iminā *antaravāsakena* *kathinaṃ* attharāmī ti etena *vacībhedenā*. kati, *mūlādīpucchāvissajjane* *kriyā majjhe* ti *paccuddhāro* c'eva *adhiṭṭhānaṃ* ca. *vatthuvipannaṃ* hoti ti *akappiyadussaṃ* hoti. *kālavipannaṃ* nāma *ajja dāyakehi* *dinnaṃ* sve *saṅgho* *kathinatthārakassa* deti. *karaṇavipannaṃ* nāma *tadahe* va *chinditvā* *akataṃ*. *kathinaṃ jānitabban* ti ādi *pucchāya* *vissajjane* *tesaṃ* *ñeva dhammānaṃ* ti yesu *rūpādiddhammesu* sati *kathinaṃ* nāma hoti, *tesaṃ samodhānaṃ* *missībhāvo*. *nāmaṃ nāmakammaṃ* ti ādinā pana *kathinaṃ* ti idaṃ *bahūsu* *dhammesu* *nāmamattaṃ*, na *paramatthato* eko *dhammo* atthi ti dasseti. *catuvīsatiyā ākārehi* ti na *ullikhitamattenā* 'ti ādīhi *pubbe vuttakāraṇehi*. *sattarasahi ākārehi* ti ahatena atthataṃ hoti *kathinaṃ* ti ādīhi *pubbe vuttakāraṇehi*. *nimittakammādīsu* yaṃ *vattabbam* *sabbam* *kathinakkhandhaka-vaṇṇanāyaṃ* vuttaṃ. *ekuppādā ekanirodhā* 'ti *uppajjamānāpi* ekato *uppajjanti*, *nirujjhamānāpi* ekato *nirujjhanti*. *ekuppādā nānānirodhā* 'ti *uppajjamānā* ekato *uppajjanti*, *nirujjhamānā* *nānā* *nirujjhanti*. kim vuttaṃ

hoti, sabbe pi atthārena saddhiṃ ekato uppajjanti, atthāre hi sati *uddhāro* nāma. nirujjhamānā pan' ettha purimā dve atthārena saddhiṃ ekato nirujjhanti uddhārabhāvaṃ pāpuṇanti. atthārassa hi nirodho etesañ ca uddhārabhāvo ekakkhaṇe hoti, itare nānā nirujjhanti. tesu pi uddhārabhāvaṃ pattesu pi atthāro tiṭṭhati yeva. sesaṃ sabbattha uttānam evā ti.

Samantapāsādikāya Vinaya-saṃvaṇṇanāyaṃ paññattivagga-vaṇṇanā niṭṭhitā.

XV

Upālipaṇhesu *katihi nu kho bhante* ti pucchāya ayaṃ sambandho. thero kira raho gato sabbāni imāni pañcakāni āvaj-jetvā bhagavantam dāni pucchitvā imesaṃ nissāya vasana-kāriṇam atthāya tantim ṭhapessāmī ti bhagavantam upasaṅkamitvā katihi nu kho bhante ti ādinā nayena pañhe pucchi. tesam vissajjane *uposatham na jānātī* ti navavidham uposatham na jānāti. *uposathakammam na jānātī* ti adhammena vaggā-dibhedam catubbidham uposathakammam na jānāti. *pātimokkham na jānātī* ti dve mātikā na jānāti. *pātimokkhuddesam na jānātī* ti bhikkhūnam pañcavidham bhikkhunīnam catubbidham ti navavidham pātimokkhuddesam na jānāti. *pavāraṇam na jānātī* ti navavidham pavāraṇam na jānāti. *pavāraṇakammam na jānātī* ti adhammena vaggā-dibhedam catubbidham pavāraṇakammam na jānāti. *āpattānāpattim na jānātī* ti tasmim tasmim sikkhāpade niddiṭṭham āpattiñ ca anāpattiñ ca na jānāti. *āpanno kammakato* ti āpattim āpanno, tappaccayā va saṅghena kammam kataṃ hoti.

kammam na paṭippassambhetabban ti ayaṃ yasmā anulomavattena vattati, tasmā nāssa kammam paṭippassambhetabban. sarajjuko 'va vissajjetabbo ti attho. sace *Upāli saṃgho samaggakaraṇīyāni kammāni karotī* ti sace samaggehi karaṇīyāni uposathādīni kammāni karoti. uposathapavāraṇādīsu hi ṭhitāsu upatthambho na dātabbo. sace hi saṅgho accayaṃ desāpetvā saṅghasāmaggiṃ karoti tiṇavatthārakasamatham vā katvā uposathapavāraṇam karo-

ti, evarūpaṃ samaggakaraṇīyaṃ nāma kammaṃ hoti. *tatra ce* 'ti sace tādise kamme *bhikkhuno na khamati diṭṭhāvikammaṃ* pi *katvā* tathārūpā *sāmaggī upetabbā*, evaṃ vilomagāho na gaṇhitabbo. yatra pana uddhammaṃ ubbinayaṃ sāsanaṃ dīpenti, tattha diṭṭhāvikammaṃ na vaṭṭati, paṭibāhitvā pakkamitabbam. *ussitamantī cā* 'ti lobha-dosa-moha-mānussannaṃ vācaṃ bhāsītā kaṇhavāco anattakadīpano. *nissitajappī* ti attano dhammatāya ussadayuttaṃ bhāsituṃ na sakkoti. atha kho mayā saddhiṃ rājā evaṃ kathesi, asukamahāmatto evaṃ kathesi, asuko nāma mayhaṃ ācariyo vā upajjhāyo vā tipīṭako mayā saddhiṃ evaṃ kathesi ti evaṃ aññaṃ nissāya jappati. *na ca bhāsānusandhikusalo* ti kathānusandhivacane ca vinicchayānusandhivacane ca akusalo hoti. *na yathā dhamme yathā vinaye* 'ti na bhūte na vatthunā āpatti sāretvā codetā hoti. *ussādetā*¹ *hotī* ti amhākaṃ ācariyo mahātipīṭako paramadhammakathiko ti ādinā nayena ekaccaṃ ussāreti. dutiyapade āpattiṃ kiṃ so na jānāti ti ādinā ekaccaṃ apasādeti. *adhammaṃ gaṇhatī* ti aniyyānikaṃ pakkhaṃ gaṇhāti. *dhammaṃ paṭibāhatī* ti niyyānikapakkhaṃ paṭibāhati. *samphañ ca bahuṃ bhāsati* ti bahuṃ niratthakathaṃ kathesi. *pasayhapavattā hotī* ti anajjhīṭṭho bhāre anāropite kevalaṃ mānaṃ nissāya ajjhottharivā anadhikāre kathetā hoti. *anokāsakammaṃ kāretvā* 'ti okāsakammaṃ akāretvā pavattā hoti. *na yathādiṭṭhiyā byākatā*² *hotī* ti yassa attano diṭṭhi, taṃ purekkhitvā na byākatā, laddhiṃ rikkipitvā ayathā bhuccaṃ adhammādīsu³ dhammādīladdhiko hutvā kathetā hotī ti attho.

āpattiyā payogaṃ na jānāti ti ayaṃ āpattikāya payogā, ayaṃ vacīpayogā 'ti na jānāti. *āpattiyā vūpasamaṃ na jānāti* ti ayaṃ āpattidesanāya vūpasamati⁴, ayaṃ vuṭṭhānena, ayaṃ n' eva desanāya na vuṭṭhānenā 'ti na jānāti. *āpattiyā na vinicchayakusalo hotī* ti imasmiṃ vatthusmiṃ ayaṃ āpatti ti na jānāti. dosānurūpaṃ āpattiṃ uddharitvā paṭiṭṭhā-

¹ B2. ussāretā.

² B2. byākato.

³ B2. adhammādīladdhiko for

adhammādīsu dhammādīladdhiko.

⁴ B2. vūpasammati.

petum na sakkoti. *adhikaraṇasamuṭṭhānaṃ na jānāti* ti idam adhikaraṇam aṭṭhārasa bhedakaravatthūni nissāya samuṭṭhāti, idam catasso vipattiyo, idam pañca vā satta vā āpattikkhandhe, idam cattāri saṅghakiccāni nissāya samuṭṭhāti ti na jānāti. *payogaṃ na jānāti* ti idam adhikaraṇam idam adhikaraṇam dvādasa mūlapayogaṃ, idam cud-dasa mūlapayogaṃ, idam cha mūlapayogaṃ, idam eka mūla-payogan ti na jānāti. adhikaraṇānaṃ hi yathāsakaṃ mūlaṃ eva payogā nāma honti. taṃ sabbam pi na jānāti ti attho. *vūpasamaṃ na jānāti* ti idam adhikaraṇam dvīhi samathehi vūpasamati, idam tīhi, idam catūhi, idam ekena samathena vūpasamati ti na jānāti. *na vinicchayakusalo hoti* ti adhikaraṇam vinicchinitvā samatham pāpetum na jānāti. *kammaṃ na jānāti* ti tajjanīyādi sattavidham kammaṃ na jānāti. *kammasa karaṇam na jānāti* ti idam kammaṃ iminā nihārena kātabban ti na jānāti. *kammasa vatthum na jānāti* ti idam tajjanīyassa vatthu, idam niyasādinan ti na jānāti. *vattan* ti sattasu kammesu heṭṭhā catunnam kammānaṃ aṭṭhārasavidham tividhassa ca ukkhepanīyakammasa te-cattālīsavidham vattam na jānāti. *kammasa vūpasamaṃ na jānāti* ti yo bhikkhu vatte vattitvā yācati, tassa kammaṃ paṭippassambhetabbam, accayo desāpetabbo ti na jānāti. *vatthum na jānāti* ti sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ vatthum na jānāti. *nidānaṃ na jānāti* ti idam sikkhāpadaṃ imas-mim nagare paññattam, idam imasmin ti na jānāti. *paññattim na jānāti* ti paññatti-anupaññatti-anuppannapaññattivasena tividham paññattim na jānāti. *padapaccābhaṭṭhaṃ na jānāti* ti sammukhā kātabbam padaṃ na jānāti, buddho bhagavā ti vatabbe bhagavā buddho ti heṭṭhupariyaṃ katvā padaṃ yojeti. *akusalo ca hoti vinaye* 'ti Vinaya-pāliyaṃ ca aṭṭhakathāyaṃ ca akusalo hoti. *ñattim na jānāti* ti saṅkhe-pato hi duvidhā ñatti esā ñatti ti evaṃ niddiṭṭhā ca aniddiṭṭhā ca. tattha yā evaṃ aniddiṭṭhā, sā kammañatti nāma hoti. yā niddiṭṭhā, sā kamma-pādañatti nāma. taṃ sabbena sabbam ñattim na jānāti. *ñattiyā karaṇam na jānāti* ti navasu ṭhānesu kammañattiyā karaṇam na jānāti. dvīsu ṭhā-

nesu kammapādañattiyā. *ñattiyā*¹ *anusāvanan* ti imissā *ñattiyā* ekā *anusāvanā*, imissā tisso ti na *jānāti*. *ñattiyā samatham na jānāti* ti yvāyaṃ sativinayo amūlḥavinayo² tassapāpiyasikā³ tiṇavatthārako ti catubbidho samatho *ñattiyā* vinā na hoti. taṃ *ñattiyā* samatho ti na *jānāti*. *ñattiyā vūpasamaṃ na jānāti* ti yaṃ adhikaraṇaṃ iminā catubbidhena *ñattiyasamathena vūpasamati*⁴, tassa taṃ vūpasamaṃ ayaṃ *ñattiyā* vūpasamo kato ti na *jānāti*. *suttaṃ na jānāti* ti Ubhatovibhaṅgaṃ na *jānāti*. *suttānulomaṃ na jānāti* ti cattāro mahāpadese na *jānāti*. *vinayaṃ na jānāti* ti Khandhaka-Parivāraṃ na *jānāti*. *vinayānulomaṃ na jānāti* ti cattāro mahāpadese yeva na *jānāti*. *na ca thanāṭhānakusalo* ti kāraṇākāraṇakusalo na hoti. *dhammaṃ na jānāti* ti ṭhapetvā Vinaya-piṭakaṃ avasesaṃ piṭakadvayaṃ na *jānāti*. *dhammānulomaṃ na jānāti* ti suttantike cattāro mahāpadese na *jānāti*. *vinayaṃ na jānāti* ti Khandhaka-Parivāraṃ eva na *jānāti*. *vinayānulomaṃ na jānāti* ti cattāro mahāpadese na *jānāti*. Ubhatovibhaṅgā pan' ettha asaṅgahitā honti, tasmā yaṃ Kurundiyaṃ vuttaṃ vinayan ti sakalaṃ Vinaya-piṭakaṃ na *jānāti* ti, taṃ na gahetabbaṃ. *na ca pubbāparakusalo hoti* ti purekathāya ca pacchākathāya ca akusalo hoti. sesaṃ sabbattha vuttapaṭi-pakkhavasena ñeyyattā pubbe pakāsitattā ca uttānam evā 'ti.

anissitavagga-napaṭippassambhanavagga-vohāravagga-vaṇṇanā niṭṭhitā.

diṭṭhāvikammavagge *diṭṭhāvikammā* 'ti diṭṭhīnaṃ āvikammānaṃ laddhipakāsanāni⁵. āpattidesanāsaṅkhātānaṃ vinayakammānaṃ etaṃ adhivacanaṃ. *anāpattiyā diṭṭhiṃ āvikaroti* ti anāpattiṃ ev' āpatti ti deseti ti attho. *adesa-nāgāminiya* 'ti garukāpattiyā diṭṭhiṃ āvikaroti. saṅghādisesaṃ ca pārājikaṃ ca deseti ti attho. *desitāya* 'ti lahukāpattiyāpi desitāya diṭṭhiṃ āvikaroti. desitaṃ puna deseti

¹ B2. *omits* *ñattiyā*.

² B2. *amulha*°.

³ B2. *tassapāpiyyasikā*.

⁴ B2. *vūpasammati*.

⁵ B2. °*sanaṃ*.

ti attho. *catūhi pañcahi diṭṭhī* ti yathā catūhi pañcahi diṭṭhi¹ āvikatā hoti, evaṃ āvikaroti. cattāro pañca janā ekato āpattiṃ desenti ti attho. *manomānasenā* 'ti manasañkhātena mānasena diṭṭhiṃ āvikaroti, vacībhedaṃ akatvā citten' eva āpattiṃ deseti ti attho. *nānāsaṃvāsakassā* 'ti laddhinānāsaṃvāsakassa vā kammanānāsaṃvāsakassa vā santike diṭṭhiṃ āvikaroti. āpattiṃ deseti ti attho. *nānāsīmāyā* 'ti samānasaṃvāsakassāpi nānāsīmāyā ṭhitassa santike āvikaroti. mālakasīmāyā hi ṭhitena sīmantarikāyā ṭhitassa sīmantarikāyā vā ṭhitena avippavāsasīmāyā ṭhitassāpi āpattiṃ desetum na vaṭṭati. *apakatattassā* 'ti ukkhittakassa vā yassa vā uposatha-pavāraṇā ṭhapitā honti, tassa santike deseti ti attho. *n' ālaṃ okāsakammaṃ kātun* ti na pariyattam kārtum na kātabban ti attho. idhāpi apakatatto ukkhittako' ca ṭhapitauposatha-pavāraṇo ca. *cāvaṇādhīp-pāyo* ti sāsano cāvetukāmo. *mandattā momūhattā* 'ti mandabhāvena momūhabhāvena vissajjitam pi jānitum asamattho. kevalam attano momūhabhāvaṃ pakāsento yeva pucchati ummattako viya. *pāpiccho* ti evaṃ maṃ jano sambhāvessatī ti pāpikāyā icchāyā pucchati. *paribhavā* 'ti paribhavaṃ āropetukāmo hutvā pucchati. aññabyākaraṇesu pi es' eva nayo. sesaṃ sabbattha uttānam evā ti.

diṭṭhāvikammavagga-vaṇṇanā niṭṭhitā.

attādānavagge ca dhutaṅgavagge ca yaṃ vattabbaṃ siyā, taṃ sabbam heṭṭhā vuttam eva. musāvādavagge pārājikaṃ gacchātī ti *pārājikagāmī* pārājikāpattibhāvaṃ pāpuṇātī ti attho. itaresu pi es' eva nayo. tattha asanta-uttarimanussa-dhammārocana-musāvādo pārājikagāmī. amūlakena pārājikena anuddhamṣana-musāvādo *saṅghādisesagāmī*. yo te vihāre vasatī ti ādinā pariyāyena jānantassa vutta-musāvādo *thullaccayagāmī*. ajānantassa *dukkatagāmī*. sampajānamusāvāde pācittiyan ti āgato *pācittiyagāmī* ti veditabbo. *adassanena* 'ti vinayadharassa adassanena. kappiyākappiyesu hi kukkucce

¹ B2 omits diṭṭhi.

uppanne vinayadharam disvā kappiyākappiyabhāvaṃ paṭi-
pucchitvā akappiyaṃ pahāya kappiyaṃ kareyya. taṃ
apassanto pana akappiyam pi kappiyan ti karonto āpajjati.
evaṃ āpajjitabbam āpattim vinayadharassa dassanena n'
āpajjati, adassanen'eva āpajjati. tena vuttam adassanenā 'ti.
asavanenā 'ti ekavihāre pi vasanto pana vinayadharassa
upaṭṭhānam gantvā kappiyākappiyaṃ apucchitvā vā aññesaṃ
vā vuccamānam asuṇanto āpajjati yeva. tena vuttam
asavanenā 'ti. *pasuttakatā* 'ti pasuttakatāya. sahaḡāra-
seyyaṃ hi pasuttakabhāvena pi āpajjati. akappiye kappiya-
saññitāya āpajjanto pana *tathāsaññī* āpajjati. satisammosā
ekarattātikkamādivasena āpajjitabbam āpajjati¹. sesaṃ sab-
battha uttānam evā 'ti.

musāvādavagga-vaṇṇaṇā niṭṭhitā.

bhikkhunivagge *alābhāyā* 'ti catunnam paccayānam alā-
bhatthāya. yathā paccayena labhanti, tathā parisakkati
vāyamatī ti attho. *anattthāyā* 'ti anatttham kalisāsanam
āropento parisakkati. *avāsāyā* 'ti avāsattthāya. yasmiṃ
gāmakhette vasanti, tato nīharaṇattthāya. *sampayojetī* ti
asaddhammasevanattthāya sampayojetī. *katihī nu kho bhante*
aṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā kammaṃ kātābbaṃ ti
sattannam kammānam aññataram sandhāya pucchati. *na*
sākakchātābbo ti kappiyākappiya-nāmarūpapariccheda-sama-
thavipassanādi bhedo kathāmaggo na kathetābbo. yasmā
pana khīṇāsavo bhikkhu na viṣaṃvādeti, tathārūpassa kathā-
maggassa sāmī hutvā katheti, na itaro, tasmā paṭhama-
pañcakena asekkhenā 'ti paṭikkhipitvā dutiya-pañcake *asek-*
khenā 'ti ādi vuttam. *na atthapaṭisambhidāppatto* ti atṭha-
kathāya paṭisambhidāppatto pabhedagatañāṇappatto na hoti.
na dhammapaṭisambhidāppatto ti pāḷidhamme paṭisambhi-
dāppatto na hoti. *na niruttiapaṭisambhidāppatto* ti vohāra-
niruttiyaṃ paṭisambhidāppatto na hoti. *na paṭibhāna-*
paṭisambhidāppatto ti yāni² paṭibhānasaṅkhātāni atthapaṭi-
sambhidādīni ñāṇāni, tesu paṭisambhidāppatto na hoti.

¹ B2. *omits* āpajjati.

² B2. *inserts* tāni.

yathāvimuttamāṃ cittamāṃ na paccavekkhitā 'ti catunnam phala-vimuttinam vasena yathāvimuttamāṃ cittamāṃ ekūnavīsatisābheda-dāya paccavekkhanāya na paccavekkhitā hoti. sesam sabbattha uttānam evāti.

bhikkhunīvagga-vaṇṇanā niṭṭhitā.

ubbāhikavagge *na atthakusalo* ti na aṭṭhakathākuṭṭho. atthuddhāre cheko na hoti. *na dhammakusalo* ti ācariya-mukhato anuggahitattā pāḷiyam na kusalo, na pāḷisūro. *na niruttikusalo* ti bhāsantaravohārena kusalo. *na byañjanakusalo* ti sithiladhanitādivasena parimaṇḍala-byañjanāropane kusalo na hoti. na akkharapariśuddhe nipuṇo ti attho. *na pubbāpara-kusalo* ti atthapubbāpare dhammapubbāpare niruttipubbāpare byañjanapubbāpare purekathāpacchākathāsu ca na kusalo hoti. *kodhano* ti ādīni yasmā kodhādīhi abhibhūto kāraṇakāraṇam na jānāti vinicchitum na sakkoti, tasmā vuttāni. *pasāretā hoti no sāretā* 'ti mohetā hoti na satiuppādetā. codaka-cuditakānam katham moheti pidahati na sāretī ti attho. sesam ettha ubbāhikavagge uttānam evāti.

ubbāhikavagga-vaṇṇanā niṭṭhitā.

adhikaraṇavūpasamavagge *puggalagaru hoti* ti ayam me upajjhāyo, ayam me ācariyo ti ādīni cintetvā tassa jayam ākaṅkhamāno adhammam dhammo ti dīpeti.....pe..... *saṅgha-garu* hoti ti dhammañ ca vinayañ ca amuñcitvā vinicchinanto saṅghagaru nāma hoti. cīvarādīni gahetvā vinicchinanto āmisagaru nāma hoti. tāni aggahetvā yathā dhammam vinicchinanto saddhammagaru nāma hoti. *pañcahi Upāli ākārehi* ti pañcahi kāraṇehi saṅgho bhijjati, kammena uddesena voharanto anusāvanena salākaggāhenā 'ti. ettha *kammenā* 'ti apalokaṇādīsu catūsu kammesu aññatarena kammena. *uddesenā* 'ti pañcasu pātimokkhuddesasu aññatarena uddesena. *voharanto* ti kathayanto tāhi tāhi upapattīhi adhammam dhammo ti ādīni aṭṭhārasabhedakaravatthūni

dīpento. *anusāvanenā* 'ti nanu tumhe jānātha mayhaṃ uccakulā pabbajitabhāvaṃ bahussutabhāvañ ca, mādiso nāma uddhammaṃ ubbinayaṃ satthusāsaṇaṃ gāheyyā 'ti cittaṃ pi uppādetuṃ tumhākaṃ yuttaṃ. kiṃ mayhaṃ avīci nīluppalavanam iva sītaḷo, kiṃ ahaṃ apāyato na bhāyāmī ti ādinā nayena kaṇṇamūle vacībhedaṃ katvā anusāvanena. *salākaggāhenā* 'ti evaṃ anusāvetvā tesam cittaṃ upatthambhetvā anivattidhamme katvā gaṇhatha imaṃ salākaṃ ti salākaggāhena. ettha ca kammaṃ eva uddeso vā pamāṇaṃ. vohārānusāvana-salākaggāhā pana pubbabhāgā. aṭṭhārasa vatthudīpanavasena hi voharante tattha rucijananatthaṃ anusāvetvā salākāya gāhitāya pi abhinno va hoti saṅgho. yathā pana evaṃ cattāro vā atireke vā salākaṃ gāhetvā āveṇikaṃ kammaṃ vā uddesaṃ vā karoti, tadā saṅgho bhinno nāma hoti. iti yaṃ Saṅghabhedakkhandhaka-vaṇṇanāyaṃ avocumha evaṃ aṭṭhārasasu vatthūsu yaṃ kiñci ekam pi vatthuṃ dīpetvā tena tena kāraṇena idaṃ gaṇhatha, idaṃ rocethā 'ti saññāpetvā salākaṃ gāhetvā viṣuṃ saṅghakamme kate saṅgho bhinno hoti. Parivāre pana pañcahi Upāli ākārehi saṅgho bhijjati ti ādi vuttaṃ, tassa iminā idha vuttena saṅghabhedalakkhaṇena atthato nānākaraṇaṃ n' atthi. taṃ pan' assa nānākaraṇābhāvaṃ tatth' eva pakāsayissāmā 'ti, svāyaṃ pakāsito hoti. *paññatt' etan* ti paññattaṃ etaṃ. kva paññattaṃ, Vattakkhandhake. tatra hi cuddasa khandhakavattāni paññattāni. ten' āha *paññatt' etaṃ Upāli mayā āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ āgantukavattan* ti ādi. evaṃ pi kho Upāli saṅgharāji hoti no ca saṅghabhedo ti ettāvatā hi saṅgharāji-mattam eva hoti, na tāva saṅghabhedo. anupubbena pana ayaṃ saṅgharāji vaḍḍhamānā saṅghabhedāya saṅvattati ti attho. *yathārattan* ti rattiparimāṇānurūpaṃ, yathā theran ti attho. *āveṇikabhāvaṃ karitvā* 'ti viṣuṃ vavatthānaṃ karitvā. *kammākammāni karontī* ti aparāparaṃ saṅghakammaṃ upādāya khuddakāni c' eva mahantāni ca kammāni karontī. sesam etthāpi adhikaraṇavūpasamavagge uttānaṃ eva.

saṅghabhedavaggadvaye *vinidhāya diṭṭhiṃ kammaṇā* 'ti tesu ādhammādisu adhammādayo ete 'ti evaṃ diṭṭhiko va hutvā taṃ diṭṭhiṃ vinidhāya te dhammādivasena dīpetvā visuṃ kammaṃ karoti. iti yaṃ vinidhāya diṭṭhiṃ kammaṃ karoti, tena evaṃ katena vinidhāya diṭṭhiṃ kammaṇa saddhiṃ pañcaṅgāni honti. *imehi kho Upāli pañcah' aṅgehī* ti ayam ekasmiṃ pañcake atthayojanā. etena nayena sabba-pañcakāni veditabbāni. etthāpi ca vohārādi aṅgattayaṃ pubbabhāgavasen' eva vuttaṃ, kammuddesavasena pana atekicchatā veditabbā. sesaṃ sabbattha uttānam eva. na h' ettha kiñci atthi yaṃ pubbe avuttanayaṃ.

āvāsikavagge *yathābhataṃ nikkhitto* ti yathā āharitvā ṭhapito. *vinayabyākaraṇā* 'ti vinayapañhe viśajjanā. *pariṇāmetī* ti niyāmeti katheti. sesaṃ uttānam eva. kathinatthāravagge *otamasiko* ti andhakāragato. tañ hi vandantassa mañcapādādisu pi nalāṭaṃ paṭihaññeyya. *asamannāharanto* ti kiccayapasutattā vandanaṃ asaman-nāharanto. *sutto* ti niddaṃ akkanto. *ekāvatto* ti ekako āvatto sapattapakke ṭhito verī visabhāgapuggalo vuccati, ayaṃ avandiyo. ayañ hi vandiyamāno pādena pi pahareyya. *aññavihito* ti aññaṃ cintayamāno. *khādanto* ti piṭṭhakhaj-jakādīni khādanto. uccārañ ca passāvañ ca karonto anokā-sagatatattā avandiyo. *ukkhittako* ti tividhena ukkhepanīya-kammaṇa ukkhittako avandiyo. tajjanīyādikammakatā pana cattāro vanditabbā. uposatha-pavāraṇāpi tehi saddhiṃ labbhanti. ādito paṭṭhāya ca vuttesu avandiyesu naggāñ ca ukkhittakañ ca vandantass' eva āpatti. itaresaṃ pana asārappaṭṭhena antarā vuttakāraṇena ca vandanaṃ paṭikkhittā. ito paraṃ pacchā upasampannādayo dasa pi āpattivatthubhāven' eva avandiyā. te vandantassa hi niyamen' eva āpatti. iti imesu pañcakesu terasa jane vandantassa anāpatti. dvādasannaṃ vandanaṃ āpatti. *ācariyo vandaniyo* ti pabbajjācariyo upasampadācariyo nissayācariyo uddesācariyo ovādācariyo, ayaṃ pañcavidho pi ācariyo vandiyō. sesaṃ sabbattha uttānam eva 'ti.

kathinatthāravagga-vaṇṇanā niṭṭhitā.

niṭṭhitā ca Upalipañcaka-vaṇṇanā 'ti.

XVI

Acittako āpajjati ti ādisu sahaseyyādi paṇṇattivajjam asaṅcicca āpajjanto acittako āpajjati. desento *sacittako vuṭṭhāti*. yaṃ kiñci saṅcicca āpajjanto *sacittako āpajjati*, tiṇavatthārakena vuṭṭhahanto *acittako vuṭṭhāti*. pubbe vuttam eva tiṇavatthārakena vuṭṭhahanto *acittako āpajjati acittako vuṭṭhāti*. itaraṃ desento *sacittako āpajjati sacittako vuṭṭhāti*. dhammadānaṃ karomī ti padaso dhammādīni karonto *kusalacitto āpajjati*. buddhānaṃ anusāsaṇaṃ karomī ti udaggacitto desento *kusalacitto vuṭṭhāti*. domanassiko hutvā desento *akusalacitto vuṭṭhāti*. tiṇavatthārakena niddāgato 'va vuṭṭhahanto *abyākatacitto vuṭṭhāti*. bhimsāpanādinī katvā buddhānaṃ sāsanaṃ karomī ti somanassiko desento *akusalacitto āpajjati kusalacitto vuṭṭhāti*. domanassiko 'va desento *akusalacitto vuṭṭhāti*. vuttanayen' eva tiṇavatthārakena vuṭṭhahanto *abyākatacitto vuṭṭhāti*. niddokkanta-samaye sahaḡāraseyyaṃ āpajjanto *abyākatacitto āpajjati*. vuttanayen' eva paṇ' ettha kusalacitto vuṭṭhāti ti ādi veditabbaṃ. *paṭhamapārājikaṃ katihi samuṭṭhānehi* ti ādi pubbe vuttanayattā uttānaṃ eva. *cattāro pārājikā tīhi samuṭṭhānehi* ti ādisu ukkaṭṭhaparicchedato yaṃ yaṃ samuṭṭhānaṃ yassa yassa labbhati, taṃ sabbam vuttam eva hoti.

XVII

kati āpattiyo kāyikā 'ti ādigāthānaṃ vissajjane *cha āpattiyo kāyikā* 'ti antarapeyyāle catutthena āpattisamuṭṭhānena cha āpattiyo āpajjati bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭisevati āpatti pārājikassā 'ti ādinā nayena vutt' āpattiyo. kāyadvāre samuṭṭhitattā hi etā kāyikā 'ti vuccanti. *cha vācasikā* ti tasmaṃ yeva khaṇe antarapeyyāle pañcamena āpattisamuṭṭhānena cha āpattiyo āpajjati bhikkhu pāpiccho icchāpakato ti ādinā nayena vutt' āpattiyo. *chādentassa tisso* ti vajjapaṭicchādikāya bhikkhuniyā pārājikaṃ, bhikkhussa saṅghādisesa-paṭicchādane pācittiyaṃ, attano duṭṭhullāpatti paṭicchādane dukkaṭaṃ. *pañca saṃsagga-*

paccaṃyā 'ti bhikkhuniyā kāyasamṣagge pārājikaṃ, bhikkhuno saṅghādiseso, kāyena kāyapaṭibaddhe thullaccayaṃ, nissaggiyena kāyapaṭibaddhe dukkaṭaṃ, aṅgulipatodake pācittiyaṃ ti imā kāyasamṣaggapaccaṃyā pañc' āpattiyo. *aruṇugge tisso* ti ekaratta-chāratta-sattāha-dasāhā-māsātikamavasena nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, bhikkhuniyā rattivippavāse saṅghādiseso, paṭhamam pi yāmaṃ chādeti dutiyaṃ pi tatiyaṃ pi yāmaṃ chādeti uddhaste¹ aruṇe channā hoti āpatti, yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo ti imā aruṇugge tisso āpattiyo āpajjati. *dve yāvatatīyakā* 'ti ekādasā yāvatatīyakā nāma. paññattivāsena pana dve honti bhikkhūnaṃ yāvatatīyakā bhikkhunīnaṃ yāvatatīyakā 'ti. *ek' ettha aṭṭha vatthukā* 'ti bhikkhunīnaṃ yeva ekā ettha imasmim sāsane aṭṭha vatthukā nāma. *ekena sabbasaṅgaho* ti yassa siyā āpattiyo āvikareyyā 'ti iminā ekena nidānuddesena sabbasikkhāpadānaṃ ca sabbapātimokkhuddesānaṃ ca saṅgaho hoti. *vinayassa dve mūlānī* ti kāyo c'eva vācā ca. *garukā dve vuttā* 'ti pārājika-saṅghādisesā. *dve duṭṭhullacchādanā* 'ti vajjapaṭicchādikāya pārājikaṃ saṅghādisesaṃ paṭicchādakassa pācittiyaṃ ti imā dve duṭṭhullacchādanāpattiyo nāma. *gāmantare catasso* ti bhikkhu bhikkhuniyā saddhim samvidahati dukkaṭaṃ, aññassa gāmassa upacāraṃ okkamati pācittiyaṃ, bhikkhuniyā gāmantaraṃ gacchantiyā parikkhitte gāme paṭhamapāde thullaccayaṃ, dutiyapāde saṅghādiseso, aparikkhittassa paṭhamapāde upacārokkamane thullaccayaṃ, dutiyapāde saṅghādiseso ti imā gāmantare dukkaṭa-pācittiya-thullaccaya saṅghādisesavasena catasso āpattiyo. *catasso nadīpārapaccaṃyā* 'ti bhikkhu bhikkhuniyā saddhim samvidahati dukkaṭaṃ, nāvaṃ abhirūhati pācittiyaṃ, bhikkhuniyā nadīpāraṃ gacchantiyā uttarāṇakāle paṭhamapāde thullaccayaṃ, dutiyapāde saṅghādiseso ti imā catasso. *ekamaṃse thullaccayan* ti manussamaṃse. *nava maṃsesu dukkaṭaṃ* ti sesa akappiya-maṃsesu. *dve vācasikā rattī* ti bhikkhuni rattandhakāre appadipe purisena saddhim hatthapāse ṭhitā

¹ B2. uddhate.

sallapati pācittiyaṃ, hatthapāsaṃ vijahitvā ṭhitā sallapati dukkaṭaṃ. *dve vācasikā divā* 'ti bhikkhunī divā paṭicchanne okāse purisena saddhiṃ hatthapāse ṭhitā sallapati pācittiyaṃ, hattapāsaṃ vijahitvā sallapati dukkaṭaṃ. *dadamānassa tisso* ti marañādhippāyo manussassa viṣaṃ deti so c' etena marati pārājikaṃ, yakkhapetānam deti te ce maranti thullaccayaṃ, tiṛacchānagatassa deti so ce marati pācittiyaṃ, aññātikāya bhikkuniyā cīvaradāne pācittiyaṃ ti evaṃ dadamānassa tisso āpattiyo. *cattāro ca paṭiggahe* ti hatthagāha-veṇiggāhesu saṅghādiseso, mukhena aṅgajātaggahaṇe pārājikaṃ, aññātikāya bhikkhuniyā cīvarapaṭiggahaṇe nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, avassutāya avassutassa hatthato khādaniyabhojanīyaṃ paṭiggaṇhantiyā thullaccayaṃ, evaṃ paṭiggahe cattāro āpattikkhandhā honti. *pañca desanāgāminiyo* ti lahukā pañca. *cha sappatikammā* 'ti pārājikaṃ ṭhapetvā avasesā ek' ettha appatikammā 'ti ekā pārājikāpatti. *vinayagavikā*¹ *dve vuttā* 'ti pārājikañ c' eva saṅghādisesañ ca. *kāyavācasikāni cā* 'ti sabbān' eva sikkhāpadāni kāyavācasikāni. manodvāre paññataṃ eka sikkhāpadam pi n'atthi. *eko vikāle dhaññaraso* ti loṇasuṇṇaraso. ayam eva hi eko dhaññaraso vikāle vaṭṭati. *ekā ñatti catutthena sammūtī* ti bhikkhunovādakasammuti. ayam eva hi ekā ñatti catutthakammena sammuti anuññātā. *pārājikā kāyikā dve* 'ti bhikkūnaṃ methuna-pārājikaṃ bhikkhunīnañ ca kāyasamsagga-pārājikaṃ. *dve saṃvāsabhūmiyo* ti attanā vā attānaṃ samānasamvāsakaṃ karoti, samaggo vā saṅgho ukkhittaṃ osāreti. Kurundiyaṃ pana samāna-samvāsakabhūmi ca nānāsamvāsakabhūmi cā 'ti evaṃ dve saṃvāsabhūmiyo vuttā. *dvinnam ratticchedo* ti pārivāsikassa ca mānattacārikassa ca paññattā. *dvaṅgulā dve* ti dve dvaṅgulapaññattiyo dvaṅgulapabbaparamaṃ ādātabban ti ayam ekā, dvaṅgulā vā dve māsaṃ vā 'ti ayam ekā. *dve attānaṃ vadhitvānā* 'ti bhikkhunī attānaṃ vadhitvā dve āpattiyo āpajjati vadhati rodati āpatti pācittiyassa, vadhati na rodati āpatti dukkaṭassa. *dvīhi saṅgho bhijjati* ti kammena ca salākaggāhena ca.

¹ B2. viṇayagarukā.

dve paṭhamāpattikā 'ti ettha sakale pi vinaye dve paṭhamāpattikā ubhinnaṃ paññattivaseṇa. itarathā pana nava bhikkhūnaṃ nava bhikkhunīnaṃ ti aṭṭhārasa honti. *ñattiyā karaṇā* dve ti dve ñattikiccāni kammaṃ ca kammaṇāpādakā ca. navasu ṭhānesu kammaṃ hoti. dvīsu kammaṇāpādabhāvena tiṭṭhati. *pāṇātipāte* tisso ti anodissa opātaṃ khaṇati manusso marati pārājikaṃ, yakkha-petānaṃ maraṇe thullaccayaṃ, tiracchānagatassa maraṇe pācittiyaṃ ti imā tisso honti. *vācā pārājikā* tayo ti vajjapaṭicchādikāya ukkhittānuvattikāya aṭṭha vatthukāyā 'ti. Kurundiyaṃ pana āṇattiyā adinnādāne manussamarāṇe uttarimanussadhamma-ullapane cā 'ti evaṃ tayo vuttā. *obhāsanā* tayo ti vaccamaḡgaṃ passāvaḡgaṃ ādissa vaṇṇāvaṇṇabhāsaṇe saṅghādiseso, vaccamaḡgaṃ passāvaḡgaṃ ṭhapetvā adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ ādissa vaṇṇāvaṇṇabhāṇaṇe thullaccayaṃ, ubbhakkhakaṃ adhojāṇumaṇḍalaṃ ādissa vaṇṇāvaṇṇabhāṇaṇe dukkaṭaṃ. *sañcarittena* tisso ti paṭiggaṇhati vīmaṃsati paccāharati āpatti saṅghādisesassa, paṭiggaṇhati vīmaṃsati na paccāharati āpatti thullaccayaṃ, paṭiggaṇhati na vīmaṃsati na paccāharati āpatti dukkaṭassā 'ti ime sañcarittena karaṇabhūtena tayo āpattikkhandhā honti. *tayo puggalā na upasampādetabbā* 'ti addhānaḡhino aṅgaḡhino vatthuvipanno ca. tesam nānākaraṇaṃ vuttam eva. api c' ettha yo pattacīvarena aparipūro paripūro ca na yācati, ime pi aṅgaḡhinen' eva saṅgaḡhitā. mātughātakādayo ca karaṇadukkaṭakā ' paṇḍaka-ubhatobyañjana-tiracchānagata-saṅkhātena vatthuvipannen' eva saṅgaḡhitā 'ti veditabbā. esa nayo Kurundiyaṃ vutto. *tayo kammānaṃ saṅgaḡhā* 'ti ñattikappaṇā vippakatapaccattaṃ atītakaraṇaṃ ti. tattha dadeyya kareyyā 'ti ādibhedā ñattikappaṇā. deti karoti ti ādi bhedaṃ vippakatapaccattaṃ. dinnaṃ katan ti ādi bhedaṃ atītakaraṇaṃ nāma 'ti imehi tīhi kammāni saṅgaḡyanti. aparehi pi tīhi kammāni saṅgaḡyanti vatthunā ñattiyā anusāvaṇāyā 'ti. vatthusampannaṃ hi ñattisampannaṃ anusāvaṇasampannaṃ ca kammaṃ nāma hoti. tena vuttaṃ tayo kammānaṃ saṅgaḡhā 'ti. *nāsitaḡkā* tayo nāma

Mettīyaṃ bhikkhuṇiṃ nāsetha, dūsako nāsetabbo, dasah' aṅgehi samannāgato sāmaṇero nāsetabbo, kaṇḍakaṃ samaṇuddesaṃ nāsethā 'ti evaṃ līṅga-saṃvāsa-daṇḍakamma-nāsanavasena tayo nāsitaḥ veditabbā. *tiṇṇaṃ ekavācikaṃ* 'ti anujānāmi bhikkhave dve tayo ekānusāvane kātun ti vacanato tiṇṇaṃ janānaṃ ekupajjhāyena nānācariyena ekānusāvanā vaṭṭati. *adinnādāne tisso* ti pāde vā atirekapāde vā pārājikaṃ. atirekamāsake thullaccayaṃ, māsake vā ūnamāsake vā dukkaṭaṃ. *catasso methunapaccayā* 'ti akkhayite pārājikaṃ, yebhuyyena khayite thullaccayaṃ, vivaṭakate¹ mukhe dukkaṭaṃ, jatumaṭṭhake pācittiyaṃ. *chindantassa tisso* ti vanappatiṃ chindantassa pārājikaṃ, bhūtagāme pācittiyaṃ, aṅgajāte thullaccayaṃ. *pañca chaḍḍitapaccayā* 'ti anodissa viṣaṃ chaḍḍeti sace tena manusso marati pārājikaṃ, yakkha-petesu thullaccayaṃ, tiracchānagate pācittiyaṃ, viṣaṭṭhichaḍḍane saṅghādiseso, sekhiyesu harite uccārapassāvachāḍḍane dukkaṭaṃ, imā chaḍḍitapaccayā pañc' āpattiyo honti. *pācittiyena dukkaṭā katā* 'ti bhikkhunovādakavaggasmim dasasu sikkhāpadesu pācittiyena saddhiṃ dukkaṭā katā evā 'ti attho. *catur' ettha navakā vuttā* 'ti paṭhamasikkhāpadamhi yeva adhammakamme dve, dhammakamme dve 'ti evaṃ cattāro navakā vuttā 'ti attho. *dvinnāṃ cīvarena cā* 'ti bhikkhūnaṃ santike upasampannāya cīvaram dentassa pācittiyaṃ, bhikkhūnaṃ santike upasampannāya dentassa dukkaṭaṃ ti evaṃ dvinnāṃ bhikkhūnaṃ cīvaram dentassa cīvarena karaṇabhūtena āpatti hoti ti attho. *aṭṭha pāṭidesaniyā* 'ti pāḷiyaṃ āgatān' eva. *bhuñjantā āmakadhaññaṇa pācittiyena dukkaṭā katā* 'ti āmakadhaññaṇaṃ viññāpetvā bhuñjantiyā pācittiyena saddhiṃ dukkaṭā katā yeva. *gacchantassa catasso* ti bhikkhuniyā vā mātugāmena vā saddhiṃ saṃvidhāya gacchantassa dukkaṭaṃ, gāmūpacārokkamane pācittiyaṃ, yā bhikkhuni ekā gāmantaram gacchati tassā gāmūpacāram okkamantiyā paṭhamapāde thullaccayaṃ, dutiyapāde saṅghādiseso ti gacchantassa imā catasso āpattiyo honti. *ṭhitassa c' āpi*

¹ B2. vattakate.

tattikā 'ti t̥hitassa pi catasso evā 'ti attho. kathaṃ, bhikkhunī andhakāre vā paṭicchanne vā okāse mittasanthavavasena¹ purisassa hatthapāse tiṭṭhati pācittiyaṃ, hatthapāsaṃ vijahitvā tiṭṭhati dukkaṭaṃ, aruṇuggamanakāle dutiyakāya hatthapāsaṃ vijahantī tiṭṭhati thullaccayaṃ, vijahitvā tiṭṭhati saṅghādiseso ti. *nisinnassa catasso āpattiyo nipannassāpi tattikā* 'ti sace pi hi nisīdati vā nipajjati² vā etāy' eva catasso āpattiyo āpajjati. *pañca pācittiyānī* ti pañca bhesajjāni paṭiggahetvā nānābhājanēsū³ vā ekabhājane vā amissitvā t̥hapitāni honti sattāhātikkame so bhikkhu pañca pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni ekakkhaṇe āpajjati. imaṃ paṭhamamaṃ āpanno imaṃ pacchā 'ti na vattabbo. *nava pācittiyānī* ti yo bhikkhu nava paṇītabhojanāni viññāpetvā tehi saddhiṃ ekato ekaṃ kabaḷaṃ omadditvā mukhe pakkipitvā paragaḷaṃ atikkāmeti, ayaṃ nava pācittiyāni sabbāni nānāvatthukāni ekakkhaṇe āpajjati, imaṃ paṭhamamaṃ āpanno imaṃ pacchā 'ti na vattabbo. *ekavācāya deseyyā* 'ti ahaṃ bhante pañca bhesajjāni paṭiggahetvā sattāhaṃ atikkamitvā pañca āpattiyo āpanno, tā tumhamūle paṭisesemī ti evaṃ ekavācāya deseyya desitā 'va honti. dvīhi tīhi vācāhi kiccaṃ nāma n' atthi. dutiyavissajjane pi ahaṃ bhante nava paṇītabhojanāni viññāpetvā bhuñjitvā nava āpattiyo āpanno, tā tumhamūle paṭidesemī ti vattabbamaṃ. *vatthumaṃ kittetvā* deseyyā 'ti ahaṃ bhante pañca bhesajjāni paṭiggahetvā sattāhaṃ atikkāmesim yathā vatthukaṃ, tā tumhamūle paṭidesemī ti evaṃ vatthumaṃ kittetvā deseyya desitā va honti āpattiyo. āpattiyaṃ nāmaggaḥaṇena kiccaṃ n'atthi. dutiyavissajjane pi ahaṃ bhante nava paṇītabhojanāni viññāpetvā bhutto yathā vatthukaṃ, tā tumhamūle paṭidesemī ti vattabbamaṃ. *yāvatatīyakā tisso* ti ukkhittānuvattikāya pārājikaṃ, bheda-kānuvattakānaṃ Kokālikādīnaṃ saṅghādisesaṃ, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge Caṇḍa-kālikāya ca bhikkhuniyā pācittiyaṃ ti imā yāvatatīyakā tisso āpattiyo. *cha vohārapaccayā* 'ti payuttavācā paccayā

¹ B2. °sandhavavasena.² B2. nippajjati.³ B2. nānabhā°.

cha āpattiyo āpajjati ti attho. katham, ājīvaheṭṭu ājīvakāraṇā pāpiccho icchāpakato asantaṃ abhūtaṃ uttarimaṇussa-dhammaṃ ullapati āpatti pārājikassa. ājīvaheṭṭu ājīvakāraṇā sañcarittaṃ samāpajjati āpatti saṅghādisesassa. ājīvaheṭṭu ājīvakāraṇā yo te vihāre vasati.....pe.....āpatti thullaccayassa. ājīvaheṭṭu ājīvakāraṇā bhikkhu paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjati āpatti pācittiyaṃ. ājīvaheṭṭu ājīvakāraṇā bhikkhuni paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjati āpatti pāṭidesaniyaṃ. ājīvaheṭṭu ājīvakāraṇā sūpaṃ vā odanaṃ vā agilāno attano atthāya viññāpetvā bhuñjati āpatti dukkaṭassa 'ti. *khādan-tassa tisso* ti maṇṣamaṃse thullaccayaṃ, avasesesu akappiyaṃsesu dukkaṭaṃ, bhikkhuniyā lasuṇe pācittiyaṃ. *pañca bhojanapaccayā* 'ti avassutā avassutassa purisassa hatthato bhojanaṃ gahetvā tatth' eva maṇṣamaṃsaṃ lasuṇaṃ attano atthāya viññāpetvā gahitapaṇītabhojanāni avasesaṇ ca akappiya maṃsaṃ pakkipitvā vomissakaṃ omadditvā ajjhohamaṇe saṅghādisesaṃ thullaccayaṃ pācittiyaṃ pāṭidesaniyaṃ dukkaṭaṃ ti imā pañca āpattiyo bhojanapaccayā āpajjati. *pañca ṭhānāni* ti ukkhittānuvattikāya bhikkhuniyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya appaṭinissajjantiyā ñāttiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayaṃ, kammavācāpariyosāne āpatti pārājikassa, saṅghabhedāya parakkamaṇādisu saṅghādiseso, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge pācittiyaṃ ti evaṃ sabbā yāvatatiyakā pañca ṭhānāni gacchanti. *pañcannaṃ* c' eva āpatti ti āpatti nāma pañcannaṃ sahadhammikānaṃ hoti. tattha dvinnaṃ nippariyāyena āpatti yeva. sikkhamāna-sāmaṇerī-sāmaṇerānaṃ pana akappiyattā na vaṭṭati. iminā pariyāyena tesāṃ āpatti na desāpetabbā, dāṇḍakammaṃ pana tesāṃ kātabbaṃ. *pañcannaṃ adhikaraṇena cā* 'ti adhikaraṇaṇ ca pañcannaṃ evā 'ti attho. etesaṃ yeva hi pañcannaṃ pattacīvarādīnaṃ atthāya vinicchayavohāro adhikaraṇaṇ ti vuccati. gihīnaṃ pana aḍḍakammaṃ¹ nāma hoti. *pañcannaṃ vinicchayo hoti* ti pañcannaṃ sahadhammikānaṃ yeva vinicchayo

¹ aḍḍhakammaṃ (?).

nāma hoti. *pañcannaṃ vūpasmena cā* 'ti etesaṃ yeva pañcannaṃ adhikaraṇaṃ vinicchitaṃ, vūpasantaṃ nāma hoti ti attho. *pañcannañ c' eva anāpatti* ti etesaṃ yeva pañcannaṃ anāpatti nāma hoti ti attho. *tīhi thānehi sobhati* ti saṃghādihi tīhi kāraṇehi sobhati. Katavītikkamo hi puggalo sappatīkammaṃ āpattiṃ saṅghamajjhe gaṇamajjhe puggalasantike vā paṭikarivā abbhūṇhasilo pākatiko hoti. tasmā tīhi thānehi sobhanatī ti vuccati. *dve kāyikā rattin* ti bhikkhūnī rattandhakāre purisassa hatthapāse thāna-nisajja-sayanāni kappayamānā pācittiyaṃ, hatthapāsaṃ vijahitvā thānādīni kappayamānā dukkaṭaṇ ti dve kāya-dvārasambhavā āpattiyo rattim āpajjati. *dve kāyikā divā* ti eten' eva upāyena divā paṭicchanne okāse dve āpattiyo āpajjati. *nijjhāyantassa ekā āpatti* ti na ca bhikkhave sāratte na mātugāmaṃsa aṅgaṇātaṃ upanijjhāyitabbam, yo upanijjhāyeyya āpatti dukkaṭassa 'ti nijjhāyantassa ayam ekā āpatti. *ekā piṇḍapātapaccayā* 'ti na ca bhikkhave bhikkhu dāyikāya mukhaṃ oloketabbān ti ettha dukkaṭāpatti. antamaso yāguṃ vā byañjanaṃ vā dentassa sāmaṇerassāpi hi mukhaṃ ullokayato dukkaṭaṃ eva. Kurundiyaṃ pana ekā piṇḍapātapaccayā 'ti bhikkhūnī paripācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjantassa pācittiyaṇ ti vuttaṃ. *aṭṭhānisaṃse sampassan* ti Kosambakakkhandhake vuttānisaṃse. *ukkhittakā tayo vuttā* 'ti āpattiyā adassane appaṭīkammaṃ pāpikāya ca diṭṭhiyā appaṭinissagge 'ti. *tecattālīsa sammāvattanā* 'ti tesam yeva ukkhittakānaṃ ettakesu vattesu vattanā. *pañcaṭṭhāne musāvādo* ti pārājika-saṅghādisesa-thullaccaya-pācittiya-dukkataṣaṅkhāte pañcaṭṭhāne musāvādo gacchati. *cuddasa paraman* ti vuccatī ti dasāha paramādinayena heṭṭhā. vuttaṃ *dvādasā paṭidesanikā* 'ti bhikkhūnaṃ cattāri bhikkhūnīnaṃ aṭṭha. *catunnaṃ desanāya cā* 'ti catunnaṃ accayadesanāyā 'ti attho. katamā pana sā 'ti. Devadattena payojitānaṃ abhimārānaṃ accayadesanā, Anuruddhattherassa upaṭṭhāyikāya accayadesanā, Vaḍḍhassa Licchavino accayadesanā, Vāsabhagāmiyattherassa ukkhepanīyakammaṃ k a t v ā āgatānaṃ bhikkhūnaṃ accayadesanā 'ti ayaṃ catunnaṃ

accayadesanā nāma. *aṭṭhaṅgiko musāvādo* ti pubb' ev' assa
 hoti musā bhaṇissan ti ādiṃ katvā vinidhāya saññan ti
 pariyosānehi aṭṭhahi aṅgehi aṭṭhaṅgiko. *uposathaṅgāni* pi
 pāṇaṃ na hane¹ ti ādinā nayena vuttān' eva. *aṭṭha dūḷeyyaṅ-*
gānī ti idha bhikkhave bhikkhu sotā ca hoti sāveta cā 'ti
 ādinā nayena Saṅghabhedake vuttāni. *aṭṭha titthiyavattāni*
 Mahākhandhake vuttāni. *aṭṭha vācikā upasampadā* ti bhikkhu-
 nīnaṃ upasampadaṃ sandhāya vuttaṃ. *aṭṭhannaṃ pac-*
cutṭhātabban ti bhattagge aṭṭhannaṃ bhikkhunīnaṃ itarāhi
 paccutṭhāya āsanaṃ dātabbaṃ. *bhikkhunovādako aṭṭhahī*
 ti aṭṭhah' aṅgehi samānāgato bhikkhu bhikkhunovādako²
 sammannitabbo. *ekassa chejjan* ti gāthāya navasu janesu yo
 salākaṃ gāhetvā saṅghaṃ bhindati, tass' eva chejjaṃ hoti
 Devadatto viya pārājikaṃ āpajjati. bhedakānūvattakānaṃ
catunnaṃ thullaccayaṃ Kokālikādīnaṃ viya. dhammavādī-
 naṃ *catunnaṃ anāpatti*. imā pana āpattiyo ca sabbesaṃ
 ekavatthukā saṅghabhedavatthukā eva. *nava āghātavatthūnī*
 ti gāthāya *navahī* ti navahi bhikkhūhi *saṅgho bhijjati*.
ñattiyā karaṇā navā 'ti ñattiyā kātābbāni kammāni navā 'ti
 attho. sesaṃ uttānaṃ eva. *dasa puggalā nābhivādetabbā* 'ti
 Senāsanakkhandhake vuttā dasa janā. *añjalisāmicena cā* 'ti
 samicikammena saddhiṃ añjali ca tesāṃ na kātābbā. n' eva
 pāṇiyā³ puccha na tālavaṇṭaggahaṇādi Khandhakavattaṃ
 tesāṃ dassetabbāṃ. na añjalipaggaṇhitabbo ti attho.
dasannaṃ dukkataṃ ti tesāṃ yeva dasannaṃ evaṃ karontassa
 dukkaṭaṃ hoti. *dasa cīvaradhāraṇā* 'ti dasa divasāni
 atirekacīvarassa dhāraṇā anuññātā 'ti attho. *pañcannaṃ*
*vassaṃ vutthānaṃ*⁴ *dātabbaṃ* idha cīvaran ti pañcannaṃ
 sahadhammikānaṃ sammukhā 'va dātabbaṃ. *sattannaṃ*
sante 'ti disāpakkanta-ummattaka-khittacitta-vedanaṭṭānaṃ
 tiṇṇaṇ ca ukkhittakānan ti imesaṃ sattannaṃ bhante patirūpe
 gāhake parammukhāpi dātabbaṃ. *soḷasannaṃ na dātabban*
 ti sesānaṃ Cīvarakkhandhake vuttānaṃ paṇḍakādīnaṃ
 soḷasannaṃ na dātabbaṃ. *kati sataṃ rattisataṃ āpattiyo*

¹ B2. haṇe.² B2. bhikkhunī ovādako.³ B2. pāṇiya.⁴ B2. vutthānaṃ.

chādayitvānā 'ti kati sataṃ āpattiyo rattisataṃ chādayitvāna. *dasasataṃ rattisataṃ āpattiyo chādayitvānā* 'ti dasasataṃ āpattiyo rattisataṃ chādayitvāna. ayañ h'ettha saṅkhepattho. yo divase divase sataṃ sataṃ saṅghādisesāpattiyo āpajjitvā dasa dasa divase paṭicchādeti, tena rattisataṃ āpattisahassaṃ paṭicchāditam hoti. so sabbāvatā āpattiyo dasāhapāṭicchannā 'ti parivāsaṃ yācitvā dasa rattiyo vasitvā 'va mucceyya pārivāsiko ti. *dvādasa kammadosā vuttā* 'ti apalokanakammaṃ adhammena vaggam, adhammena samaggam, dhammena vaggam. tathā ñattikammañattidutiya-kamma-ñatticatutthakammāni pī ti evaṃ ekekaṣmiṃ kamme tayo tayo katvā dvādasa kammadosā vuttā. *catasso kammāsampattiyo* ti apalokanakammaṃ dhammena samaggam, tathā sesāni pī ti evaṃ catasso kammāsampattiyo vuttā. *cha kammāni* ti adhammena vaggakammaṃ adhammena samaggakammaṃ dhammapatirūpakena vaggakammaṃ dhammapatirūpakena samaggakammaṃ dhammena vaggakammaṃ dhammena samaggakamman ti evaṃ cha kammāni vuttāni. *ek' ettha dhammikā katā* 'ti ekaṃ dhammena samaggakammam ev' ettha dhammikaṃ katan ti attho. dutiya-gāthāvissajjane pi etad eva dhammikaṃ. *yaṃ desitā* 'ti yāni desitāni vuttāni pakāsitāni. *anantajinenā* 'ti ādisu pariyanta-paricchedabhāva-rahitattā anantaṃ vuccati nibbānaṃ. taṃ bhagavatā rañṇā sapattagaṇaṃ abhimadditvā rajjaṃ viya kilesagaṇaṃ abhimadditvā jitaṃ vijitaṃ adhigataṃ sampattaṃ, tasmā bhagavā anantajino ti vuccati. sveva iṭṭhāniṭṭhesu nibbikāratāya tādi. vikkhambhana-tadaṅga-samuccheda-paṭippassaddhi-nissaraṇa-vivekasaṅkhātaṃ vivekapañcakaṃ addasā 'ti vivekadassī. tena anantajinena tādinaṃ *vivekadassinā* yāni *āpattikkhandhāni* desitāni vuttāni, *ek' ettha sammati vinā samathehi* ti ayam ettha padasambandho. yāni satthāro satta āpattikkhandhāni desitāni, tattha ekāpi āpatti vinā samathehi na sammati, atha kho cha samathā cattāri adhikaraṇāni ti sabbe p'ime dhammā sammukhāvinayena sammanti samāyogaṃ gacchanti. ettha pana eko sammukhāvinayo 'va vinā samathehi sammati samathabhā-

vaṃ gacchati. na hi tassa aññena samathena vinā anipphatti
 nāma atthi. tena vuttaṃ ek' ettha sammati vinā samathehī
 ti. iminā tāva adhippāyena aṭṭhakathāsu attho vutto.
 mayam pana vinā 'ti nipātassa paṭisedhanamattam attham
 gāhetvā ek' ettha sammati vinā samathehī ti etesu sattasu
 apattikkhandhesu eko pārājikāpattikkhandho vinā samathehī
 sammati ti etam attham roceyyāma. vuttam pi c'etaṃ yā
 sa āpatti anavasesā, sā āpatti na katamena adhikaraṇena
 kātamamhi ṭhāne na katamena samathena sammati ti.
cha ūnadiyaḍḍhasatā 'ti idha Upāli bhikkhu adhammaṃ
 dhammo ti dīpeti, tasmim adhammadiṭṭhibhede adhamma-
 diṭṭhi, tasmim dhammadiṭṭhibhede dhammadiṭṭhi, tasmim
 adhammadiṭṭhibhede vematiko, tasmim dhammadiṭṭhibhede
 adhammadiṭṭhi, tasmim dhammadiṭṭhibhede vematiko,
 tasmim vematikabhede adhammadiṭṭhi, tasmim vemati-
 kabhede dhammadiṭṭhi, tasmim vematikabhede vematiko
 ti evaṃ yāni aṭṭhārasannaṃ bhedakaravatthūnaṃ vasena
 aṭṭhārasa aṭṭhakāni Saṅghabhedakkhandhake vuttāni.
 tesam vasena cha ūnadiyaḍḍhasataṃ āpāyikā veditabbā.
aṭṭhārasa anāpāyikā 'ti idha Upāli bhikkhu adhammaṃ
 dhammo ti dīpeti, tasmim dhammadiṭṭhibhede
 dhammadiṭṭhim avinidhāya diṭṭhim avinidhāya khantiṃ
 avinidhāya ruciṃ avinidhāya bhāvaṃ anusāveti salākaṃ
 gāheti ayaṃ dhammo ayaṃ vinayo idaṃ satthusāsanaṃ
 imaṃ gaṇhatha imaṃ rocethā 'ti. ayam pi kho Upāli
 saṅghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappatṭho na
 atekiccho ti evaṃ ekekaṃ vattusmiṃ ekekaṃ katvā
 Saṅghabhedakkhandhakāvasāne vuttā aṭṭhārasa janā.
 aṭṭhārasaaṭṭhakā¹ chaūnadiyaḍḍhasatavissajjane vuttāyeva.
Kati kammānī ti ādīnaṃ sabbagāthānaṃ vissajjanaṃ
 uttānaṃ evā 'ti.

dutiyagāthāsaṅgaṇika-vaṇṇanā niṭṭhitā.

¹ B2. aṭṭharasaṭṭhakā.

XVIII

Sedamocanagāthāsu *asamvāso* ti uposatha-pavāraṇādinā samvāsenā *asamvāso*. . *sambhogo ekacco tahiṃ na labbhati* ti akappiyasambhogo na labbhati. nhāpana-bhojanādi-paṭijaggaṇaṃ pana mātara yeva kātuṃ labbhati. *avip̐pavāsenā anāpatti* ti sahaḡāraseyyāya anāpatti. *pañhā-m-esā kusalehi cintitā* 'ti esā pañhā kusalehi paṇḍitehi cintitā. assā vissajjanaṃ dāraakamātuyā bhikkhuniyā veditabbaṃ. tassā hi puttaṃ sandhāy' etaṃ vuttan ti. avissajjitaḡāthā garubhaṇḍaṃ sandhāya vuttā. attho paṇ' assā garubhaṇḍa-vinicchaye vutto yeva. *dasa puggale na vadāmi* ti Senāsana-kkhandhake vutte dasa puggale na vadāmi. *ekādasā vivajjiyā* 'ti ye Mahākkhandhake ekādasā vivajjaniya puggalā vuttā, te pi na vadāmi. ayaṃ pañhā naggama bhikkhuṃ sandhāya vuttā. *kathaṃ nu sikkhāya asādhāraṇo* ti pañhā nahāpita-pubbakaṃ bhikkhuṃ sandhāya vuttā. ayaṇ hi khura-bhaṇḍaṃ¹ pariharituṃ na labhati, añṇe labhanti, tasmā sikkhāya asādhāraṇo taṃ puggalaṃ katamaṃ vadanti buddhā 'ti ayaṃ pañhā nimmita-buddhaṃ sandhāya vuttā. *adho nābhi vivajjiyā* 'ti adho nābhiṃ vivajjetvā ayaṃ pañhā yaṇ taṃ asisakaṃ kabandhaṃ yassa ure akkhini c' eva mukhaṇ ca hoti, taṃ sandhāya vuttā. *bhikkhu saññācikaṃ kuṭin* ti ayaṃ pañhā tiṇacchādanaṃ kuṭiṃ sandhāya vuttā. dutiyapañhā sabbamattikāmayamaṃ kuṭiṃ sandhāya vuttā. *āpajjeyya garukaṃ chejjavatthun* ti ayaṃ pañhā vajjapaṭicchādikaṃ bhikkhuṇiṃ sandhāya vuttā. dutiyapañhā paṇḍakādayo abhabbapuggale sandhāya vuttā. ekādasā pi hi te gihibhāve yeva pārājikaṃ patta. *vācā* 'ti vācāya anālapanto. *giraṃ*² *no ca pare bhaṇeyyā* 'ti iti ime sossanti ti para-puggale sandhāya saddama pi na nicchāreyya. ayaṃ pañhā santiṃ āpattiṃ n' āvikareyya sampajāna-musāvādassa hoti ti imaṃ musāvādaṃ sandhāya vuttā. tassa hi bhikkhuno adhammikāya paṭiññāya tuṇhībhuṭassa nisinnassa manodvāre āpatti nāma n' atthi. yasmā pana āvikātabbaṃ na āvikāhi.

¹ B2. khōra°.² B2. gīraṃ.

ten' assa vacīdvāre akriyato ayam āpatti samuṭṭhāti ti veditabbā. *saṅghādisesā caturō* ti ayam pañhā aruṇugge vā gāmantara-pariyāpannam nadipāram okkantabhikkhunim sandhāya vuttā. sā hi sakagāmato paccūsasamaye nikkhamitvā aruṇuggamanakāle vuttappakāram nadipāram okkantamattā 'va rattivippavāsagāmantara-nadipāra-gaṇhamhā ohīyana-lakkhaṇena ekappahāren' eva caturō saṅghādisese āpajjati. *siyā āpattiyo nānā* 'ti ayam pañhā ekato upasampannā dve bhikkhuniyo sandhāya vuttā. tāsu hi bhikkhūnam santike ekato upasampannāya hatthato gaṇhantassa pācittiyam. bhikkhunīnam santike ekato upasampannāya hatthato gaṇhantassa dukkaṭam. *caturō janā samvidhāyā* 'ti ācariyo ca tayo ca antevāsikā cha māsakam bhaṇḍam avahariṃsu ācariyassa sāhatthikā tayo māsakā, āṇattiyāpi tayo 'va tasmā thullaccayam āpajjati, itaresam sāhatthiko ekeko, āṇattikā pañcā 'ti tasmā pārājikam āpajjiṃsu. ayam ettha saṅkhepo. vitthāro pana adinnādāna-pārājike samvidhāvahāra-vaṇṇanāyam vutto. *chiddam tasmim ghare n' atthi* ti ayam pañhā dussakuṭiādini santhatapeyyālaṇ ca sandhāya vuttā. *telaṃ madhu phānitan* ti gāthā liṅgaparivattam sandhāya vuttā. *nissaggiyenā* 'ti gāthā pariṇāmanam sandhāya vuttā. yo hi saṅghassa pariṇata-lābhato ekam cīvaram attano, ekam aññassā 'ti dve cīvarāni ekam mayham, ekam tassa dehī ti ekapayogena pariṇāmeti, so nissaggiyapācittiyaṇ c' eva suddhikapācittiyaṇ ca ekato āpajjati. *kammaṇ ca taṃ kuppeyya vaggapaccayā* 'ti ayam pañhā dvādasā yojanappamāṇesu Bārāṇasīādīsu nagaresu gāmasīmam sandhāya vuttā. *padavītihāramattenā* 'ti gāthā saṅcarittam sandhāya vuttā. attho pi c' assa saṅcarittavaṇṇanāyam eva vutto. *sabbāni tāni nissaggiyāni* ti ayam pañhā aññātikāya bhikkhuniyā dhovāpanam sandhāya vuttā. sace hi tiṇṇam pi cīvarānam kāka-uhanam¹ vā kaddamamakkhitam vā kaṇṇam gahetvā bhikkhunī udakena dhovati bhikkhussa kāyagatān' eva nissaggiyāni honti. *saraṇagamanam pi na ca tassa atthi* ti saraṇagamana-upasampadā pi n' atthi. ayam

¹ or kāka-ūhanam.

pana pañhā Mahāpajātiyā upasampadam sandhāya vuttā.
haneyya anariyaṃ mando ti tañ hi itthiṃ vā purisaṃ vā
 anariyaṃ haneyya. ayaṃ pañhā līṅgaparivattena itthi-
 bhūtaṃ pitaraṃ purisabhūtañ ca mātaraṃ sandhāya vuttā.
na tenānantaraṃ phuse ti ayaṃ pañhā Migasiṅgatāpasa-
 Sihakumārādīnaṃ viya tiracchānamātāpitaro sandhāya vuttā.
acodayitvā 'ti gāthā dūten' upasampadam sandhāya vuttā.
codayitvā 'ti gāthā paṇḍakādīnaṃ upasampadam sandhāya
 vuttā. Kurundiyaṃ pana paṭhamagāthā aṭṭhasammukhā
 kammāni, dutiyā anāpattikassa kammaṃ sandhāya vuttā 'ti
 āgataṃ. *chindantassa āpattī* ti vanappatiṃ chindantassa
 pārājikaṃ, tiṇalatādiṃ chindantassa pācittiyaṃ, aṅgajātaṃ
 chindantassa thullaccayaṃ. *chindantassa anāpattī* ti kese ca
 nakhe ca chindantassa anāpatti. *chādentassa āpattī* ti attano
 āpattiṃ chādentassa aññesaṃ vā āpattiṃ. *chādentassa*
anāpattī ti gehādīni chādentassa anāpatti. *saccaṃ bhaṇanto*
 ti gāthāya sikharaṇī ti ubhatobyañjanā 'sī ti saccaṃ bhaṇan-
 to garukaṃ āpajjati. sampajānamusāvāde pana *musā bhā-*
sato lahukāpatti hoti. abhūtārocane *musā bhaṇanto garukaṃ*
 āpajjati. bhūtārocane saccaṃ bhāsato lahukāpatti hoti ti.
adhiṭṭhitan ti gāthā nissaggiyacīvaraṃ anissajjitvā paribhuñ-
 jantaṃ sandhāya vuttā. *atthaṅgate sūriye* 'ti gāthā roman-
 thakaṃ sandhāya vuttā. *na rattacitto* ti gāthāya ayaṃ attho,
 rattacitto methunadhamma-pārājikaṃ āpajjati. *theyyacitto*
 adinnādāna-pārājikaṃ. *paraṃ maraṇāya* cetento manussa-
 viggaha-pārājikaṃ. saṅghabhedako pana na rattacitto na
 ca pana theyyacitto na cāpi so paraṃ maraṇāya cetayi.
salākaṃ pan' assa dentassa hoti chejjaṃ pārājikaṃ hoti.
salākaṃ paṭiggaṇhantassa bheda-kānuvattakassa *thullaccayaṃ*.
gaccheyya addhayaḥojanan ti ayaṃ pañhā suppatiṭṭhitani-grodha-
 sadisaṃ ekakulassa rukkhamūlaṃ sandhāya vuttā. *kāyikāni*
 ti ayaṃ gāthā sambahulānaṃ itthīnaṃ kese vā aṅguliyo vā
 ekato gaṇhantaṃ sandhāya vuttā. *vācasikāni* ti ayaṃ gāthā
 sabbā tumhe sikharaṇiyo ti ādinā nayena duṭṭhullabhāṇiṃ
 sandhāya vuttā. *tiss' itthiyo methunaṃ taṃ na seve* ti
 tisso itthiyo vuttā. tāsu pi yaṃ taṃ methunaṃ nāma taṃ

na sevati. *tayo purise* 'ti tayo purise pi upagantvā methunaṃ na sevati. *tayo ca anariyapañḍake* 'ti ubhatobyañjanasaṅkhāte tayo anariye¹ tayo ca paṇḍake 'ti ime pi cha jane upagantvā methunaṃ na sevati. *na c'ācare methunaṃ byañjanasmin* ti anuloma-pārājikavasena pi methunaṃ n' ācarati. *chejjaṃ siyā methunadhamma-paccayā* ti siyā methunadhammapaccayā pārājikan ti. ayaṃ pañhā aṭṭhavatthukaṃ sandhāya vuttā. tassā hi methunadhammassa pubbabhāgaṃ kāyasamsaggaṃ āpajjitum vāyamantiyā methunadhamma-paccayā chejjaṃ hoti. *mātaraṃ cīvaran* ti ayaṃ gāthā piṭṭhiyasamaye vassikasāṭikatthaṃ satuppādakaraṇaṃ sandhāya vuttā. vinicchayo pan' assā vassikasāṭika-sikkhāpada-vaṇṇanāyam eva vutto. *kuddho ārādhako hoti* ti gāthā titthiyavattaṃ sandhāya vuttā. titthiyo hi vattaṃ pūrayamāno titthiyānaṃ vaṇṇe bhañṇamāne kuddho ārādhako hoti. vatthuttayassa vaṇṇe bhañṇamāne kuddho gārayho hoti ti tatth' ev' assā vitthāro vutto. dutiya-gāthāpi tam eva sandhāya vuttā. *saṅghādisesan* ti ādi gāthā yā bhikkhunī avassutā 'va avassutassa purisassa hatthato piṇḍapātaṃ gahetvā manussamaṃsa-lasūna-paṇitabhojanasesaakkappiyamaṃsehi saddhiṃ omadditvā ajjhoharati, tam sandhāya vuttā. *eko upasampanno eko anupasampanno* ti gāthā ākāśagataṃ sandhāya vuttā. sace hi dvīsu sāmaṇeresu eko iddhiyā kesaggamattam pi pathaviṃ muñcitvā nisinno hoti, so anupasampanno nāma hoti, saṅghenāpi ākāse nisīditvā bhūmigatassa kammaṃ na kātabbaṃ. sace karoti kuppati. *akappakatan* ti gāthā acchinnacīvarakaṃ bhikkhuṃ sandhāya vuttā. tasmīṃ yeva c'assā sikkhāpade vitthārena vinicchayo pi vutto. *na deti na paṭiggaṇhāti* ti nāpi uyyojitā deti na uyyojitā tassa hatthato gaṇhāti. *paṭiggaho tena na vijjati* ti ten' eva kāraṇena uyyojitāya hatthato uyyojitāya paṭiggaho na vijjati. *āpajjati garukan* ti evaṃ sante pi avassutassa hatthato piṇḍapātaggaḥaṇe uyyojentī saṅghādisēsāpattim āpajjati. *tañ ca paribhogapaccayā* 'ti tañ ca pana āpattim āpajjamānā tassā uyyojitāya paribhoga-paccayā

¹ B2. na ariye.

āpajjati. tassā hi bhojanapariyosāne uyyojitāya saṅghādiseso hoti ti. dutiyagāthā tassā yeva udakadantaponag-gahaṇe uyyojanaṃ sandhāya vuttā. *na bhikkhunī no ca phuseyya vajjan* ti sattarasakesu hi aññataraṃ āpattiṃ āpajjitvā anādariyena chādayamānāpi bhikkhunī chādanapaccayā vajjaṃ na phusati, aññaṃ navamaṃ āpattiṃ n'āpajjati. paṭicchannāya vā appaṭicchannāya vā āpattiyā pakkhamānattam eva labhati. ayaṃ pana bhikkhunī pi na hoti, sāvasesaṃ ca garukaṃ āpajjitvā chādetvā vajjaṃ na phusati. *pañhā-m-esā kusalehi cintitā* 'ti ayaṃ kira pañhā ukkhittakaṃ bhikkhuṃ sandhāya vuttā. tena hi saddhiṃ vinayakammaṃ n'atthi, tasmā so saṅghādisesaṃ āpajjitvā chādento 'va na phusati ti.

sedamocanagāthā-vaṇṇanā niṭṭhitā.

XIX

Kammavagge catunnaṃ kammānaṃ nānākaraṇaṃ samathakkhandhake vuttam eva. kiñcāpi vuttaṃ, atha kho ayaṃ kammavinicchayo nāma ādito paṭṭhāya vuccamāno pākaṭo hoti, tasmā ādito paṭṭhāy' ev' ettha vattabbaṃ vadissāma. *cattārī* ti kammānaṃ gaṇanaparicchedavacanamaṃ etaṃ. *kammānī* ti paricchinnakamma-dassanaṃ. *apalokanakammaṃ* nāma sīmaṭṭhakasaṅghaṃ sodhetvā chandārahānaṃ chandaṃ āharitvā samaggassa saṅghassa anumatiyā tikkhatuṃ sāvetaṃ kattabbaṃ kammaṃ. *ñattikammaṃ* nāma vuttanayen' eva samaggassa saṅghassa anumatiyā ekāya ñattiyā kattabbaṃ kammaṃ. *ñattidutiyakammaṃ* nāma vuttanayen' eva samaggassa saṅghassa anumatiyā ekāya ñattiyā ekāya ca anusāvanāyā 'ti evaṃ ñattidutiyāya anusāvanāya kattabbaṃ kammaṃ. *ñatticatutthakammaṃ* nāma vuttanayen' eva samaggassa saṅghassa anumatiyā ekāya ñattiyā tīhi ca anusāvanāhi ti evaṃ ñatticatutthāhi tīhi anusāvanāhi kattabbaṃ kammaṃ. tattha apalokanakammaṃ apaloketvā va kātabbaṃ, ñattikammādivasena na kātabbaṃ. ñattikammam pi ekaṃ ñattiṃ ṭhapetvā 'va kātabbaṃ,

apalokanakammādivasena na kātabbam. ñattidutiyakam-
 maṃ pana apaloketvā kātabbam pi atthi akātabbam pi atthi.
 tattha sīmāsammuti sīmāsamūhanam kathinadānam kathi-
 nuddhāro kuṭivatthudesanā vihāravatthudesanā 'ti imāni cha
 kammāni garukāni apaloketvā kātum na vaṭṭanti, ñattidutiya-
 kammavācam sāvetvā 'va kātabbāni. avasesā terasa sam-
 mutiyo senāsanaggāhaka-matakacīvaradānādi sammutiyo cā
 'ti etāni lahukakammāni apaloketvāpi kātum vaṭṭanti,
 ñattikamma-ñatticatutthakammavasena pana na kātabbam
 eva. ñatticatutthakammavasena kariyamānam daḥharam
 hoti, tasmā kātabban ti ekacce vadanti. evaṃ pana sati
 kammasaṅkaro hohi, tasmā na kātabban ti paṭikkhittam
 eva. sace pana akkharaparihīnam vā padaparihīnam vā
 duruttapadam vā hoti, tassa sodhanattham punappunam
 vatthum vaṭṭati. idam akuppakammasa daḥhikammaṃ
 hoti, kuppakamme kammaṃ hutvā tiṭṭhati. ñatticatuttha-
 kammaṃ ñatti ca tisso ca kammavācāyo sāvetvā va kātabbam
 apalokanakammādivasena na kātabbam. *pañcah' ākārehi
 vipajjanti* ti pañcahi kāraṇehi vipajjanti. *sammukhā karaṇī-
 yaṃ kammaṃ asammukhā karoti vatthuvipannaṃ adhamma-
 kamman* ti ettha atthi kammaṃ sammukhā karaṇīyaṃ, atthi
 asammukhā karaṇīyaṃ. tattha asammukhā karaṇīyaṃ
 nāma dūten' upasampadā pattanikkujjanaṃ pattukkujjanaṃ,
 ummattakassa bhikkhuno ummattakasammuti, sekkhānam
 kulānam sekkhasammuti, Channassa bhikkhuno brahmadāṇḍo
 Devadattassa pakāsaṇīyakammaṃ appasādaṇīyaṃ dassen-
 tassa bhikkhuno bhikkhunisaṅghena kātabbam avandaniya-
 kamman ti aṭṭhavidham hoti. tam sabbhm tattha tattha
 vuttanayen' eva veditabbam. idam aṭṭhavidham pi kam-
 maṃ asammukhā katam hoti akuppaṃ. sesāni sabbakam-
 māni sammukhā eva kātabbāni. saṅghasammukhatā dham-
 masammukhatā vinayasammukhatā puggalasammukhatā 'ti
 imaṃ catubbidham sammukhā vinayaṃ upanetvā 'va kā-
 tabbāni. evaṃ katāni hi sukatāni honti. evaṃ akatāni pan'
 etāni imaṃ sammukhā vinayaṃ saṅkhātam vatthum vinā
 katattā vatthuvipannāni nāma honti. tena vuttam

sammukhā karaṇīyaṃ kammaṃ asammukhā karoti vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ ti. paṭipucchākaraṇīyādisu pi paṭipucchādikaraṇaṃ eva vatthu. taṃ vatthum vinā katattā tesam pi vatthuvipannatā veditabbā. idaṃ pan ettha vacanatthamattaṃ. *paṭipucchākaraṇīyaṃ appaṭipucchā karoti* ti pucchitvā codetvā sāretvā kātabbaṃ apucchitvā acodetvā asāretvā karoti. *paṭiññāya karaṇīyaṃ appaṭiññāya karoti* ti paṭiññaṃ āropetvā yathā dinnāya paṭiññāya kātabbaṃ appaṭiññāya karontassa vippalapantassa balakārena karoti. *sativinayārahassā* 'ti Dabbamallaputtattherasadisassa khīṇasavassa. *amūḷhavinayārahassā* 'ti Gagga-bhikkhu-sadisassa ummattakassa. *tassapāpiyasikākammārahassā* 'ti Upavāḷabhikkhu-sadisassa ussannapāpassa. esa nayo sabbattha. *anuposathe uposathaṃ karoti* ti anuposathadivase uposathaṃ karoti. uposathadivaso nāma ṭhapetvā kattikamāsaṃ avasesesu ekādasasu māsesu bhinnassa saṅghassa sāmaggīdivaso ca yathāvutta-cātuddasa-panarasā ca. etaṃ tippakāraṃ pi uposathadivasam ṭhapetvā aññasmiṃ divase uposathaṃ karonto anuposathe uposathaṃ karoti nāma. yatra hi pattacīvarādīnaṃ atthāya appamat-takena kāraṇena vivadantā uposathaṃ vā pavāraṇaṃ vā ṭhapenti, tattha tasmīṃ adhikaraṇe vinicchite samaggā jātā 'mhā 'ti antarāsāmaggī uposathaṃ kātum na labhanti. karontehi anuposathe uposatho kato nāma hoti. *appavāraṇāya pavāreti* ti appavāraṇadivase pavāreti. pavāraṇadivaso nāma ekasmiṃ kattikamāse bhinnassa saṅghassa sāmaggīdivaso ca paccukkaḍḍhitvā ṭhapitadivaso ca dve ca puṇṇamāsiyo. evaṃ catubbidham pi pavāraṇadivasam ṭhapetvā aññasmiṃ divase pavārento appavāraṇāya pavāreti nāma. idhāpi appamattakassa vivādassa vūpasame sāmaggī pavāraṇaṃ kātum na labhanti. karontehi appavāraṇāya pavāraṇā katā hoti. api ca ūnavīsativassam vā antimavatthum ajjhāpannapubbaṃ vā ekādasasu vā abhabbapuggalesu aññataram upasampādentassa pi *vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ* hoti. *evaṃ vatthuto kammāni vipajjanti*. ñattito vipattiyaṃ pana *vatthum* ca *parāmasatī* ti yassa upasampa-

dādikammaṃ karoti, taṃ na parāmasati, tassa nāmaṃ na gaṇhāti. suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ Dhammarakkhito āyasmato Buddharakkhitassa upasampadāpekkho ti vattabbe, suṇātu me bhante saṅgho āyasmato Buddharakkhitassa upasampadāpekkho ti vadati, evaṃ vatthum na parāmasati. *saṅghaṃ na parāmasatī* ti saṅghassa nāmaṃ na gaṇhāti. suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ Dhammarakkhito ti vattabbe, suṇātu me bhante ayaṃ Dhammarakkhito ti vadati, evaṃ saṅghaṃ na parāmasati. *puggalaṃ na parāmasatī* ti yo upasampadāpekkhassa upajjhāyo, taṃ na parāmasati, tassa nāmaṃ na gaṇhāti. suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ Dhammarakkhito āyasmato Buddharakkhitassa upasampadāpekkho ti vattabbe, suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ Dhammarakkhito upasampadāpekkho ti vadati, evaṃ puggalaṃ na parāmasati. *ñattiṃ na parāmasatī* ti sabbena sabbam ñattiṃ na parāmasati. ñattidutiyakamme ñattiṃ aṭṭhapetvā dvikkhattum kammavācāya eva anusāvanakammaṃ karoti. ñatticatutthakamme pi ñattiṃ aṭṭhapetvā catukkhattum kammavācāya eva¹ anusāvanakammaṃ karoti. evaṃ ñattiṃ na parāmasati. *pacchā vā ñattiṃ ṭhapetī* ti paṭhamam kammavācāya anusāvanakammaṃ katvā esā ñattī ti vatvā khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evam etaṃ dhārayāmī ti vadati, evaṃ *pacchā ñattiṃ ṭhapeti*. iti *imehi pañcah' ākārehi ñattito kamānni vipajjanti*. anusāvanato vipattiyam pana vatthuādini vuttanayen' eva vedittabbāni. evaṃ pana nesam aparāmasanaṃ hoti. suṇātu me bhante saṅgho ti paṭhamānusāvane dutiyam pi etaṃ atthaṃ vadāmi, tatiyam pi etaṃ atthaṃ vacāmi suṇātu me bhante saṅgho ti dutiya-tatiyānusāvanāsu vā ayaṃ Dhammarakkhito āyasmato Buddharakkhitassa upasampadāpekkho ti vattabbe, suṇātu me bhante saṅgho, āyasmato Buddharakkhitassā 'ti vadanto *vatthum na parāmasati* nāma. suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ Dhammarakkhito ti vattabbe suṇātu me bhante, ayaṃ Dhammarakkhito ti vadanto *saṅghaṃ na parāmasati* nāma. suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ Dhammarak-

¹ B2. evaṃ.

khito āyasmato Buddharakkhitassā 'ti vattabbe, suṇātu me bhante saṅgho, yaṃ Dhammarakkhito upasampadāpekkho ti vadanto *puggalaṃ na parāmasati* nāma. *anusāvanam hāpeti* ti sabbenā sabbaṃ kammavācāya anusāvanam na karoti. ñattidutiyakamme dvikkhattum ñattim eva ṭhapeti. ñatticatutthakamme catukkhattum ñattim eva ṭhapeti, evaṃ anusāvanam hāpeti. yo pi ñattidutiyakamme ekaṃ ñattim ṭhapetvā ekaṃ kammavācam anusāvento akkharam vā chaḍḍeti, padaṃ vā duruttam karoti, ayam pi anusāvanam hāpeti yeva. ñatticatutthakamme pana ekaṃ ñattim ṭhapetvā sakim eva vā dvikkhattum vā kammavācāya anusāvanam karonto pi akkharam vā padaṃ vā chaḍḍento pi duruttam karonto pi anusāvanam hāpeti yevā ti vedittabbo. duruttam karoti ti ettha pana ayam vinicchayo, yo hi aññasmim akkhare vattabbe aññam vadati, ayam duruttam karoti nāma. tasmā kammavācam karontena bhikkhunā, yāyam :

sithilaṃ dhanitaṃ ca dīgharassaṃ,
garukaṃ lahukaṃ ca niggahitaṃ
sambandhaṃ vavatthitaṃ vimuttaṃ
dasadhā byañjanabuddhiyā pabhedo ti

vutto, ayam suṭṭhu upalakkhetabbo. ettha hi sithilaṃ nāma pañcasu vaggesu paṭhama-ṭatīyaṃ. dhanitaṃ nāma tesv' eva dutiya-catuttham. dīghan ti dīghena kālena vattabbaṃ ākāraḍi. rassaṃ ti tato upaḍḍhakālena vattabbaṃ ākāraḍi. garukaṃ ti dīgham eva. yaṃ vā āyasmato Buddharakkhitattherassa yassa na khamatī ti evaṃ saṃyogapadaṃ katvā vuccati. lahukaṃ ti rassaṃ eva. yaṃ vā āyasmato Buddharakkhitattherassa yassa na khamatī ti evaṃ asaṃyogapadaṃ katvā vuccati. niggahitaṃ ti yaṃ karaṇāni niggahetvā avissajjetvā avivaṭena mukhena anunāsikaṃ katvā vattabbaṃ. sambandhaṃ ti yaṃ parapadena sambandhitvā tuṇhi 'ssā 'ti vā tuṇha 'ssā 'ti vā vuccati. vavatthitaṃ ti yaṃ parapadena asambandhaṃ katvā vicchinditvā tuṇhi assā 'ti vā tuṇha assā 'ti vā vuccati. vimuttan ti yaṃ karaṇāni aniggahetvā vissajjetvā vivaṭena mukhena anunāsikaṃ

akatvā vuccati. tattha suṇātu me ti vattabbe ta-kārassa tha-kāraṃ katvā suṇāthu me ti vacanaṃ sithilassa dhanita-karaṇaṃ nāma. tathā pattakallaṃ esā ñattī ti vattabbe patthakālam esā ñattī ti ādivacanañ ca. bhante saṅho ti vattabbe bhakāra-ghakārānaṃ bakāra-gakāre katvā bante saṅgo ti vacanaṃ dhanitassa sithilakaraṇaṃ nāma. suṇātu me ti vivaṭena mukhena vattabbe pana suṇantu me ti vā esā ñattī ti vattabbe esaṃ ñattī ti vā avivaṭena mukhena anunāsikaṃ katvā vacanaṃ vimuttassa niggahitavacanaṃ nāma. pattakallaṃ ti avivaṭena mukhena anunāsikaṃ katvā vattabbe pattakallā 'ti vivaṭena mukhena anunāsikaṃ akatvā vacanaṃ niggahitassa vimuttavacanaṃ nāma. iti sithile kattabbe dhanitaṃ, dhanite kattabbe sithilaṃ, vimutte kattabbe niggahitaṃ, niggahite kattabbe vimuttan ti imāni cattāri byañjanāni antokammavācāya kammaṃ dū senti. evaṃ vadanto hi aññasmim akkhare vattabbe aññaṃ vadati duruttaṃ karotī ti vuccati. itaresu pana dīgharassādīsu. chasu byañjanesu dīghaṭṭhāne dīgham eva, rassāṭṭhāne ca rassam evā 'ti evaṃ yathā ṭhāne taṃ tad eva akkharaṃ bhāsantena anukkam āgataṃ pavenim avināsentena kammavācā kātabbā. sace pana evaṃ akatvā dīghe vattabbe rassam, rasse vattabbe dīgham vadati, tathā garuke vattabbe lahukaṃ, lahuke vā vattabbe garukaṃ vadati, sambandhe vā pana vattabbe vavatthitaṃ, vavatthite vā vattabbe sambandham vadati, evaṃ vutte pi kammavācā na kuppati. imāni hi cha byañjanāni kammaṃ na kopenti. yaṃ pana suttantikattherā da-kāro ta-kāram āpajjati, ta-kāro da-kāram āpajjati, ca-kāro ja-kāram āpajjati, ja-kāro ca-kāram āpajjati, ya-kāro ka-kāram āpajjati, ka-kāro ya-kāram āpajjati, tasmā da-kārādīsu vattabbesu ta-kārādivacanaṃ na virujjhatī ti vadanti, taṃ kammavācam patvā na vaṭṭati, tasmā vinayadharena n' eva da-kāro ta-kāro kātabbo.....pe.....na ka-kāro ya-kāro. yathā pāliyā niruttim sodhetvā dasavidhāya byañjana-niruttiyā vuttadose pariharantena kammavācā kātabbā. itarathā hi *sāvanaṃ hāpeti* nāma. *akāle vā sāveti* ti sāvanāya akāle anokāse ñattim

aṭṭhapetvā paṭhamam yeva anusāvanakammam katvā
 pacchā ñattim ṭhapeti. iti imehi pañcah' ākārehi anusāvanato
 kammāni vipajjanti. sīmato vipattiyaṃ pana atikhuddakasīmā
 nāma yā ekavīsati bhikkhū na gaṇhāti. Kurundiyaṃ pana
 yattha ekavīsati bhikkhū nisīditum na sakkonti ti vuttam.
 tasmā yā evarūpā sīmā ayaṃ sammatāpi asammatā, gāma-
 khettsadisā 'va hoti, tattha kaṭam kammam kuppati. esa
 nayo sesasīmāsu pi. ettha pana atimahati nāma yā
 kesaggamattenāpi ti-yojanam atikkametvā sammatā hoti.
 khaṇḍanimittā nāma aghaṭitanimittā vuccati. puratthimāya
 disāya nimittam kittetvā anukkamen' eva dakkhināya
 pacchimāya uttarāya disāya kittetvā puna puratthimāya
 disāya pubbakittitam nimittam paṭikittetvā va ṭhapetum
 vaṭṭati. evam akkhaṇḍanimittā hoti. sace pana anukkamena
 āharitvā uttarāya disāya nimittam kittetvā tatth' eva
 ṭhapeti khaṇḍanimittā hoti. aparāpi khaṇḍanimittā nāma
 yā animittupagam tacaśārarukkham vā khāṇukam vā paṃsu-
 puñja-vālikāpuñjānam vā aññataram antarā ekam nimittam
 katvā sammatā hoti. chāyānimittā nāma ya pabbatacchā-
 yādīnam yaṃ kiñci chāyaṃ nimittam katvā sammatā hoti.
 animittā nāma yā sabbena sabbam nimittāni akittetvā sam-
 matā hoti. bahi sīme ṭhito sīmam sammannati nāma nimittāni
 kittetvā nimittānam bahi ṭhito sammannati. nadiyā
 samudde jātassare sīmam sammannati ti etesu nadiādisu yā
 sammannati, sā evam sammatāpi sabbā bhikkhave nadī
 asīmā, sabbo samuddo asīmo, sabbo jātassaro asīmo ti vaca-
 nato asammatā 'va hoti. sīmāya sīmam sambhindati ti attano
 sīmāya paresam sīmam sambhindati. ajjhottharati ti attano
 sīmāya paresam sīmam ajjhottharati. tattha yathā sam-
 bhedo ca ajjhottharaṇaṃ ca hoti, tam sabbam Uposathak-
 khandhake vuttam eva. iti imā ekādasā pi sīmā asīmā,
 gāmakhettsadisā eva, tāsu nisīditvā kaṭam kammam kup-
 pati. tena vuttam imehi ekādasahi ākārehi sīmato kammāni
 vipajjanti ti. parisato kammavipattiyaṃ pana kiñci anut-
 tānam nāma n'atthi. yam pi tattha kammappatta-chan-
 dāraha-lakkhaṇam vattabbam siyā, tam pi parato cattāro

bhikkhū pakatattā kammaṃpattā 'ti ādinā nayena vuttam eva. tattha *pakatattā kammaṃpattā* 'ti catu-vaggakaraṇe kamme cattāro pakatattā. anukkhittā anissāritā parisuddhasilā cattāro bhikkhū kammaṃpattā kammassa arahā anucchavikā sāminā. na tehi vinā taṃ kammaṃ kariyati, na tesam chando vā pārisuddhi vā eti. avasesā pana sace pi saḥassamattā honti, sace samānasamvāsakā sabbe chandārahā 'va honti, chandapārisuddhiṃ datvā āgacchantu vā mā vā kammaṃ pana tiṭṭhati. *yassa pana saṅgho parivāsādi kammaṃ karoti, so n' eva kammaṃpatto, nāpi chandāraho*. api ca yasmā taṃ puggalaṃ vatthum katvā saṅgho kammaṃ karoti, tasmā *kammāraho* ti vuccati. sesakammesu pi es' eva nayo. puna *cattāri kammānī* ti ādiko nayo paṇḍakādinam avatthubhāva-dassanattham vutto. sesam ettha uttānam eva. idāni tesam kammānam pabhedadassanattham *apalokanakammaṃ kati ṭhānāni gacchatī* ti ādim āha. tattha apalokanakammaṃ pañca ṭhānāni gacchatī *osāraṇam nissāraṇam bhaṇḍukammaṃ brahmadaṇḍam kammalakkhaṇaṃ nēva pañcamaṃ* ti ettha osāraṇam nissāraṇam ti padasiliṭṭhatāy' etaṃ vuttaṃ. paṭhamam pana nissāraṇā hoti, pacchā osāraṇā. tattha yā Kaṇṭakasāmaṇerassa daṇḍakammanāsanā, sā nissāraṇā 'ti veditabbā. tasmā etarahi sace pi sāmaṇero buddhassa vā dhammassa vā saṅghassa vā avaṇṇam bhaṇati, akappiyam kappiyan ti dīpeti, micchādiṭṭhiko hoti antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgato, so yāvatatīyam nivāretvā taṃ laddhiṃ nissajjāpetabbo. no ce vissajjeti saṅgham sannipātetvā vissajjetī ti vattabbo. no ce vissajjeti byattena bhikkhunā apalokanakammaṃ katvā nissāretabbo. evañ ca pana kammaṃ kātabbam; saṅgham bhante pucchāmi ayaṃ ittha n-nāmo sāmaṇero buddhassa dhammassa saṅghassa avaṇṇa-vādī micchādiṭṭhiko yaṃ aññe sāmaṇerā labhanti dirattatirattam bhikkhūhi saddhiṃ saḥaseyyam, tassa alābhāya nissāraṇā ruccati saṅghassā 'ti dutiyam pi tatiyam pi bhante saṅgham pucchāmi ayaṃ itthannāmo sāmaṇero buddhassape.....ruccati saṅghassā 'ti ce ravire vinassāti. so aparena samayena aham bhante bālatāya aññānatāya

alakkhikatāya evaṃ akāsiṃ, svāhaṃ saṅghaṃ khamāpemi
'ti khamāpento yāvatatīyaṃ yācāpetvā apalokanakammen'
eva osāretabbo. evaṃ pana osāretabbo saṅghamajjhe byat-
tena bhikkhunā saṅghassa anumatiyā sāvetaḥhaṃ, saṅ-
ghaṃ bhante pucchāmi āyaṃ itthannāmo sāmaṇero bud-
dhassa dhammassa saṅghassa avaṇṇavādī micchādiṭṭhiko,
yaṃ aññe sāmaṇerā labhanti bhikkhūhi saddhiṃ diratta-
tirattaṃ saḥaseyyaṃ, tassa alābhāya nissārīto, svāyaṃ
idāni sorato nivāta-vutti lajjidhammaṃ okkanto hirottappe
tiṭṭhito katadaṇḍakammo accayaṃ deseti, imassa sāmaṇerassa
yathā purekāya sambhogasāmaggi dānaṃ ruccati saṅghassā
'ti evaṃ tikkhattuṃ vattabbaṃ. evaṃ apalokanakammaṃ
osāraṇaṃ ca nissāraṇaṃ¹ ca gacchati. *bhaṇḍukammaṃ* Mahā-
khandhakavaṇṇanāyaṃ vuttam eva, *brahmadaṇḍo* Pañca-
satikakkhandhake vutto yeva. na kevalaṃ pan' esa Chan-
nass' eva paññatto. yo añño pi bhikkhu mukharo hoti
bhikkhuṃ duruttavacanehi ghaṭṭento khusento vambhento
viharati, tassa pi dātabbo. evañ ca pana dātabbo, saṅgha-
majjhe byattena bhikkhunā saṅghassa anumatiyā sāveta-
bbaṃ bhante itthannāmo bhikkhu mukharo bhikkhuṃ
duruttavacanehi ghaṭṭento viharati, so bhikkhu yaṃ iccheyya
taṃ vadeyya, taṃ bhikkhūhi itthannāmo bhikkhu n'eva
vattabbo na ovaditabbo na anusāsītabbo. saṅghaṃ bhante
pucchāmi itthannāmassa bhikkhuno brahmadaṇḍassa dānaṃ
ruccati saṅghassā 'ti. dutiyam pi pucchāmi. tatiyam pi
pucchāmi itthannāmassa bhante bhikkhuno brahmadaṇḍassa
dānaṃ ruccati saṅghassā 'ti. tassa aparena samayena sammā
vattitvā khamāpentassa brahmadaṇḍo paṭippassambhetabbo.
evañ ca pana paṭippassambhetabbo byattena bhikkhunā
saṅghamajjhe sāvetaḥhaṃ bhante bhikkhusaṅgho asukassa
bhikkhuno brahmadaṇḍaṃ adāsi, so bhikkhu sorato nivā-
tavutti lajjidhammaṃ okkanto hirottappe paṭiṭṭhito paṭi-
saṅkhā āyatīṃ saṃvare tiṭṭhati. saṅghaṃ bhante pucchāmi
tassa bhikkhuno brahmadaṇḍassa paṭippassaddhi ruccati
saṅghassā 'ti. evaṃ yāvatatīyaṃ vatvā apalokanakammen'

¹ B2. *omits* nissāraṇaṇca.

eva brahmadāṇḍo paṭippassaṃbhetabbo ti. *kammalakkha-
ṇaṇṇeva pañcaman* ti yaṃ taṃ bhagavatā Bhikkhunikkhan-
dhake tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bhik-
khuniyo kaddamōdakena osiṅcanti app' eva nāma amhesu
sārajjeyyun ti, kāyaṃ vivaritvā bhikkhunīnaṃ dassenti,
ūruṃ vivaritvā bhikkhunīnaṃ dassenti, aṅgajātaṃ vivaritvā
bhikkhunīnaṃ dassenti, bhikkhuniyo obhāsentī bhikkhu-
nihi saddhiṃ sampayojenti app' eva nāma amhesu sārajje-
yyun ti imesu vatthūsu tesāṃ bhikkhūnaṃ dukkaṭaṃ pañña-
petvā anujānāmi bhikkhave tassa bhikkhuno daṇḍakammaṃ
kātuṃ ti. atha kho bhikkhunīnaṃ etad ahosi, kiṃ nu kho
daṇḍakammaṃ kātabban ti. bhagavato etam atthaṃ
ārocetuṃ avandīyo so bhikkhave bhikkhu bhikkhunisaṅ-
ghena kātabbo ti evaṃ avandiyakammaṃ anuññātaṃ.
taṃ kammalakkhaṇaṇṇeva pañcamāṃ imassa apalokaṇa-
kammaṃsa ṭhānaṃ hoti. tassa hi kammaṇṇeva lakkhaṇaṃ,
na osāraṇādīni, tasmā kammalakkhaṇaṇṇeva ti vuccati. tassa
karaṇaṃ tatth' eva vuttaṃ. api ca naṃ paṭippassaddhiyā
saddhiṃ vitthārato dassetuṃ idhāpi vadāma bhikkhunu-
passaye sannipatitassa bhikkhunisaṅghassa anumatiyā
byattāya bhikkhuniyā sāvetabbaṃ. ayye asuko nāma
ayyo bhikkhunīnaṃ apāsādikāṃ dasseti, etassa ayyassa¹
avandiyakaraṇaṃ rucati ti bhikkhunisaṅghaṃ pucchāmi
ayye asuko nāma ayyo bhikkhunīnaṃ apāsādikāṃ dasseti,
etassa ayyassa avandiyakaraṇaṃ rucati ti. dutiyam pi
tatiyam pi bhikkhunisaṅghaṃ pucchāmi ti. evaṃ
tikhattuṃ sāvetvā apalokanakkammaṃ avandiyakammaṃ
kātabbaṃ. tato paṭṭhāya so bhikkhu bhikkhunihi na vandi-
tabbo. sace avandiyamāno hīrottappaṃ paccupaṭṭhapetvā
sammā vattati, tena bhikkhuniyo khamāpetabbā. khamā-
pentena bhikkhunupassayaṃ agantvā vihāre yeva saṅghaṃ
vā gaṇaṃ vā ekaṃ bhikkhuṃ vā upasaṅkamitvā ukkuṭikaṃ
nisīditvā añjaliṃ paggaḥetvā ahaṃ bhante paṭisaṅkhā āyatim
saṃvare tiṭṭhāmi, na puna apāsādikāṃ dassessāmi, bhikkhu-
nisaṅgho mayhaṃ khamatū 'ti khamāpetabbaṃ. tena

¹ B2. omits ayyassa.

saṅghena vā gaṇena vā ekabhikkhunā vā sayam eva gantvā bhikkhuniyo vattabbā ayaṃ bhikkhu paṭisaṅkhā āyatim saṃvare ṭhito, iminā accayaṃ desetvā bhikkhunisaṅgho khamāpito, bhikkhunisaṅgho imaṃ vandiyaṃ karotū 'ti. so vandiyo kātabbo. evañ ca pana kātabbo bhikkhunupassaye sannipatitassa bhikkhunisaṅghassa anumatiyā byattāya bhikkhuniyā sāvetabbam, ayaṃ ayye asuko nāma ayyo bhikkhunīnaṃ apāsādikam dasseti ti bhikkhunisaṅghena avandiyo kato, so lajjidhammaṃ okkamitvā paṭisaṅkhā āyatim saṃvare ṭhito accayaṃ desetvā bhikkhunisaṃgham khamāpesi, tassa ayyassa vandiya-karaṇam rucati ti bhikkhunisaṃgham pucchāmi ti tikkhattum vattabbam. evaṃ apalokanakammen' eva vandiyo kātabbo. ayaṃ pan' ettha pālimuttako pi kammalakkhaṇa-vinicchayo. idaṃ hi kammalakkhaṇam nāma bhikkhunisaṃghamūlakam paññattam. bhikkhusaṅghassā'pi pan' etaṃ labbhati yeva. yaṃ hi bhikkhusaṅgho salākagga-yāgagga-bhattagga-uposathaggesu apalokanakammaṃ karoti, etaṃ pi kammalakkhaṇam eva. acchinnacīvara-jīṇṇacīvara-naṭṭhacīvarānañ¹ hi saṅgham sannipādetvā byattena bhikkhunā yāvatatiyaṃ sāvetvā apalokanakammaṃ katvā cīvaram dātum vaṭṭati. appamat-takavissajjena pana cīvaram karontassa Senāsanakkhandhakavaṇṇanāyaṃ vuttappabhedāni sūciādini anapaloketvāpi dātabbāni. tesam dān' eso yeva issaro. tato atirekaṃ dentena apaloketvā dātabbam tato hi atirekadāne saṅgho sāmī. gilānabhesajjam pi tattha vuttappakāram sayam eva dātabbam. atirekaṃ icchantassa apaloketvā dātabbam. yo pi ca dubbalo vā chinniriyāpatho vā pacchinda-bhikkhācārapatho vā mahāgilāno tassa mahāvāsesu tatruppādato devasikaṃ nāli vā upaḍḍhanāli vā ekadivasam yeva vā pañca vā dasa vā taṇḍulanāliyo dentena apalokanakammaṃ katvā vā dātabbā. pesalassa bhikkhuno tatruppādato inapalibodham pi bahussutassa saṅghabhāra-nittharakassa bhikkhuno anuṭṭhāpaniyasenāsanam pi saṅghakiccaṃ karontānaṃ kappiyakāra-kādīnaṃ bhattavettanam pi apa-

¹ B2. omits—jīṇṇacīvara

lokanakammena dātum vaṭṭati. catupaccayavasena dinna-tatruppādato¹ saṅghikaṃ āvāsaṃ jaggāpetum vaṭṭati. ayaṃ bhikkhu issaravatāya vicāreti ti kathāpacchindanattham pana salākaggādīsu vā antarasannipāte vā saṅghaṃ pucchitvā 'va jaggāpetabbo. cīvarapiṇḍapātattthāya odissa dinna-tatruppādato pi apaloketvā āvāso jaggāpetabbo. anapaloketvāpi vaṭṭati. sūro vat'āyaṃ bhikkhu cīvarapiṇḍapātattthāya dinnato āvāsaṃ jaggāpeti ti evaṃ uppanna-kathāpacchedanattham pana apalokanakammam eva katvā jaggāpetabbo. cetiye chattaṃ vā vedikaṃ vā bodhigharam vā āsanagharam vā akataṃ vā karontena jinne vā paṭisaṅkharontena sudhākammaṃ vā karontena manusse samādapetvā kātum vaṭṭati. sace kārako n'atthi cetiyassa upanikkhepato kāretabbaṃ. upanikkhepe pi asati apalokanakammaṃ katvā tatruppādato kāretabbaṃ, saṅghikena pi. saṅghikena hi apaloketvā cetiyakiccaṃ kātum vaṭṭati. cetiyassa santakena apaloketvāpi saṅghikakiccaṃ kātum na vaṭṭati. tāvakālikaṃ pana gahetvā paṭipākatikaṃ kātum vaṭṭati. cetiye sudhākammādini karontehi pana bhikkhācārato vā saṅghato vā yāpanamattaṃ alabhantehi cetiyasantakato yāpanamattaṃ gahetvā paribhuñjantehi vattaṃ kātum vaṭṭati. vattaṃ karomā 'ti macchamaṃsādihi saṅghabhattaṃ kātum na vaṭṭati. ye vihāre ropitā phalarukkhā saṅghena pariggahitā honti jagganakammaṃ labhanti, yesaṃ phalāni ghaṇḍiṃ paharitvā bhājetvā paribhuñjanti, tesu apalokanakammaṃ na kātabbaṃ. ye pana apariggahitā, tesu apalokanakammaṃ kātabbaṃ. taṃ pana salākagga-yāgagga-bhattagga-antarasannipātesu pi kātum vaṭṭati. uposathagge pana vaṭṭati yeva. tattha hi anāgatānam pi chandapārisuddhi āhariyati, tasmā taṃ suvisodhitam hoti. evañ ca pana kātabbaṃ byattena bhikkhunā bhikkhusaṅghassa anumatiyā sāvetabbaṃ, bhante yaṃ imasmim vihare antosimāya saṅghasantakaṃ mūla-tacapatta-aṅkura-puppha-phala-khādaniyādi atthi, taṃ sabbaṃ āgatāgatānam bhikkhūnaṃ yathāsukhaṃ paribhuñjitum ruc-

¹ Bz. omits dinna°.

catī ti saṅghaṃ pucchāmi ti tikkhattum pucchitabbam. catūhi pañcahi bhikkhūhi katam sukatham eva. yasmim vihare dve tayo janā vasanti, tehi nisīditvā katam pi saṅghena katasadisam eva. yasmim pana vihare eko bhikkhu hoti, tena bhikkhunā uposathadivase pubbakaraṇapubba-kiccaṃ katvā nisinnena katam pi katikavattam saṅghena katasadisam eva hoti. karontena pana phalavārena kātum pi cattāro māse cha māse eka samvaccharan ti evaṃ paricchinditvāpi aparicchinditvāpi kātum vaṭṭati. paricchinne yathā paricchedam paribhuñjitvā puna kātabbam. aparicchinne yāva rukkhā dharanti tāva vaṭṭati yeva. ye pi tesam rukkhānam bijehi aññe rukkhā ropitā honti, tesam pi sā eva katikā. sace pana aññasmim vihare ropitā honti, tesam yattha ropitā tasmim yeva vihare saṅgho sāmī. ye pi aññato bijāni āharitvā purimavihare pacchā ropitā, tesu aññā katikā kātabbā. katikāya katāya puggalikaṭṭhāne tiṭṭhanti, yathāsukham phalādini paribhuñjitum vaṭṭati. sace pan' ettha taṃ taṃ okāsam parikkhipitvā parivenāni katvā jagganti, tesam bhikkhūnam puggalikaṭṭhāne tiṭṭhanti, aññe 'va paribhuñjitum na labhanti, tehi pana saṅghassa dasa bhāgaṃ datvā paribhuñjitabbāni. yo pi majjhe vihare rukkham sakhāhi parivāretvā rakkhati, tassāpi es' eva nayo. porāṇavihāraṃ gatassa sambhāvaniya-bhikkhuno thero āgato ti phalāphalam āharanti, sace tattha mūle pariyattidharo bahussutabhikkhu vihāsi, ettha dīghā katikā katā bhavissati ti nikkukkuccena paribhuñjitabbam. vihare phalāphalam piṇḍapātikānam pi vaṭṭati dhutaṅgaṃ na kopeti. sāmaṇerā attano ācariyupajjhāyānam bahūni phalāni denti, aññe bhikkhū alabhantā khiyyanti, khiyyanamattam eva c' etaṃ hoti. sace pana dubbhikkham hoti, ekaṃ pana sarukham nissāya saṭṭhi pi janā jivanti, tādise kāle sabbesaṃ saṅgahakaraṇatthāya bhājetvā khāditabbam, ayaṃ sāmici. yāva pana katikavattam na paṭippassambhati tāva yehi khāyitam sukhāyitam eva. kadā pana katikavattam paṭippassambhati. yadā samaggo saṅgho sannipatitvā ito paṭṭhāya bhājetvā khādantū 'ti sāveti. eko bhikkhu ke

pana vihāre ekena sāvite pi purimakatikā paṭippassambhati
 yeve. sace paṭippassaddhāya katikāya sāmaṇerān' eva
 rukkhato pātentī, na bhūmito gahetvā bhikkhūnaṃ denti,
 patitaphalāni pādehi paharantā vicaranti, tesam dasa bhāgato
 paṭṭhāya yāva upaḍḍhaphalabhāgena phātikammaṃ kātāb-
 baṃ. addhā phātikammalābhena āharitvā dassanti, puna
 subhikkhe jāte kappiyakārakesu āgantvā sākha parivārādini
 katvā rukke rakkhantesu sāmaṇerānaṃ phātikammaṃ na
 dātābbaṃ, bhājetvā paribhuñjitābbaṃ. vihāre phalāphalaṃ
 atthi ti sāmantaḡamehi manussā gilānānaṃ vā gabbhinīnaṃ
 vā atthāya āgantvā ekaṃ nālikerāṃ detha, ambaṃ detha,
 labujaṃ dethā 'ti yācanti dātābbaṃ na dātābbaṃ ti. dātāb-
 baṃ. adiyamānehi te domanassikā honti, dentena pana
 saṅghaṃ sannipādetvā yāvatatīyaṃ sāvetvā apalokana-
 kammaṃ katvā va dātābbaṃ, katikavattaṃ vā katvā
 ṭhapetābbaṃ. evañ ca pana kātābbaṃ byattena bhikkhunā
 saṅghassa anumatiyā sāvetābbaṃ sāmantaḡamehi manussā
 āgantvā gilānādīnaṃ atthāya phalāphalaṃ yācanti, dve
 nālikerāni dve tālaphalāni dve panasāni pañca ambāni pañca
 kadaliphalaṃ gaṇhantānaṃ anivāraṇaṃ asukarukkhato ca
 asukarukkhato¹ ca phalaṃ gaṇhantānaṃ anivāraṇaṃ ruccati
 bhikkhusaṅghassa 'ti tikkhattuṃ vattābbaṃ. tato paṭṭhāya
 gilānādīnaṃ nāmaṃ gahetvā yācantā gaṇhathā 'ti na vattābbā
 vattaṃ pana ācikkhitābbaṃ. nālikkerādini iminā nāma
 paricchedena gaṇhantānaṃ asukarukkhato ca asukarukkhato¹
 ca phalaṃ gaṇhantānaṃ anivāraṇaṃ katan ti. anuvicaritvā
 pana ayaṃ madhuraphalo ambo ito gaṇhathā 'ti pi na vattāb-
 bā. phalabhājanakāle pana āgatānaṃ sammatenā upaḍḍha-
 bhāgo dātābbo. asammatenā apaloketvā dātābbaṃ. khīṇa-
 paribbāyo vā maggagamiyasatthavāho vā añño vā issaro
 āgantvā yācati apaloketvā 'va dātābbaṃ. balakkārena
 gāhetvā khādanto na vāretābbo. kuddho hi so rukke pi
 chindeyya aññaṃ pi anattaṃ kareyya. puggalīkapa-
 rivaṇaṃ āgantvā gilānassa nāmena yācanto amhehi chāyā-
 dīnaṃ atthāya ropitaṃ, sace atthi tumhe jānāthā 'ti vattābbo.

¹ B2. does not repeat this.

yadi pana phalabharitā 'va rukkhā honti kaṇṭake bandhitvā phalavāre na khādanti, apaccāsisante na hutvā dātabbam. balakkārena gaṇhanto na vāretabbo. pubbe vuttam ev' ettha kāraṇam. saṅghassa phalārāmo hoti paṭijaggaṇam na labhati, sace taṃ koci vattasīsenā jaggati saṅghass' eva hoti. athāpi kassaci paṭibalassa bhikkhuno imaṃ sappurisa jaggitvā dehī ti saṅgho bhāraṃ karoti, so ce vattasīsenā jaggati, evam pi saṅghass' eva hoti. phātikammaṃ paccāsisantassa pana tatiyabhāgena vā upaḍḍhabhāgena vā phātikammaṃ kātabbam. bhāriyaṃ kamman ti vatvā ettakena anicchanto pana sabbam tav' eva santakaṃ katvā mūlabhāgaṃ dasa bhāgamattaṃ datvā jaggāhī ti pi vattabbo. garubhaṇḍattā pana mūlacchejjavasena na dātabbam. so mūlabhāgaṃ datvā khādanto akatāvāsaṃ vā katvā katāvāsaṃ vā jaggitvā nissitakānaṃ āraṃmaṃ niyyādeti, tehi pi mūlabhāgo dātabbo va. yadā pana bhikkhū sayam jaggituṃ pahonti, atha tesam jaggituṃ ca na dātabbam. jaggitakāle ca na vāretabbā. jagganakāle yeva vāretabbā. bahuṃ tumhehi khāyitaṃ idāni mā jaggittha bhikkhusaṅgho yeva jaggissatī ti vattabbam. sace pana n'eva vattasīsenā jagganto atthi, na phātikammaṃ, na saṅgho jaggituṃ pahoti eko anāpucchitvā jaggitvā phātikammaṃ vaḍḍhetvā paccāsisati, apalokanakkammaṃ phātikammaṃ vaḍḍhetvā dātabbam. iti imaṃ sabbam pi kammalakkhaṇam eva hoti. *apalokanakkammaṃ imāni pañca ṭhānāni gacchati*. ñattikammaṃ ṭhānabhede pana suṇātu me bhante saṅgho, itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho anusīṭṭho so mayā. yadi saṅghassa pattakallaṃ itthannāmo āgaccheyyā 'ti āgacchāhī ti vattabbo ti evam upasampadāpekkhassa osāraṇā *osāraṇā* nāma. suṇantu me āyasmantā, ayaṃ itthannāmo bhikkhu dhammakathiko imassa n' eva suttaṃ āgacchati, no sutta-vibhaṅgo. so atthaṃ asallakkhetvā bhañjanacchāyāya atthaṃ paṭibāhati. yad' āyasmantānaṃ pattakallaṃ itthannāmaṃ bhikkhuṃ vuṭṭhāpetvā avasesā imaṃ adhikaraṇam vūpasameyyāmā 'ti evam ubbāhikavinicchaye dhammakathikassa bhikkhuno niyāraṇā *nissāraṇā* nāma. suṇātu me

bhante saṅgho, ajjuposatho paṇṇaraso yadi saṅghassa pattakallaṃ saṅgho uposathaṃ kareyyā 'ti evaṃ uposathakammavasena ṭhapitā ñatti *uposatho* nāma. suṇātu me bhante saṅgho, ajja pavāraṇā paṇṇarasī. yadi saṅghassa pattakallaṃ saṅgho pavāreyyā 'ti evaṃ pavāraṇakammavasena ṭhapitā ñatti *pavāraṇā* nāma. suṇātu me bhante saṅgho, itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho. yadi saṅghassa pattakallaṃ ahaṃ itthannāmaṃ anusāseyyan ti. yadi saṅghassa pattakallaṃ itthannāmo itthannāmaṃ anusāseyyā 'ti. yadi saṅghassa pattakallaṃ ahaṃ itthannāmaṃ antarāyike dhamme puccheyyan ti. yadi saṅghassa pattakallaṃ itthannāmo itthannāmaṃ antarāyike dhamme puccheyyā 'ti. yadi saṅghassa pattakallaṃ ahaṃ itthannāmaṃ vinayaṃ puccheyyan ti. yadi saṅghassa pattakallaṃ itthannāmo itthannāmaṃ vinayaṃ puccheyyā 'ti. yadi saṅghassa pattakallaṃ ahaṃ itthannāmena vinayaṃ puṭṭho vissajjeyyan ti. yadi saṅghassa pattakallaṃ itthannāmo itthannāmena vinayaṃ puṭṭho vissajjeyyā 'ti evaṃ attānaṃ vā paraṃ vā sammannitum ṭhapitā ñatti *sammuti* nāma. suṇātu me bhante saṅgho, idaṃ cīvaram itthannāmassa bhikkhuno nissaggiyaṃ saṅghassa nissatṭhaṃ. yadi saṅghassa pattakallaṃ saṅgho imaṃ cīvaram itthannāmassa bhikkhuno dadeyyā 'ti. yad'āyasmantānaṃ pattakallaṃ āyasmantā imaṃ cīvaram itthannāmassa bhikkhuno dadeyyun ti evaṃ nissatṭhacīvarapattādīnaṃ dānaṃ *dānaṃ* nāma. suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu āpattiṃ sarati vivarati uttāni¹ karoti deseti. yadi saṅghassa pattakallaṃ ahaṃ itthannāmassa bhikkhuno āpattiṃ paṭiggaṇheyyan ti. yad'āyasmantānaṃ pattakallaṃ ahaṃ itthannāmassa bhikkhuno āpattiṃ paṭiggaṇheyyan ti. tena vattabbo passasī ti. āma passāmī ti. āyatiṃ samvareyyā 'sī ti evaṃ āpattipaṭiggaho *paṭiggaho* nāma. suṇantu me āyasmantā āvāsikā, yad'āyasmantānaṃ pattakallaṃ idāni uposathaṃ kareyyāma pātimokkhaṃ uddiseyyāma, āgame kāle pavāreyyāmā 'ti te ce bhikkhave bhikkhū bhaṇḍana-

¹ B2. uttāni.

kārakā kalahakārakā sa'ighe. adhikaraṇakārakā taṃ kālaṃ anuvadeyyuṃ, āvāsikena bhikkhunā byattena paṭibalena āvāsikā bhikkhū ñāpetabbā, suṇantu me āyasmantā āvāsikā, yad' āyasmantānaṃ pattakallaṃ idāni uposathaṃ kareyyāma pātimokkhaṃ uddiseyyāma, āgame juṇhe pavāreyyāmā 'ti evaṃ katā pavāraṇapaccukkaḍḍhanā *paccukkaḍḍhanā* nāma. sabbe h' eva ekajjhaṃ sannipatitabbaṃ, sannipatitvā byattena bhikkhunā paṭibalena sa'igho ñāpetabbo, suṇātu me bhante sa'igho, amhākaṃ bhaṇḍana-jātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assamaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsita-parikantaṃ, sace mayaṃ imāhi āpattīhi añña-maññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkha-lattāya vā-lattāya bhedāya saṃvatteyya. yadi saṅghassa pattakallaṃ sa'igho imaṃ adhikaraṇaṃ tiṇavatthārakena vūpasameyya ṭhapetvā thullavajjaṃ ṭhapetvā ghipaṭisaṃyuttan ti evaṃ tiṇavatthārakasamathena katvā sabbapaṭhamā sabbasaṅgāhikañatti *kammalakkhaṇaṃ* nāma. tathā tato parā ekekaṃ pakkhe ekekaṃ katvā dve ñattiyo iti yathāvuttappabhedam *osāraṇaṃ nissāraṇaṃ.....pe.....* *kammalakkhaṇaṃ* ñeva navaman ti ñattikammaṃ imāni nava *ṭhānāni* gacchati. ñattidu'iyaka nmaṭṭhānabhede pana Vaḍḍhassa Licchavino pattanikkujjanavasena Khandhake vuttā *nissāraṇā* tass' eva pattukkujjanavasena vuttā *osāraṇā* ca veditabbā. sīmāsammuti ticīvarena avippavāsasammuti santhatasammuti bhattuddesaka-senāsanaggāhāpaka-bhaṇḍāgāriyacīvarapaṭiggāhaka-cīvarabhājaka-yāgubhājaka-phalabhājaka-khajjabhājaka - aggamattaka - vissajjaka-sāṭiyaggāhapa-ka-pataggāhaka-ārāmikapesaka-sāmaṇerapesaka-sammuti ti e t ā s a ṃ sammutināṃ vasena *sammuti* veditabbā. kathinacīvaradāna-matakacīvaradānavasena *dānaṃ* veditabbaṃ. kathinuddhāravasena *uddhāro* veditabbo. Kuṭi-vatthu-vihāravatthu-desanāvasena *desanā* veditabbā. yā pana tiṇavatthārakasamathe sabbasaṅgāhikañatti ca ekekaṃ pakkhe ekekaṃ ñattiṇ cā 'ti tisso ñattiyo ṭhapetvā puna ekaṃ pakkhe ekā ekaṃ pakkhe ekā 'ti dve ñattidutiya-kammavācā vuttā, tāsāṃ vasena *kammalakkhaṇaṃ*

veditabbam. iti *ñattidutiyakammaṃ imāni satta ṭhānāni gacchati*. *ñatticatutthakammaṃ ṭhānabhede* pana tajjanīyakammādinam sattannam kammānam vasena *nissāraṇā*. tesam yeva ca kammānam paṭippassambhanavasena *osāraṇā* veditabbā. bhikkhunovādakasammutivasena *sammuti* veditabbā. parivāsadāna-mānattadānavasena *dānam* veditabbam. mūlāya paṭikassanakammavasena *niggaho* veditabbo. ukkhittānurvattakā aṭṭha yāvatatīyakā Ariṭṭho Caṇḍakālī ca ime te yāvatatīyakā 'ti imāsam ekādasannam samanubhāsanānam vasena *samanubhāsanā* veditabbā. upasampadal amma-abbhānakammavasena pana *kammalakkhaṇam* veditabbam iti *ñatticatutthakammaṃ imāni satta ṭhānāni gacckati*. iti kammāni ca kammāvipattiṃ ca virahitānam kammānam ṭhānappabhedagamanaṃ ca dassetvā idāni tesam kammānam kārakassa saṅghassa paricchedam dassento puna *catuvaggakarane kamme* ti ādim āha. tass' attho parisato kammavipattivaṇṇanāyam vuttanayen' eva veditabbo ti.

kammavagga-vaṇṇanā niṭṭhitā.

idāni yāni tāni tesam kammānam vatthubhūtāni sikkhāpadāni tesam paññattiyam ānisaṃsam dassetum *dve atthavase paṭiccā* 'ti ādi āraddham. tattha *diṭṭhadhammikānam verānam samvarāyā* 'ti pāṇātipātādīnam pañcannam diṭṭhadhammikaverānam samvaratthāya pidahanatthāya. *samparāyikānam verānam paṭighātāyā* 'ti vipākadukkhasaṅkhātānam samparāyikaverānam paṭighātatthāya samucchedanatthāya anupajjanatthāya¹. *diṭṭhadhammikānam vajjānam samvarāyā* 'ti tesam yeva pañcannam verānam samvaratthāya. *samparāyikānam vajjānan* ti tesam yeva vipākadukkhānam. vipākadukkhān' eva hi idha vajjanīyabhāvato vajjāni ti vuttāni. *diṭṭhadhammikānam bhayānan* ti garahā upavādo tajjanīyādīni kammāni uposathapavāraṇānam ṭhapanam akittipakāsaniyakamman ti etāni diṭṭhadhammikabhayāni nāma. etesam samvaratthāya. samparāyikabhayāni pana

¹ B2. omits anupajjanatthāya.

vipākadukkhāni yeva. tesam paṭighātattāya. *ditṭhadhammikaṇaṃ akusalānaṃ* ti pañcavera-dasaakusalakammapathapabhedānaṃ akusalānaṃ saṃvarattāya. vipākadukkhān' eva pana akkhamatṭhena samparāyikā akusalāni ti vuccanti, tesam paṭighātattāya. *gihīnaṃ anukāmpāyā* 'ti aḍḍarikānaṃ saddhāraṃkhaṇavasena anukampanattāya. *pāpicchānaṃ pakkhupacchedāyā* 'ti pāpicchapuggalānaṃ gaṇabandhabhedanattāya gaṇabhojanasikkhāpadaṃ paññattaṃ. sesam sabbattha uttānam eva. yaṃ h' ettha vattabbaṃ siyā, taṃ sabbam paṭhamapārājikavaṇṇanāyaṃ eva vuttan ti.

sikkhāpadesu atthavasena-vaṇṇanā niṭṭhitā.

pātimokkhādīsu *pātimokkhuḍdeso* ti bhikkhūnaṃ pañcavidho bhikkhūnaṃ catubbidho. parivāsadānādīsu *osāraṇīyaṃ paññattan* ti aṭṭhārasasu vā tecattālisāya vā vattesu vattamānassa osāraṇīyaṃ paññattaṃ. yena kammena osāriyati, taṃ kammaṃ paññattan ti attho. *nissāraṇīyaṃ paññattan* ti bhaṇḍanakāraḍādayo yena kammena nissāriyanti, taṃ kammaṃ paññattan ti attho. apaññatte ti ādīsu *apaññatte paññattan* ti sattāpattikkhandhā Kakusandhañ ca sammāsambuddhaṃ Koṇāgamaṇā ca Kassapañ ca sammāsambuddhaṃ ṭhapetvā antarā kenaci apaññatte sikkhāpade paññattaṃ nāma. makkaṭṭivattthuādi vinītakathā sikkhāpada *paññatte anupaññattaṃ*. sesam sabbattha uttānam evā ti.

ānisaṃsavagga-vaṇṇanā niṭṭhitā.

idāni sabbasikkhāpadānaṃ ekekena ākārena navadhā saṅgahaṃ dassetuṃ *nava saṅgahā* 'ti ādim āha. tattha *vatthusaṅgaho* ti vatthunā saṅgaho. evaṃ sesesu pi padattho veditabbo. ayaṃ pan' ettha atthayojanā. yasmā hi ekasikkhāpadam pi avatthusmiṃ paññattaṃ n' atthi, tasmā sabbāni vatthunā saṅgahitāni ti evaṃ tāva vatthusaṅgaho veditabbo. yasmā pana dve āpattikkhandhā sīlavipattiyaṃ saṅgahitā, pañcāpattikkhandhā ācāravipattiyaṃ, cha sik-

khāpadāni ājīvavipattiyā saṅgahitāni, tasmā sabbāni pi vipattiyā saṅgahitāni ti evaṃ *vipattisaṅgaho* veditabbo. yasmā pana sattah' āpattihi muttam eka sikkhāpadam pi n' atthi, tasmā sabbāni āpattiyā saṅgahitāni ti evaṃ *āpattisaṅgaho* veditabbo. sabbāni ca sattasu nāgaresu paññattāni ti nidānena saṅgahitāni ti evaṃ *nidānasāṅgaho* veditabbo. yasmā pana ekasikkhāpadam pi ajjhācārikapuggale asati paññattam n' atthi, tasmā sabbāni puggalena saṅgahitāni ti evaṃ *puggalasāṅgaho* veditabbo. sabbāni pana pañcahi c' eva sattahi ca āpattikkhandhehi saṅgahitāni, sabbāni na vinā chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti ti samuṭṭhānena saṅgahitāni. sabbāni ca catūsu adhikaraṇesu āpattādhikaraṇena saṅgahitāni. sabbāni sattahi samathehi samatham gacchanti ti samathehi saṅgahitāni. evaṃ ettha *khandha-adhikaraṇa-samuṭṭhāna-samatha-sāṅgahāpi* veditabbā. sesam pubbe vuttanayam evā 'ti.

Samantapāsādikāya Vinayasamvaṇṇanāyaṃ navasaṅgahitavaṇṇanā niṭṭhitā.

niṭṭhitā ca Parivārassa anuttānatthapada-vaṇṇanā 'ti.

ettāvatā ca,

Ubhatovibhaṅga-Khandhaka-Parivāravibhattidesanaṃ
nātho

Vinaya-piṭakam vinento veneyyam yaṃ jino āha.

samadhika-sattavīsati saḥassamattena tassa ganthena
samvaṇṇanā samattā Samantapāsādikā nāma.

tatr' idaṃ Samantapāsādikāya samantapāsādikattasmim
ācariyaparamparato nidānavatthupphabha-dīpanato

parasamaya-vivajjanato sakasamaya-visuddhito c' eva

byañjana-parisodhanato padatthato pāliyojanakkamato

sikkhāpada-vinicchayato vibhaṅganayabheda-dassanato

sampassatam na dissati kiñci apāsādikam yato ettha

viññūnam ayaṃ tasmā Samantapāsādikā tv' eva

samvaṇṇanā pavattā vinayassa vineyyadamana-kusalena

vuttassa lokanāthena lokam anukampamānenā 'ti.

Mahāaṭṭhakathaṇ c'eva Mahāpaccariyam eva ca
 Kurundiṇ cā 'ti tisso pi Sihaḷaṭṭhakathā imā
 Buddhamitto ti nāmena vissutassa yasassino
 vinayaññussa dhirassa sutvā therassa santike
 Mahāmeghavanuyyāne bhūmibhāge paṭiṭṭhito
 Mahāvihāro yo satthu mahābodhivibhūsito
 yaṃ tassa dakkhiṇe¹ bhāge padhānagharam uttamaṃ
 sucicārittasīlena bhikkhusaṅghena sevitam
 ulārakulasambhūto saṅghupaṭṭhāyako sadā
 anākulāya saddhāya pasanno ratanattaye
 Mahānigamasāmī ti vissuto tattha kārayi.
 cārupākārasañcitam yaṃ pāsādam manoramaṃ
 sitacchāyatarūpetam sampannasalilāsayaṃ
 vasatā tatra pāsāde Mahānigamasāmino
 sucisīlasamācāram theram Buddhasirivhayaṃ
 yā uddisitvā āraddhā iddhā Vinaya-vaṇṇanā.
 pālayantassa sakalam Laṅkādīpaṃ nirabbudaṃ
 raṇṇo Sirinivāsassa² sirīpālayasassino²
 samavīsati me kheme jayaṃvacchare ayaṃ
 āraddhā ekavīsamhi sampatte pariniṭṭhitā.
 upaddavākule loke nirupaddavato ayaṃ
 eka saṃvaccharen' eva yathā niṭṭham upāgatā.
 evaṃ sabbassa lokassa niṭṭham dhammupasaṃhitā
 sīghaṃ gacchantu ārabbhā sabbe pi nirupaddavā.
 ciraṭṭhitattham dhammassa karontena mayā imaṃ
 saddhammabahumānena yaṇ ca puññaṃ samācitam
 sabbassa ānubhāvena tassa sabbe pi pāṇino
 bhavantu dhammarājassa saddhammarasasevino.
 ciraṃ tiṭṭhatu saddhammo kāle vassaṃ ciraṃ paṇaṃ
 tappetu devo dhammena rājā rakkhātu medanin ti.

¹ B2. dakkhina.

² B2. Sīri°. ; sīri°.

paramavisuddha-saddhābuddhivīriya-paṭimaṇḍitena sī-
lācārajjavamaddavādi-guṇasamudaya-samuditena sakasama-
ya-samayantaragahanajjhogāhaṇa-samatthena paññāveyyat-
tiya-samannāgatenā tipīṭakapariyattippabhede sātṭhakathe
satthusāsane appaṭihataññāṇappabhāvena mahāveyyākara-
ṇena karaṇasampattijanitasukhaviniggatamadhurodāra-
vacana-nelavaṇṇa-yuttena¹ yuttamuttavādinā vādīvarena
mahākavinā pabhinnaṭṭisambhidāparivāre chaḷabhiññā-
ṭṭisambhidādippabhedagūṇa-paṭimaṇḍite uttarimanussa-
dhamme suppaṭiṭṭhitabuddhinaṃ theravaṃsappadīpānaṃ
therānaṃ Mahāvihāravāsinaṃ vaṃsālaṅkārabhūtena vipula
visuddhabuddhinā Buddhaghoso ti' garūhi gahitanāmadhey-
yena therena katā ayaṃ Samantapāsādikā nāma Vinayaṃ-
vaṇṇanā.

tāva tiṭṭhatu lokasmim lokanittaraṇ' esinaṃ
dassenti kulaputtānaṃ nayaṃ sīlavisuddhiyā
yāva buddho ti nāmaṃ pi suddhacittassa tādino
lokamhi² lokajeṭṭhassa pavattati mahesino ti.

¹ B2°. dātavacana°.

² B2. lokasmim.

*Printed at the Ceylon Daily News Press, Lake House, MacCallum Road,
Colombo, by Bernard de Silva, for the Pali Text Society, London,
Sept., 1947*

